

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
THE FACTORS AFFECTING PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION
IN KHLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

พระมหาเรวัต อคฺคาทโร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

พระมหาเรวัตม์ อคคาทโร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Factors Affecting People's Political Participation
in Khlong Luang District, Pathum Thani Province

Phramaha Rewat Akkadaor

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์เรื่อง
“ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(พระมหาสมบุญ ฐุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ประธานกรรมการ

(รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล)

กรรมการ

(ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต)

กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต

ประธานกรรมการ

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาเรวัตม์ อคคาทโร)

ชื่อสารนิพนธ์ : ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัย : พระมหาเรวัตน์ อคฺคทาโร

ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: ผศ. ดร.ยุทธนา ปราณีต, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

: รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน เก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.30$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.32$) รองลงมาด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.31$) และด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.27$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ การศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ควรรณรงค์ทำความเข้าใจกับประชาชนและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึง เช่น การเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ด้วยการตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จัดการบุคคลากรทั้งภาครัฐและคนในชุมชนผู้มีความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม

Research Paper Title : Factors Affecting Ppeople’s Political Participation at Khlong Luang District, Pathum Thani Province

Researcher : Phramaha Rewat Akkadaro

Degree : Master of Political Science

Research Paper Supervisory Committee:

: Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet, B.A. (Public Administration)

B.A. (Theory and Techniques to Political Science), M.A. (Politics),

Ph.D. (Political Science)

: Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A. (Politics),

Ph.D. (Political Science) Ph.D. (Political Communications)

Date of Graduation : June 12, 2021

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the levels of factors affecting people’s political participation at Klong Luanf District, Patum Thani Province, 2. To compare the levels of factors affecting people’s political participation at Klong Luang District, Patum Thani Province, classified by personal factors and 3. To study problems and recommendation for the methods to enhance the factors affecting people’s political participation at Klong Luang District, Patum Thani Province

Conducted with the mixed research methods. The quantitative method collected data from 397 samples with questionnaires and analyzed with frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative method collected data from 9 key informants and analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. People had opinions on people’s political participation at Klong Luang District, by overall, at the middle level ($\bar{X}=3.30$), classifying by each sides, from high to low level, it was found that: election campaign was at $\bar{X}=3.32$, election monitoring and examination was at $\bar{X}=3.31$ and using right to vote was at $\bar{X}=3.27$ accordingly.

2. The results of opinion comparison was found that people with different gender, education and occupation did not have different factors affecting the political participation, rejecting the set hypothesis. The people with different ages, by overall, had different factors affecting the political participation, by statistically significant level at 0.05, accepting the set hypothesis.

3. Recommendations: Development of people’s political participation should campaign for people’s understanding. There should be over all covered public relations, such as advance election, the voters’ names check before election, community strength creation by establishing the learning centers in the communities for people to exchange knowledge

and opinions, managing government personnel and private people who have political knowledge to disseminate the knowledge, opening opportunities for people to engage in political activities with right and freedom and appropriate use of the right and voice to express their political opinions.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตาจากประธานกรรมการ ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต และ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ และผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณประธานและคณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและชี้แนะให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณท่านคณาจารย์ ที่เสียสละอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ในการเรียนที่ดี

ขอขอบคุณ และประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่ให้การช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจมาโดยตลอด

อนึ่ง คุณค่าอันเป็นประโยชน์บังเกิดขึ้นจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนี้บูชาพระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจน บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ รวมทั้งพุทธบริษัทสี่ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระมหาเรวัธ อคคาทโร (สลิอ่อน)

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(จ)
สารบัญแผนภาพ	(ฉ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ช)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๓
๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๔๐
๒.๔ แนวคิดการบริหารจัดการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	๔๓
๒.๕ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๕๑
๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องทีวิจัย	๕๖
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๗
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๘
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๘
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๕
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	๖๘
๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	๘๐

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	๘๕
๔.๕ ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี	๘๘
๔.๖ องค์กรความรู้	๙๓
บทที่ ๕ สรุป อธิบายผลและข้อเสนอแนะ	๙๘
๕.๑ สรุป	๙๙
๕.๒ อภิปรายผล	๑๐๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๗
บรรณานุกรม	๑๐๙
ภาคผนวก ก	๑๒๕
ภาคผนวก ข	๑๒๕
ภาคผนวก ค	๑๓๐
ภาคผนวก ง	๑๓๓
ภาคผนวก จ	๑๓๗
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น จะมีการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ยอมรับกันทั่วไปว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามคำนิยามของอับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา^๑ หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน คือ การปกครองที่มีอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน เพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ^๒

แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคน จะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตนเองโดยตรง จึงต้องใช้ระบบตัวแทน โดยให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขในระยะเวลาคราวละ ๔ ปี หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีขาดประสิทธิภาพ ก็จะเลือกคนอื่นที่ดีกว่าในครั้งต่อไป^๓ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยึดหลักการสำคัญ ๖ ประการ คือ ๑) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน หมายความว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชน การปกครองต้องเป็นของประชาชน และเพื่อประชาชน ๒) หลักเสียงข้างมากแต่คุ้มครองเสียงข้างน้อย หมายความว่า การตัดสินใจนโยบายสำคัญยึดถือเสียงข้างมากของส่วนใหญ่เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย ๓) หลักการปกครองโดยกฎหมาย หมายความว่า ประชาชนทุกคนต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการคุ้มครอง โดยที่ทุกคนได้รับความยุติธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน ๔) หลักสิทธิและเสรีภาพ คือ ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ๕) หลักความเท่าเทียมกัน ถือว่าประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุกโอกาส ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่แบ่งแยกเพศ ผิว ศาสนา ชนชั้น เรียกว่าไม่ลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง ๖) หลักเหตุผล คือการฟังเหตุผลของกันและกัน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น^๔

^๑รัชชรา ไชยสาร, การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : รัฐสภาสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๔๔.

^๒ประภัสสร ทองอินดี, “ประชาธิปไตย : แนวคิดและหลักการเบื้องต้น”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๑-๑๒.

^๓จักษ์พันธ์ชูเพชร, การเมืองการปกครองไทย จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : พันซ์กรุ๊ป, ๒๕๔๙).

การเลือกตั้งเป็นการเลือกสรรผู้แทนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดให้เข้าไปทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขและให้บริการเบื้องต้นแก่ประชาชนรวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และระบบสาธารณูปโภคตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองในส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น^๔ เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ที่ส่วนกลางไม่สามารถดูแลประชาชนในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น หากประชาชนเลือกผู้แทนจากท้องถิ่นที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีจิตสำนึก มีคุณธรรมและมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนได้รับผลการพัฒนาโดยตรงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางตรงกันข้ามหากประชาชนเลือกผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถน้อยขาดคุณธรรม และขาดจิตสำนึกที่ดีเข้าไปบริหารท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้ก็จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองและพวกพ้อง ได้แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งและหน้าที่ โดยไม่สนใจจะพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงก็คือ ประชาชนในท้องถิ่น เพราะบุคคลเหล่านั้นได้รับการเลือกตั้งเข้ามาก็เนื่องมาจากการทุจริตเลือกตั้ง โดยเฉพาะใช้วิธีการซื้อเสียงเข้ามา ผู้สมัครที่คาดหวังจะได้รับการเลือกตั้งจะต้องต่อสู้และใช้ทุกวิถีทางที่จะทำให้ได้รับชัยชนะในสนามของการเลือกตั้ง โดยใช้ “ปัจจัยทุกอย่าง” เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง “เงิน” จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

เงินถูกกำหนดให้เป็น “สื่อกลางของการแลกเปลี่ยน” ในแง่ทางเศรษฐกิจแต่หากพิจารณาในเรื่องของสัมพันธภาพทางสังคมเงิน คือ “สัญลักษณ์สำหรับการแข่งขัน” เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เกียรติยศชื่อเสียง หรือความต้องการที่จะได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง^๕ ดังนั้น เงินถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญทางทรัพยากรทางการเมือง ที่สำคัญเพราะผู้สมัครที่มีเงินทุนจำนวนมากย่อมได้เปรียบในการเลือกตั้งและสามารถที่จะเผยแพร่กลยุทธ์ต่างๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายได้มากกว่าผู้สมัครที่มีเงินทุนที่ต่ำกว่าแน่นอน^๖ ปัญหาการเมือง เป็นปัญหาใหญ่ที่สุดที่ทำให้ลายระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานหลายปี เป็นปัญหาที่ยังหาทางออกที่ชัดเจนในการแก้ไขอย่างเป็นระบบไม่ได้และนับวันจะยิ่งฝังรากลึกเข้าไปสู่ระบบการเมืองจนกลายเป็นมะเร็งร้ายในระบบประชาธิปไตย

ดังนั้น ถึงแม้ในปัจจุบันนี้กฎหมายจะกำหนดบทบาทของประชาชนไว้อย่างชัดเจนแล้วก็ตามหาใช่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ในบทบาทของตนเองที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นๆ ไม่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมากหรือน้อยนั้น ย่อมสะท้อนถึงผู้นำประเทศ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนรวมถึงสถานศึกษาด้วยว่ายังขาดการให้ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องให้กับประชาชน ส่วนผู้ที่เข้าไปเป็นตัวแทนประชาชนยังดำเนินแนวคิดในการ ผูกการเมืองติด

^๔ณรงค์ สินสวัสดี, การเมืองการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๕๐), หน้า ๔๐.

^๕เสรี โกมลเปลิน, การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๑.

^๖Dahl, R. A, *Modern Political Analysis*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1991), p. 116.

กับทุนนิยม เอาวัตถุดิบของเพียงเล็กน้อยเพื่อแลกผลประโยชน์ของประชาชนทั้งชาติอยู่เช่นเดิม วิธีการที่สำคัญในการหาเสียงเลือกตั้งของนักการเมืองส่วนใหญ่ คือ การซื้อสิทธิ์ขายเสียง ซึ่งดูเหมือนจะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยไปแล้ว ไม่ว่าจะมีการเลือกตั้งครั้งใด ก็จะมีการซื้อเสียงกันเป็นประจำ ซึ่งวิเคราะห์การซื้อสิทธิ์ขายเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเห็นได้อย่างชัดเจนก่อนการเลือกตั้งแทบทุกครั้ง นั่นก็คือ การซื้อเสียง จนกลายเป็นค่านิยมที่ผิดๆ ของประชาชนไปโดยปริยาย ซึ่งก่อนการเลือกตั้งมักจะได้ยินคำพูดที่ว่า “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ซึ่งโดยทั่วไปไม่ว่าในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัด สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทสรุปของประชาธิปไตยแบบไทยๆ หรือไม่มีใครคาดการณ์ได้ถึงอย่างไรทั้งปัจจัยด้านการศึกษา ด้านบทบาทของผู้ंना” ทั้งปัจจัยด้านเงิน ย่อมไม่ใช่สิ่งชี้ขาดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยหรือมากได้แต่ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร ยังมีประเด็นด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของผู้สมัคร ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร

สาเหตุหลักๆ มาจากระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องการเมืองและเรื่องผลประโยชน์ ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในชนบทที่มีการศึกษาน้อยและยากจนนี้ มองแต่ภาพผลประโยชน์เฉพาะหน้า ไม่ได้สนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศ สนใจแต่ประโยชน์ของตัวเองไม่รู้ว่าสิ่งที่เลือกนักการเมืองที่ซื้อเสียงนี้ จะเป็นการทำร้ายระบบประชาธิปไตยหรือทำลายผลประโยชน์ของประเทศ โดยมองแต่ผลประโยชน์ที่นักการเมืองนำมาให้แต่ตัวเองเป็นหลัก โดยไม่แยกแยะระหว่างคนดีกับคนไม่ดี สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความอ่อนแอของระบบการเมืองของไทยที่มีมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยอย่างอื่นที่บางครั้งนักการเมืองอาจจะไม่ใช้เงินในการหาเสียงเลือกตั้ง แต่พื้นที่ท้องถิ่นหรือชนบทจะมีการซื้อเสียงกันมากและมักจะไม่มียุทธศาสตร์การเอาผิดทางกฎหมายได้ มีการจ่ายเงินผ่านผู้มีอิทธิพลมีการวางแผนการใช้เงินของผู้สมัครก่อนการเลือกตั้งประมาณ ๖๐ วัน ผู้สมัครใช้เงินโดยอาจจะใช้วิธีการแจกของบริจาคต่างๆ ให้แก่ กลุ่มอาชีพ โรงเรียน หรือวัดส่วนในช่วงของการเลือกตั้งหาเสียงของผู้สมัครเมื่อชาวบ้านมีงานก็จะขอความช่วยเหลือจากผู้สมัคร เพื่อขอการสนับสนุนอาหารเครื่องดื่มหากมีผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันช่วยหาเสียงและเป็นหัวคะแนนให้จะทำให้ผู้สมัครนั้นมีความเข้มแข็งและมักจะส่งผลต่อการเลือกตั้งมาก รวมทั้งการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความคุ้นเคยและเคยทำงานด้วยกันมาก่อนจะช่วยกันและประสานงานจากระดับของกรมมาลงท้องถิ่น ทั้งการสร้างถนนหนทาง สระน้ำ ฝายน้ำ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือทางอ้อมและส่งผลต่อผู้สมัคร^๓ ปัจจัยในการซื้อเสียง ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการทุจริตหรือคอร์รัปชันที่หมายถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการโกงกิน เป็นการได้ผลประโยชน์ตอบแทนในวิถีทางที่ผิดด้วยความไม่เป็นธรรม ไม่ถูกศีลธรรม มโนธรรมและคุณธรรม^๔ การทุจริตหรือคอร์รัปชัน มักเกิดจากปัญหาหลัก ๓ ประการ คือ **ประการแรก**

^๓บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล, **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘).

^๔Holman, C. B, **The end of Limit on Money in Politics: Soft Money**, (Brennan: New York Press, 2000).

^๕อานันท์ ปันยารชุน, **แนวคิดการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย, วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๑) : ๑๑-๑๒.**

ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่แตกต่างกันทั้งนี้ เนื่องมาจากวัฒนธรรมไทยมีการนับถือลำดับอาวุโสและลำดับชั้นในสังคมสูง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางอำนาจสูง^{๑๐} สังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์มาตั้งแต่อดีตที่มักจะช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน แต่ในปัจจุบันอำนาจอุปถัมภ์มีการเบี่ยงเบนไปจากเดิม เป็นการเอาไรต์เอาเปรียบ เป็นเรื่องของการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเอง **ประการที่สอง** คือ ปัญหาการแทรกแซงทางด้านการเมือง โดยข้าราชการที่ต้องการผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่จะกระทำการทุจริตในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนร่วมกับนักการเมือง และประการที่สาม คือ ปัญหาเรื่องความยากจน ทำให้คนต้องดิ้นรนและกระทำทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ^{๑๑}

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ล้วนเป็นปัญหาที่กระทบต่อภาพรวมของประเทศสมควรที่จะต้องมีการศึกษาถึงต้นเหตุของปัญหา เพื่อจะนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ หากปล่อยไว้นานวันเข้าจะทำให้ประเทศชาติไม่ก้าวไปข้างหน้า แต่จะเป็นการถอยหลังลงคลอง ปัญหาหลักในการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นนอกจากปัญหาในด้านโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองแล้วยังมีอุปสรรคในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจนอาจกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยของไทยนั้นล้มลุกคลุกคลานมาเกือบตลอด ๘๖ ปี เพื่อที่จะให้ได้มีระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้น ประชาชนจะต้องสนใจการเมือง ต้องติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมือง และต้องมีความกระตือรือร้นที่จะมีบทบาทร่วมกันทางการเมือง ดังนั้นปัจจัยที่ผลต่อแรงจูงใจในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อประชาชนต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดเนื่องจากเป็นการปกครองโดยถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดที่จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้ามสังคมใดประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ของไทยในอดีตที่ผ่านมาเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีอายุ ๑๘ ปี บริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเป็นต้น ส่วนปัญหาที่เกิดในอำเภอคลองหลวงในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีปัญหาความยุ่งยากในการคำนวณจำนวน ส.ส. ซึ่งวิธีการคำนวณในมาตรา ๙๑ สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่งวิธี ซึ่ง กกต. ไม่มีการประกาศวิธีคำนวณให้ชัดเจนก่อนการเลือกตั้ง ทำให้เกิดความยุ่งยาก ประชาชนขาดความเชื่อถือคณะกรรมการ

^{๑๐}สิริลักษณ์ คอมนันท์ และคณะ, “ทุจริตคอร์รัปชันกับประเด็นทางวัฒนธรรม”, วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๑).

^{๑๑}ปานเทพ กล้าณรงค์ราญ, “ข้อคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ภารกิจหลักของชาติในงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต”, วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๑) ; ๑๕-๒๕.

การเลือกตั้ง วิธีนี้ทำให้ประชาชนไม่สามารถเลือกผู้สมัครแบบแบ่งเขตกับแบบบัญชีรายชื่อต่างพรรคได้ เกิดความขัดแย้งในพรรคระหว่างผู้สมัครแบบแบ่งเขตและบัญชีรายชื่อ เพราะผู้สมัครแบบแบ่งเขตต้องการเสียงเหน็ดเหนื่อย ขณะที่เหมือนหาเสียงให้ ส.ส. บัญชีรายชื่อมากกว่า ทำให้ ส.ส. แบบแบ่งเขตสออตก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงนำประเด็นเรื่องนี้มาพิจารณาในการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ทำให้ประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ประสบความสำเร็จในสังคมให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์ ใช้เสียงเลือกตั้งอย่างพร้อมเพียงกัน หรือมีปัจจัยอะไรที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง และส่งเสริมให้เกิดเสถียรภาพในการปกครอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องศึกษาปัจจัยที่ผลต่อแรงจูงใจในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้าง ปัจจัยที่ผลต่อแรงจูงใจในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีอะไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๒. ด้านปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง และ ๓. ด้านปัจจัยการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง^{๑๒}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

๑) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ๑. ด้านปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๒. ด้านปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง และ ๓. ด้านปัจจัยการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ในอำเภอคลองหลวง จำนวน ๔๗,๐๘๓ คน^{๑๓}

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีจำนวน ๙ รูปหรือคน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓ - เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

^{๑๒} สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง, รูปแบบของการมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

^{๑๓} สำนักทะเบียนการเลือกตั้ง สำนักงานอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี, [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

๑.๕. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยกำหนดความหมายต่างๆ ของการใช้คำในวิจัยดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง เป็นการกระทำโดยสมัครใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม เพื่อให้เกิด การร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแสดงออก และร่วมรับผิดชอบ

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งทั่วไป รวมทั้งโฆษณา ปิดป้ายประกาศ ชักชวนผ่านสื่อต่างๆ เพื่อที่จะแนะนำให้ประชาชนได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรับฟังติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง การเฝ้าดูการนับคะแนนเลือกตั้ง การทำหน้าที่ของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง รวมทั้งการทำงานและพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส มีความเชื่อมั่น มีความเที่ยงธรรม สุจริต ตรวจสอบได้ และให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตรวจสอบและติดตามการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในชุมชนคลองหลวง ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒

การเลือกตั้งทั่วไป หมายถึง การเลือกตั้งในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ที่ราษฎรใช้สิทธิของตนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัวแทน เพื่อมาทำหน้าที่แทนตนในการปกครอง

ชุมชน หมายถึง กลุ่มชนหลายๆ กลุ่มที่อยู่รวมกันในพื้นที่ชุมชนคลองหลวง มีความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมร่วมกันและสมาชิกทุกคนได้ให้ความสนใจในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มีความสนใจที่คล้ายคลึงกัน มีการเกื้อกูลการเป็นอยู่ร่วมกัน

หลักอภิธานิยธรรม ๗ หลักที่ควรใช้ในชีวิตประจำวัน ถือเป็นหลักธรรมประจำใจที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข ธรรมอันเป็นเหตุแห่งความไม่เสื่อม” หรือหมายความว่า “ไม่เป็นเหตุแห่งความหายนะ” ได้แก่

- ๑) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม
- ๓) การไม่บัญญัติหรือลั้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ
- ๔) การเคารพเชื่อฟัง ผู้นำปราชญ์ ผู้รู้ ผู้อาวุโส
- ๕) การให้เกียรติและเคารพสิทธิสตรี
- ๖) การรักษาวินัยวัฒนธรรมประเพณี
- ๗) การอารักขา คุ่มครองโดยชอบธรรมแก่ผู้ทรงศีล ผู้ทรงธรรมบริสุทธิ์

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับทราบระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๗.๒ ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้าง ความเข้าใจ ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๗.๔ สามารถนำองค์ความรู้ที่เป็นผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในครั้งต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๔ แนวคิดการบริหารจัดการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๕ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยเดิมถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลตลอดมา อีกทั้งในทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็ไม่เคยบัญญัติถึงการบังคับให้บุคคลใดต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลหรือปัจเจกชนนิยม และถือว่าเป็นเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒ มาตรา ๙ ซึ่งกำหนดให้การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนบุคคลนั้นก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา โดยเฉพาะการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนที่จำนวนมาก จนทำให้มีผู้คิดระบอบการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งมาใช้ในประเทศไทย และแนวความคิดนี้ได้บรรลุผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๔ เรื่องหน้าที่ของปวงชนชาวไทย กำหนดให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ในเวลาต่อมา

ความเป็นมาของสิทธิการเลือกตั้งและการออกเสียงเลือกตั้ง ได้มีแนวคิดและวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาควบคู่กันไปกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม จนกระทั่งในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบันของประเทศต่างๆ ได้ยึดถือทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่ ๒ ทฤษฎี ดังนี้

๑. ทฤษฎีว่าด้วยการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นสิทธิ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (The Sovereignty Of The People) ซึ่งคิดค้นโดยนักปราชญ์คนสำคัญคือ รูสโซ ได้เรียบเรียงวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งชื่อ “Le Contrat Social” ซึ่งมีสาระสำคัญว่า อำนาจอธิปไตยอยู่ในตัวมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่าจนเกิดเป็นสังคม มนุษย์ก็ได้ทำสัญญาหรือก่อพันธะผูกพันกันโดยชัดแจ้งหรือปริยายว่า จะมอบอำนาจที่ตนมีอยู่ให้แก่สังคมร่วมกัน สัญญานี้รูสโซเรียกว่า “สัญญาประชาคม” ทั้งนี้รูสโซและนักคิดในศตวรรษที่

๑๗ มีแนวความคิดในการตัดอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ รุสโซ จึงเชื่อว่าสังคมเกิดขึ้นเพราะประชาชนในสังคมสมัครใจสละธรรมชาติอันเสรีของตน เพื่อมาทำสัญญาประชาคมขึ้น สังคมจึงเกิดจากสัญญามีใช้การข่มขู่บังคับ ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตย มีใช้พระเจ้าหรือกษัตริย์ ตามทฤษฎีนี้สังคมอาจมอบอำนาจให้ใครเป็นผู้แทนและใช้อำนาจนี้ก็ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสมาชิกในสังคม

๒. ทฤษฎีว่าด้วยการออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (The National Sovereignty) ประชาชนหลายคนรวมตัวกันก็ย่อมเป็นชาติ และเมื่อรุสโซพูดถึงการทำสัญญาประชาคม ก็มีการตีความว่า สัญญาประชาคมของรุสโซไม่ได้นำไปสู่ข้อสรุปว่า อำนาจอธิปไตยของปวงชนแต่ละคน แต่หากนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาคมหรือของชาติ ดังนั้นในขณะที่ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนแพร่หลายอยู่นั้น อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติก็แพร่หลายเช่นกัน เหตุผลที่ว่าชาติเป็นสภาพความเป็นจริงที่อยู่เหนือประชาชน อำนาจอธิปไตยของชาติก็เป็นที่ยอมรับของนักปฏิวัติฝรั่งเศสในขณะนั้น

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้หลากหลายดังนี้

กรณีที่คุณใดได้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลหลายๆ คน เพื่อให้ไปทำการอันใดอันหนึ่ง เช่น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เราก็เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งไปเพื่อออกกฎหมายหรือปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นในสภาผู้แทนราษฎรแทนเรา ซึ่งเป็นราษฎร

การที่คุณใดเลือกตั้งบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลจำนวนหนึ่ง จากบุคคลหลายๆ คน หรือเลือกบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่งหรือบัญชีจำนวนหนึ่ง จากบัญชีรายชื่อหลายๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน^๑

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตน โดยอิสระว่า จะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตย บริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้น จะเป็นผู้สมัครใดเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้ออบหมายจากประชาชน ให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครองประเทศ^๒

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดในกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้ผู้ใดที่ตนเลือกและให้ความชอบธรรมแก่ผู้ใดที่ตนเลือกไปใช้อำนาจการปกครองได้ในห้วงเวลาที่กำหนดไว้ การเลือกตั้งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิ ซึ่งสิทธิเป็นแนวความคิดที่สำคัญในทางรัฐศาสตร์ กล่าวคือมนุษย์เกิดมามีสิทธิตามธรรมชาติติดตัวมาด้วย สิทธิตามธรรมชาติที่สำคัญประการหนึ่งคือสิทธิที่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิที่จะแสวงหาความสะดวกสบาย หรือสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ตามสมควรแก่อัตภาพ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายพื้นฐานนี้ มนุษย์จึงสละสิทธิตามธรรมชาติบางประการคือสิทธิที่จะทำการใดๆ ได้ตามอำเภอใจและยอมอยู่ภายใต้รัฐบาลหรือการ

^๑ วิสุทธิ์ โปธิแทน, ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๙-๒๕.

^๒ พิมลจรรย์ นามวัฒน์, “การเลือกตั้ง”, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๙๐ - ๑๐๐.

ปกครองที่ตนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ดังนั้นสิทธิในการเลือกรัฐบาลผู้ปกครองจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวบุคคลมา การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเจตจำนงของประชาชนที่ได้ให้มาซึ่งรัฐบาลที่ชอบธรรม การเลือกตั้งจึงมีความหมายและถือว่าเป็นพื้นฐานที่มาของความชอบธรรม ในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้นจะต้องมีลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากลดังต่อไปนี้

การเลือกตั้ง คือ การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือก ในการปกครอง และบำบัดความต้องการของตนเอง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมือง หรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่จะ มีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วย ความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือก ในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง^๓

การเลือกตั้ง คือ การแข่งขันทางอำนาจเพื่อเข้าไปสู่อำนาจ และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยอาศัยกลไกกระบวนการของการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือใน การใช้หลักประกันเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเข้าสู่อำนาจอย่างสุจริตเที่ยงธรรม โดยคาดหวังหรือผลลัพธ์จากการเลือกตั้งว่าสามารถสะท้อนถึงเจตนาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด^๔

การเลือกตั้ง คือ จุดเริ่มต้นของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการประชาธิปไตยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร การออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ฯลฯ การเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ เป็นการมอบอำนาจอธิปไตยของราษฎร แต่ละคนให้ผู้แทนของตน นำไปใช้ในการปกครองประเทศ เนื่องจากเราไม่สามารถให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้ จึงคิดค้นวิธีการขึ้นมาเรียกว่า การเลือกตั้ง^๕

การเลือกตั้ง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมืองหรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่จะ มีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหาร

^๓ ซีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ: คณะกรรมการเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๗.

^๔ เขวณะ ไตรมาส, การเลือกตั้งแบบใหม่: ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร: สุขุมและบุตร, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

^๕ อัษฎางค์ ปาณิกบุตร, แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายการศึกษา, ๒๕๔๔), หน้า ๓๑.

ประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง^๖

การเลือกตั้ง คือการที่บุคคลได้เลือกบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆบัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่งแทนตน^๗

การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในทางการเมืองหรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ หรือนโยบาย วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่า ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการใช้สิทธิทางการเมืองการปกครองของประชาชน นั่นเอง^๘

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเลือกตั้ง คือกิจกรรมทางการเมืองที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยประชาชนทั่วไปได้ไปใช้สิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญ เพื่อเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่า ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง

๒.๑.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย และการที่จะหาตัวแทนขึ้นมาปกครองในระดับต่างๆ ต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนขึ้นมาปกครอง รวมทั้งตัวแทนฝ่ายนิติบัญญัติ การได้มาซึ่งตัวแทนนั้นจะต้องผ่านการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบ ความสำเร็จข้อมูล ข่าวสาร หรือเพิกเฉยต่อหน้าที่การเลือกตั้ง จึงได้มีความจำเป็นในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกระดับการเลือกตั้งซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

เพื่อให้ประชาชนที่ขาดการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารหรือเพิกเฉยต่อการเลือกตั้งหันกลับมาสนใจในการสรรหาตัวแทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการบ้านเมือง จึงต้องเกิดการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ประชาชนมาเลือกตั้งให้มีจำนวนมาก เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีมาบริหารส่วนงานต่างๆ หรือที่เรียกว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้กล่าวการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไว้ดังต่อไปนี้

^๖ วัชรวิทย์ ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๘ - ๙.

^๗ กระมล ทองธรรมชาติ และคนอื่นๆ, การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง: การศึกษาเปรียบเทียบกรณีอินเดียนและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๑), หน้า ๔.

^๘ วัชรวิทย์ ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๔๑.

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^๙ การจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่แนวคิด ที่ผู้รณรงค์เลือกตั้งต้องการไปสู่เป้าหมายของการรับรู้ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การรณรงค์เป็นการดำเนินการที่ต้องกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์แผนงาน ระยะเวลาดำเนินการงบประมาณไว้อย่างชัดเจน และควรรวมถึงการประเมินผลการรณรงค์ด้วยว่า บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๐} การดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ด้วยเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างค่านิยม ทศนคติ ความคิดเห็น ความเชื่อที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ปรารถนา สร้างให้พฤติกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่พึงามเพื่อการพัฒนาสังคมและยังเป็นการสร้างการยอมรับการพัฒนาที่พึงามของสังคม ที่อาจจะแตกต่างไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เคยเป็นมา เพื่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ไม่เหมาะสม ให้เป็นวิถีชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิม

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๑} กระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีความพยายามและเจตนาส่งสาร เพื่อให้ผู้รับสารมีการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมไปในทิศทางที่ได้กำหนด โดยผู้กำหนดการสื่อสารหรือผู้ส่งสาร เป็นศัพท์ที่มาจากทางทหาร การรณรงค์สร้างกำลังเพื่ออุดมการณ์ที่ทำให้คนทั้งหลาย ให้เกิดพลังอะไรซักอย่าง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ โดยมีการกำหนดชุดกิจกรรมการสื่อสารและวางแผนไว้ล่วงหน้า รวมถึงการกระทำหมดเวลาครอบคลุมในการแพร่กระจายข่าวสาร โดยผ่านสื่อจำนวนหนึ่งนะเวลาที่ใด จะให้สารเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด หรือคุ้มค่ามากที่สุดต่อความพยายามลงทุนลงแรงนั้น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๒} กิจกรรมที่บุคคลใดคนหนึ่ง หรือหลายคนที่มีสมัครรับเลือกตั้งพยายามที่จะแสดงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า เขาเป็นคนมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจอธิปไตย อันเป็นอำนาจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคน กิจกรรมนี้อาจมีได้หลายรูปแบบ ทั้งที่สามารถเปิดเผยได้ หรือไม่สามารเปิดเผยได้ ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการที่จะมีตัวแทนขึ้นมาปกครองในระดับต่างๆ ต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนขึ้นมาปกครอง รวมทั้งตัวแทนฝ่ายนิติบัญญัติ การได้มาซึ่งตัวแทนคือการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบ เพิกเฉยต่อหน้าที่การเลือกตั้ง จึงมีความจำเป็นในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนที่เพิกเฉยต่อการเลือกตั้งหันกลับมาสรรหาตัวแทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการบ้านเมือง จึงต้องเกิดการประชาสัมพันธ์

^๙ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, สถิติข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐.

^{๑๐} เสรี วงษ์มณฑา, การรณรงค์การเลือกตั้ง, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.thaipublica.org/about.php> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

^{๑๑} จิราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์, การโน้มน้าวใจและการรณรงค์, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: https://devcomru๗.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๙/blog-post_๒๑.html. [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

^{๑๒} อนันตชาติ บัวสุวรรณ, "การสื่อสารทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปในพื้นที่ภาคใต้", คุษณินพนธ์ปรัชญาคุษณินบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๑), หน้า ๒๕-๒๖.

เชิญชวนให้ประชาชนมาเลือกตั้งมีจำนวนมาก เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีมาบริหารส่วนงานต่างๆ หรือที่เรียกว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

สรุปความหมายปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การประชาสัมพันธ์ การเชิญชวนหรือการสื่อความหมายออกไป เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ที่ขาดการรับรู้หรือเพิกเฉยต่อการเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิ์การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ และให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนไปในทางที่ดีขึ้น

ปัจจัยการรณรงค์หาเสียง

ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งระดับชาติ สิ่งสำคัญที่สำคัญที่สุดในการทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงหน้าที่ของตนเอง ในการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตัวแทนของตน ให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนนั้น คงหนีไม่พ้นการรณรงค์หาเสียงและการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ในการออกไปใช้สิทธิ์ของตนเอง ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการรณรงค์หาเสียง และการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

ปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^{๑๓} คือการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในปัจจุบันพรรคการเมืองต่างๆ ได้นำกลยุทธ์และการสื่อสารมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมนั้น โดยเฉพาะในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พรรคการเมืองต่างๆ จะพยายามนำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้ เพื่อจูงใจประชาชนให้คอยตามข้อเสนอของตน และเพื่อให้ผู้สมัครในสังกัดพรรคได้รับคะแนนเสียงสูงสุด หรือชนะการเลือกตั้งทำให้ผู้สมัครในสังกัดพรรคได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ดังนั้นกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีความสัมพันธ์กับคะแนนเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองที่มีกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่สามารถทำให้ประชาชนได้ยินได้เห็น และมีความคุ้นเคยกับนักการเมือง อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจความนิยมชมชอบและการให้การสนับสนุน โดยการลงคะแนนเลือกผู้สมัครของพรรคการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และทำให้พรรคการเมืองมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมาก เนื่องจากการนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผสมผสานมาใช้ พรรคการเมืองจะนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. ประเภทการสื่อสารมีความหลากหลายและขยายตัวอย่างรวดเร็ว
๒. ประชาชนมีเวลาในการรับสั้นน้อยลง และให้ความสนใจสื่อต่างประเภทกัน แต่ปริมาณของการโฆษณามีมาก เช่น ในช่วงของการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน
๓. การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนไม่ได้อยู่ที่สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างเดียว แต่ประชาชนให้ความสนใจเรื่องอื่นๆ มาก เช่น จดหมาย การสัมมนา เคเบิลทีวี เป็นต้น
๔. การสื่อสารการตลาดเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นการนำเสนอข้อมูลที่จะโน้มน้าวจิตใจหรือจูงใจ และอาจถึงกับเป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในสังกัดพรรคการเมืองของตน

^{๑๓} วุฒรา ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๔๙-๕๒.

๕. ภาพการณ์แข่งขันทางการเมืองของแต่ละพรรคการเมืองที่ความรุนแรง และความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยการรณรงค์หาเสียง คือความพยายามที่จะแจ้ง บอกรให้ทราบ ชักจูงและระดมความเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก ในส่วนของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้จำแนกการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งออกเป็น ๔ ประเภทคือ ประเภทแรก การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณา เช่น การโน้มน้าวให้ข้อคิดเห็น ป้ายโฆษณาและใบปลิว เป็นต้น ประเภทที่สอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ได้แก่ สิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ประเภทที่สามการเงินหาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน เช่น การปราศรัย เพื่อนฝูงพรรคพวก และห้วคณะ เป็นต้น และประเภทที่สี่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมาย และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย เช่น การปราศรัยหาเสียง การใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่บังคับ^{๑๔} เป็นต้น

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้แบ่งออกเป็น ๒ หัวข้อใหญ่ๆ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับว่าเป็นกระบวนการอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แสดงเจตนาารมณ์ในทางการเมือง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งโดยปกติ ในแต่ละประเทศจะมีกฎหมาย กฎระเบียบบังคับ หรือระเบียบปฏิบัติและกรอบทางสังคมเป็นตัวกำหนดวิธีการหาเสียงเงินทุนที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสร้างความยุติธรรมและความเสมอภาคให้เกิดขึ้นระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง^{๑๕}

กล่าวโดยสรุป การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง โดยผ่านยุทธวิธีต่างๆ เช่น การปราศรัยหาเสียงการใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่บังคับ เป็นต้น เป็นการจัดองค์กรบริหารการหาเสียงและยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง และช่วงเวลาการรณรงค์หาเสียง ตลอดจนการนำกลยุทธ์การสื่อสารมาใช้ในการดำเนินกิจการทางการเมือง

^{๑๔} เพียงกมล มานะรัตน์, “การเลือกตั้งเป็นการศึกษากระบวนการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ๒๕๔๗).

^{๑๕} ตุนษา เรียงโพน, “การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหม่มมน ศึกษากรณีเฉพาะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ๒๕๕๐).

ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง คือการที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ใช้ช่องทางหรือวิธีการต่างๆ การใช้เทคนิคการในการติดต่อสื่อสาร ส่งข่าวสาร รับข้อมูลกับประชาชน เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองสามารถชนะการเลือกตั้ง

โดยทั่วไปแล้วการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีแนวทางอยู่ด้วยกัน ๒ แนวทางหลัก คือ

๑. การรณรงค์หาเสียงด้านกว้าง เป็นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่างๆ ได้แก่ ป้าย คัดเอาท์ โปสเตอร์ แผ่นปลิว และการ์ด ตลอดจนการปราศรัยหาเสียง ทั้งกรณีปราศรัยใหญ่และการปราศรัยย่อย ที่ไม่มีลักษณะการมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง โดยเฉพาะให้ถือว่าเป็นการรณรงค์หาเสียงด้านกว้างทั้งหมด

๒. การรณรงค์หาเสียงด้านลึก เป็นการเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงระดับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลโดยตรง นอกจากนั้นยังมีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นแนวทางย่อยของการใช้ระบบตัวแทน หรือห้วคະแนบกับแนวมวลชน หรือการเข้าหามวลชนโดยตรง ในลักษณะของการเดินหรือการเคาะประตูบ้านตามที่รู้จักกันทั่วไป โดยปกติแล้วผู้สมัครแต่ละคนมักจะมีแนวทางการรณรงค์หาเสียงที่มีจุดเน้นต่างกัน บางคนถนัดในแนวด้านกว้างมากกว่าด้านลึก บางคนถนัดด้านลึกมากกว่าด้านกว้าง หรือบางคนอาจถนัดทั้ง ๒ ด้าน การถนัดและเน้นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ต่างกันนี้ หากทราบข้อเท็จจริงในตัวผู้สมัครแต่ละคน ก็จะทำให้ทราบถึงแนวทฤษฎีของบุคคลนั้นๆ ทั้งนี้ผู้ที่เน้นด้านกว้างก็จะมีโอกาสทฤษฎีกว้าง เช่น เสียค่าใช้จ่ายในการทำสื่อโฆษณาต่างๆ อย่างมากมาย ส่วนผู้ที่เน้นด้านลึกในแนวการใช้ระบบตัวแทนหรือห้วคະแนบ มักจะพบการทฤษฎีในการซื้อขายเสียง ส่วนผู้ที่ถนัดการเคาะประตูบ้านหรือการออกเดินเยี่ยมเยียนประชาชนก็มักจะเป็นผู้ที่เหน็ดเหนื่อย และมักไม่พบการทฤษฎีสำหรับผู้สมัครกลุ่มนี้

การรณรงค์หาเสียงในประเทศไทยมีวิธีการต่างๆ มากมาย สุดแล้วแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองใดจะใช้วิธีการหาเสียงรูปแบบใด แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีการหาเสียงแบบใด ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงเลือกตั้งในการเป็นผู้แทนราษฎรมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิจัยพบว่า การประสบความสำเร็จในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม มีการวางแผนรณรงค์ที่มีประสิทธิภาพ การใช้บทบาทของห้วคະแนบให้มีผลดีและวิธีการต่างๆ^{๑๖}

การรณรงค์หาเสียง เทคนิค วิธีการรณรงค์หาเสียงขึ้นอยู่กับสถานภาพความสามารถและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สมัคร ตลอดจนทรัพยากรในการรณรงค์หาเสียง สถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง เจือปนเกี่ยวข้องกับเวลาซึ่งลักษณะดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

^{๑๖} กระมล ทองธรรมชาติ และเชาวนะ ไตรมาศ, วิวัฒนาการของระบบรัฐธรรมนูญไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: กรุงชนพัฒนา ๒๕๔๕), หน้า ๕๒-๖๑.

๑. เก็บข้อมูลพื้นฐานทางสถิติ เกี่ยวกับการเลือกตั้งครั้งก่อนทั้งหมด เพื่อทราบฐานเสียงของตนและคู่แข่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในเขตต่างๆ มีคุณสมบัติอย่างไร ใช้วิธีการอย่างไร วิธีการออกเสียงของประชาชนในเขตนั้นๆ จะออกเสียงเลือกตั้งเป็นรายบุคคลหรือหลายพรรค

๒. การจัดหาเสียงโดยเปิดเผย เช่น ป้ายประกาศ โปสเตอร์ การปราศรัย พบปะประชาชน และนอกจากการหาเสียงอย่างเปิดเผยแล้ว ต้องจัดองค์กรหัวคะแนนเพื่อสร้างคามนิยมขึ้นกับอำนาจบารมี ทรัพย์สิน ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับหัวคะแนนทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง^{๑๗}

สรุปได้ว่า ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองต้องใช้ช่องทางหรือวิธีการต่างๆ การใช้เทคนิค ในการติดต่อสื่อสาร ส่งข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง สามารถชนะการเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งนั้นผู้สมัครจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม มีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การสำรวจข้อมูลต่างๆ ของการเลือกตั้งแต่ละครั้ง และนำมาปรับใช้หาข้อบกพร่อง หรือหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และการใช้บทบาทของหัวคะแนนในพื้นที่ ซึ่งการรณรงค์หาเสียงนั้น จะต้องใช้เทคนิคและวิธีการรณรงค์หาเสียงตามความสามารถ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สมัครตลอดจนทรัพยากรในการรณรงค์หาเสียง สถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง

๒.๑.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประเทศชาติไม่เสียผลประโยชน์และมีการพัฒนาไปข้างหน้าตามวิถีระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนต้องไปใช้สิทธิ หรือไปลงคะแนนในการเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง และเป็นการไปใช้สิทธิและทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอีกด้วย ได้มีนักวิชาการให้ความหมายในการใช้สิทธิไว้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง^{๑๘} การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน โดยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการใช้สิทธิทางการเมืองการปกครองของประชาชน นั่นเอง^{๑๙}

ปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๒๐} หมายถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญของการบริหารประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมากไม่ได้หมายความว่าความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ หากแต่การใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้องมีลักษณะดังนี้

^{๑๗} วิชรา ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองยุคใหม่, หน้า ๔๙-๕๒.

^{๑๘} วิชรา ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองยุคใหม่, หน้า ๔๑.

^{๑๙} พีระพล ยศธสาร และคณะ, การศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรณรงค์เผยแพร่การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่ของคณะกรรมการ, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๔๖), หน้า ๒๙.

^{๒๐} สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, ความสำคัญของการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www๒.Ccl.go.th> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

๑. การใช้สิทธิโดยอิสระ คือการใช้สิทธิเลือกตั้ง ต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับ หรือข่มขู่ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒. การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย หรือสามารถล่วงรู้ได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครคนใดหรือออกเสียงอย่างไร การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

๓. ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนละ ๑ เสียงเท่านั้น

๔. ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๑} การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่ง่ายและชัดเจนที่สุด ถือเป็น การแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการใช้สิทธิคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ และใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

กล่าวโดยสรุป การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการใช้สิทธิของประชาชนทางการเมือง หรือสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ที่ประชาชนทุกคนพึงมี และสามารถใช้อย่างอิสระ ถูกกฎหมายในการเลือกตั้ง โดยไม่ถูกจำกัดจากรัฐบาล

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง^{๒๒}

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร จะขอลงทะเบียนเพื่อออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่และตามวันเวลา วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(๑) เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช

^{๒๑} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การใช้สิทธิเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^{๒๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://th.wikisource.org/wiki.com> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

- (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
 (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
 (๔) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

สรุปได้ว่า การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของประชาชนมีสัญชาติไทย และมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ หรือสิทธิของตนเอง และยังเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ตามหลักและตามวิถีที่กำหนดขึ้นมา

๒.๑.๓ ปัจจัยของการติดตามตรวจสอบเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งทุกครั้ง เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วต้องมีการตรวจสอบดูความเรียบร้อยของการเลือกตั้ง โดยการเลือกตั้งมีความสุจริต เทียบธรรม แก่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งทุกครั้งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวความคิดและความหมายของการตรวจสอบและติดตามผลการเลือกตั้งดังนี้

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้งมีความสำคัญดังนี้

๑ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

๒ เพื่อให้มีการสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แฉเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง และการดำเนินงานของศูนย์การเลือกตั้ง

๓ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง

๔ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่างๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง^{๒๓} เป็นต้น

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๔} การที่ประชาชนเข้าร่วมการรับฟังติดตามตรวจสอบการทำงาน และพฤติกรรมของคณะกรรมการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างเที่ยงธรรมสุจริต และให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตรวจสอบติดตามการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้งของท้องถิ่น

การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๕} การเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรับฟังติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง การเฝ้าดูการนับคะแนนเลือกตั้ง การทำหน้าที่ของผู้ได้รับการเลือกตั้งรวมทั้งการทำงานและพฤติกรรมของผู้ได้รับการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิด

^{๒๓} สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง, รูปแบบของการมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

^{๒๔} มัลลิก กาฉิมพลี, “การมีส่วนร่วมการเลือกทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลูกเหล็ก อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๔), หน้า ๕.

^{๒๕} เอกราช วรณพงศ์ มัลลิก กาฉิมพลี, “การมีส่วนร่วมการเลือกทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปะคำ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๔).

ความโปร่งใสมีความเชื่อมั่น มีความเที่ยงธรรมสุจริต และให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายตรวจสอบติดตามการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้งของท้องถิ่น

การติดตามผลการเลือกตั้ง หมายถึง^{๒๖} กระบวนการดำเนินงานด้านการควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจการเลือกตั้ง และหรือประเมินว่าภารกิจการเลือกตั้งสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยปกติจะต้องกำหนดดัชนีการติดตามประเมินผล เพื่อเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ว่าสถานการณ์ที่ตรวจสอบวัดได้นั้นบรรลุหรือไม่บรรลุ เมื่อเทียบกับเกณฑ์หรือดัชนีที่กำหนดประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบความก้าวหน้าหรือความล่าช้าของการดำเนินการ โดยใช้ดัชนีประเมินว่าการดำเนินการใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไรแล้วยังสามารถช่วยให้วิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัญหาเหตุแห่งความสำเร็จ และความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางเดินทางต่อไปได้

กล่าวโดยสรุป การติดตามผลการเลือกตั้งหรือการตรวจสอบการเลือกตั้ง หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในการรับฟังและติดตามตรวจสอบการทำงาน หรือพฤติกรรมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าการเลือกตั้งมีความสุจริต เที่ยงธรรม แก่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ เพราะการเลือกตั้งทุกครั้ง มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หรือผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ได้ทำหน้าที่ของผู้ได้รับเลือกตั้งตามนโยบายที่ให้ไว้หรือไม่ และติดตามความก้าวหน้าของภารกิจการเลือกตั้งหรือประเมินว่าภารกิจการเลือกตั้งสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และจะทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม

๒.๑.๔ การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนของปวงชนที่ใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย จึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งดังนี้

การเลือกตั้ง^{๒๗} เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบบประชาธิปไตยได้ง่ายที่สุด การเลือกตั้ง ถือเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่มีอายุครบ ๑๘ ปี เพื่อไปทำหน้าที่เลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในรัฐสภา โดยการออกกฎหมาย และเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริต และเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ เช่น สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง และ ช่วยแจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงเมื่อพบเห็น รวมทั้งใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิก หรืออาสาสมัครขององค์การเอกชน ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับ ต่าง ๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน

^{๒๖} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://th.wikipedia.org/wiki>. [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

^{๒๗} จุลสาร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑), หน้า ๒๑.

กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปแสดงสิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญ ในการออกเสียงเลือกตั้งบุคคลหรือคณะบุคคล เพื่อที่จะเป็นตัวแทนของตนเข้ามาทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หรือการบริหารประเทศแทนตน^{๒๘}

การเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทน หรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง^{๒๙}

กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้ง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาารมณ์ในกาใช้สิทธิของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย

๒.๑.๕ หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

หลักการเลือกตั้งโดยตรง การเลือกตั้งผู้แทนอาจเป็นการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามหลักประชาธิปไตย เรียกร้องให้ต้องเป็นการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ระหว่างประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง กับประชาชนผู้รับการเลือกตั้ง ตลอดจนระหว่างกลางคະແນออกเสียงเลือกตั้ง กับผลการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะต้องไม่มีบุคคลใดหรือการตัดสินใจใดๆ มาแทรกกลาง หรือที่เรียกว่าปราศจากคนกลางนั่นเอง เนื่องจากการเลือกตั้งโดยตรงนี้ถือว่า เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน และเมื่อได้แสดงออกไปแล้วก็ไม่มีความขัดแย้งที่จะมีอิทธิพลต่อผลการเลือกตั้งได้อีก^{๓๐}

หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป หลักการนี้เป็นหลักการที่เห็นว่า โดยหลักแล้วประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งอาจมีการจำกัดหรือตัดบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเหตุผลทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม เช่น การสงวนการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งด้วยฐานะทางการเงิน หรือการชำระภาษี หรือการศึกษา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม หลักการเลือกตั้ง โดยทั่วไปนี้มิได้หมายความว่า จะไม่สามารถจำกัดขอบเขต เกี่ยวกับ

^{๒๘} สารวุฒิสภา, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ ๙, เอกสารเผยแพร่ในวงงานวุฒิสภา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕.

^{๒๙} วัชรวิชัย, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, หน้า ๘-๙.

^{๓๐} เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์, การเลือกตั้ง: ดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=๑๓๕๓ [๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๒].

สิทธิในการเลือกตั้งได้เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สิทธิเลือกตั้งไม่เคยเป็นการเลือกตั้ง โดยทั่วไปอย่างแท้จริงเลย เพราะอย่างน้อยที่สุดเราก็เห็นได้ด้วยประสบการณ์ว่า มิใช่ว่าคนไทยทุกคนจะมีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การจำกัดขอบเขตของสิทธิเลือกตั้ง ย่อมทำได้ตราบเท่าที่ยอมรับกันว่ามีเหตุผลเพียงพอ ไม่ขัดต่อหลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป

หลักการเลือกตั้งโดยเสรี หมายถึง เป็นหลักที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่ดี ประชาชนผู้มีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งที่ดี สามารถแสดงออกซึ่งสิทธิของตน โดยปราศจากการใช้กำลังบังคับ หรือความกดดันทางจิตใจ ตลอดจนการใช้อิทธิพลใดๆ ต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้ง หรือสมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น การใช้อิทธิพลใดๆ ครอบงำการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จนเห็นได้ชัดว่าขัดต่อหลักการเลือกตั้ง โดยเสรีแล้วย่อมเป็นสิ่งต้องห้าม ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของภาครัฐ หรือบรรดาเอกชนต่างๆ ก็ตาม

หลักการเลือกตั้งโดยเสมอภาค เป็นหลักที่เรียกร้องให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีความเท่าเทียม หรือเสมอภาคกันในการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คนหนึ่งจะมีสิทธิพิเศษมากกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งคนอื่นไม่ได้ ในส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเสียงเท่ากัน และคะแนนเสียงทุกเสียงต้องมีน้ำหนักเท่ากัน เช่น เมื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ไม่ว่าจะยากจนหรือร่ำรวย หรือมีกำเนิดอย่างไรก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน ในส่วนของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือการเสมอภาคกันในการแข่งขันการเลือกตั้ง เช่น ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด ก็ต้องเป็นผู้ที่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ รวมถึงการที่รัฐจะต้องให้หลักประกันความเสมอภาคเท่าที่จะทำได้ในการแข่งขันเลือกตั้งด้วย เช่น การแบ่งเขตเลือกตั้งหรือการกำหนดและควบคุมค่าใช้จ่ายในการแข่งขัน

หลักการลงคะแนนลับ หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิ์ของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด เอกสิทธิ์นี้จะได้รับการปกป้องพิทักษ์ก็โดยการออกเสียงลับ โดยผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเองเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไป โดยบริสุทธิ์ปราศจากการข่มขู่บีบบังคับจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

การเลือกตั้ง จะมีความหมายและถือเป็นฐานที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาล และผู้ปกครองนั้น จะต้องเป็นหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นแกนกลางที่ยอมรับกันทั่วไปในสากล ดังนี้คือ^{๓๐}

๑. หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) หมายถึง การให้ความเป็นอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง โดยมีได้ขู่บังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

๒. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) หมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งปกติทุก ๔ ปี เป็นต้น

๓. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งได้เป็นไป โดยบริสุทธิ์ รัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันไม่ให้มีการคดโกงในการเลือกตั้ง เกิดขึ้นโดย

^{๓๐} วุฒรา ไชยสาร, “การปฏิรูปการเมืองไทยกับระบบการเลือกตั้ง”, เอกสารทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

การให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุด ทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

๔. หลักการออกเสียงทั่วถึงทั้งชายหญิง (Universal Suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึงแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริตหรือมีจิตบกพร่อง เป็นต้น

๕. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งแต่ละครั้งจะต้องมีคุณสมบัติหรือหลักการสำคัญ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อประชาชนในการแสดงเจตจำนง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการไปทำหน้าที่ใช้สิทธิของตนเอง เลือกผู้แทนในระดับต่างๆ โดยเลือกผู้ที่ดีตน เห็นว่าประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการ โดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร ซึ่งการมอบอำนาจให้ใครก็ตามทำหน้าที่แทนเรา จะต้องมอบด้วยความระมัดระวัง เพราะผลกระทบจากการใช้อำนาจนั้นจะส่งผลต่อตัวเราเอง และสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัว ประชาชนเอง การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือของประชาชนในประเทศ ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามาร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมเป็นการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ ส่วนรวมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของสังคม

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง “ความหมายของการมีส่วนร่วม” ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัย ได้คัดเลือกเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง^{๑๒} การร่วมคิดร่วมทำ ได้แก่ การอาสาสมัคร การอุทิศตน การบริจาคเงินทองข้าวสาร เครื่องใช้ให้แก่ท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาช่วยงานสาธารณะ ได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง^{๑๓} การเคลื่อนย้ายอำนาจรัฐสู่ประชาชน เพื่อฟังและพัฒนาดตนเอง โดยส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และพลังอำนาจของประชาชนให้เป็นตัวหลักในการแก้ไขปัญหา โดยส่วนอื่นเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น

^{๑๒} เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ๑ ทศวรรษแห่งประชาธิปไตยไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิติใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^{๑๓} อัจฉาร ศิริพูล, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลและการพัฒนาท้องถิ่นยั่งยืนจังหวัดขอนแก่น, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการพัฒนาพื้นฐาน, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง^{๓๔} การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดไว้ให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากการสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายรัฐ

การมีส่วนร่วม หมายถึง สถานการณ์ที่คนส่วนหนึ่งมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ด้วยการมีสำนึกร่วมกัน มีอัตลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นและความห่วงใย ความสนใจและการทำต่างๆ เพื่อสนับสนุนกดดันเรียกร้อง และตรวจสอบภาครัฐและภาคธุรกิจให้ทำงานด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เพื่อการอยู่ดีกินดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่ อาศัยการมีส่วนร่วมเป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการบริหารงานเป็นทั้งเครื่องมือและกระบวนการในกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ ขององค์กร การที่บุคคลมีส่วนร่วมเกี่ยวในกิจกรรมต่างๆ ย่อมทำให้บุคคลมีความผูกพันต่อกิจกรรมนั้นและมีความผูกพันต่อองค์กรในที่สุด จึงทำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทำให้การมีความเกี่ยวข้องก่อให้เกิดความผูกพัน^{๓๕}

การมีส่วนร่วมอาจจะเริ่มต้นง่ายๆ จากความหมายการพัฒนาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนาจากนโยบายเบื้องต้นบนจุดเริ่มต้นที่ง่ายๆ ก่อนที่จะพิจารณาไปถึงตัวบุคคลก็คือ การกระจายอำนาจของการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผนจากส่วนภูมิภาค ซึ่งต้องอาศัยแนวความคิดของการพัฒนามาจากข้างล่างนั่นเอง^{๓๖}

การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญของกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการในการจัดการต่อปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานของสังคมยุคใหม่ ที่เน้นปัจจัยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) หลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วยความสัมพันธ์ของโครงการต่างๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินงานเรื่องราวต่างๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม^{๓๗}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมการร่วมกันของบุคคลในกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะการร่วมมือร่วมใจ

^{๓๔} จันทรา สุทธจारी, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายกฎหมาย, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^{๓๕} ชาติชาย ฌ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔.

^{๓๖} สมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๘๘.

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, รายงานประจำปี ๒๕๔๑-๒๕๔๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมตัดสินใจ เป็นการประสานความรับผิดชอบ ร่วมติดตาม ประเมินผลและร่วมกันรับผลประโยชน์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการทำงานของบุคคลร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตน หรือกลุ่มได้ตั้งไว้ด้วยความสมัครใจมิได้ถูกบีบบังคับ

๒.๒.๒ ประเภทของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดตามโครงการหรือนโยบาย เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี การบริหารการจัดการ การติดตาม ประมวลผลรวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการหรือนโยบายการพัฒนา ดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน

ประเภทของการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็น สำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาสให้ บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรม บางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วม ในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมี ส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรม หนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่ เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น^{๓๘}

การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย ๓ มิติ คือ

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าควรทำและไม่ควรทำอย่างไร
๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้
๓. การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่สร้างขึ้น^{๓๙}

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะการใช้สิทธิในกระบวนการทางการเมือง การมี ส่วนร่วมในการคิด การแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

๒.๒.๓ รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งก็ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้

^{๓๘} เมตต์ เมตต์การุณจิต, การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและราชการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บুদ্ধพอยท์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

^{๓๙} White, A.L., The Homeward Tide, (London: Granada, ๑๙๘๑), p. ๑๘.

ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในแง่มุมต่างๆ ขึ้นอยู่กับการให้คำจำกัดความหรือนิยามนั้นๆ ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ^{๔๐} คือ

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(decision- making) ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ใน ระยะเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

๒) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปแบบของการเข้า ร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมบริหาร การร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมแรงร่วมใจ

๓) การมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์ (benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุทาง สังคม หรือโดยส่วนตัว

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ซึ่งนับว่าเป็นการควบคุมและ ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่ารูปแบบที่แท้จริงนั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ ๔ ขั้นตอนคือ

๑. การวางแผนชุมชนนั้น ต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วย

๒. การดำเนินกิจกรรมชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริหาร การใช้ ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร

๓. การใช้ประโยชน์ชุมชน ต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่ง เป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและควบคุมทางสังคม

๔. การได้รับผลประโยชน์ชุมชน ต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์ในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือวัตถุก็ได้^{๔๑}

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๖ รูปแบบคือ

๑. การเลือกตั้ง (Voting) มิลเบธ พบว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบในการที่ ส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรค การเมือง บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นบุคคลที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง สำนึกใน บรรทัดฐานของสังคม และวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ซึ่งการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งไม่ต้องการสื่อสารและแรงจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ

๒. เป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง รณรงค์หาเสียง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การมี บทบาทในการรณรงค์หาเสียง บริจาคเงินช่วยเหลือพรรคหรือผู้สมัครชักชวนประชาชนไปลงคะแนน

^{๔๐} โคเฮน และ อฟไฮฟ, อ้างใน จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด เชียงตรา”, **ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

^{๔๑} W.H.O. (World Health Organization, ๑๙๗๘, อ้างถึงใน ทิพย์วิภา เทศวินศาล, “การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดสำโรง”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๓), หน้า ๕๔.

เสียงสนับสนุนพรรคการเมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยความตื่นตัวและความสนใจอย่างแท้จริง จัดอยู่ในประเภท “พวกนักสู้” (Gladiators)

๓. เป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community activists) คือการร่วมกันขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจการสาธารณะอื่น ๆ หรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม

๔. การติดต่อกับทางราชการ (Contracting officials) คือ การมีส่วนร่วมที่มีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น ติดต่อกับทางราชการ เรื่องภาษี โรงเรียน การทำถนน เป็นต้น เรียกว่าการมีส่วนร่วมอย่างแคบ (Parochial Participation)

๕. เป็นผู้ประท้วง (Protestors) คือการเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดการจลาจล เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเปิดเผยต่อสาธารณชน ถ้ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม

๖. เป็นผู้สื่อข่าว (Communicators) คือ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำเมื่อเขาทำความดี และเข้าร่วมแก้ปัญหาทางการเมือง ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ เขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ “ผู้สื่อข่าว” มักเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจการเมืองมาก^{๔๖}

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๔ รูปแบบคือ

๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบาย เพื่อคะแนนเสียงของตน ขอบเขตผลผลิตของการเลือกตั้งกว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือการเมืองทั้งหมด เพราะการรวมความขึ้นชอบของประชาชนและกดดันทำให้คะแนนเสียงเป็นเหมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง หากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้ง ผลผลิตการรณรงค์หาเสียงนำไปสู่ความขัดแย้งได้และเป็นกิจกรรมที่ยาก ต้องการความคิดริเริ่มมากกว่าการลงคะแนนเสียง ขอบเขตการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ ชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างกระตือรือร้นเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง

๓. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน หมายถึง การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นการกระทำตามลำพังโดยตัดสินใจเกี่ยวกับเวลาและเป้าหมาย การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้สามารถคาดหวังในประโยชน์ได้มาก เนื่องจากบุคคลสามารถตัดสินใจเลือกเรื่องที่ต้องการ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ

^{๔๖} Mibrath, Lester W., *Political Participation*, (New York: University of Buffalo Press, ๑๙๗๑), pp. ๑๒-๑๖.

๔. กิจกรรมที่ร่วมมือกัน คือ การกระทำร่วมกันที่เป็นกลุ่มหรือองค์กรในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินการของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเวลาใด หรือเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้^{๔๓}

รูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะกว้างและชัดเจนไว้ ๓ รูปแบบ

๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) ซึ่งเห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตน แต่คะแนนเสียงดังกล่าวนี้คือความเห็นเกี่ยวกับความชื่นชมของพลเมืองที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น มิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ สำหรับขอบเขตของผลผลิตของการเลือกตั้งนั้นกว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือพลเมืองและแรงกดดัน ทำให้คะแนนเสียงเป็นเหมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) ซึ่งพบว่า การที่พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้ โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำไว้เช่นเดียวกับกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความคิดริเริ่มสร้างมากกว่าการลงคะแนนเสียงสำหรับขอบเขตของกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง

๓. การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม (Cooperative activity) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การกระทำร่วมกันเป็นกลุ่มหรือกลุ่มองค์กรในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้ และจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ นอกจากนี้ อาจเป็นการกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากกว่ารูปแบบที่ ๒ เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่มบ้างเช่นกัน สำหรับขอบเขตของกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ได้แก่ การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อท้องถิ่นและเป็นสมาชิกที่บทบาทในหาทางแก้ปัญหาชุมชน การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับคนอื่น ๆ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับพิเศษร่วมกับคนอื่น ๆ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับสังคม และการติดต่อเจ้าหน้าที่ระดับพิเศษเกี่ยวกับปัญหาสังคม^{๔๔}

การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น ๓ ประเภท^{๔๕} ได้แก่

^{๔๓} Nei, Norman, H. and Verba, Sydney (EDS), *Handbook Political Science Non Government Politic Reading*, (Massachusetts; Addison Wesley, ๑๙๗๕), pp. ๙-๑๒.

^{๔๔} จุฑามาศ ประยูรทอง, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

^{๔๕} เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ, *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง*, หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ, (นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓.

๑) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

๓) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับที่อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อม ในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้ โดยอาจจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจปัญหาของตนและตระหนักถึงสิทธิของตน การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่รวมกัน ๒ ประการ ได้แก่ (๑) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจ และ (๒) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ นอกจากนั้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมือง และกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้

๒.๒.๔ ระดับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึง “ระดับการมีส่วนร่วม” ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐการนั้น (International for Participation) ได้แบ่งเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๑) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการ ข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน

๒) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ

๓) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในความต้องการของตนว่ารัฐจะนำไปพิจารณาเป็นทางเลือก

๔) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

๕) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย^{๔๖}

ระดับการมีส่วนร่วม ออกเป็น ๕ ระดับ คือ^{๔๗}

๑) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน / ครอบครัว / ชุมชนของตน

๒) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่น การร่วมรับรู้ข้อมูลของตนจากแพทย์ เพื่อจะเป็นแนวทางตัดสินใจให้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับตนนั้น ตนเองอาจไม่รู้

๓) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไป

๓.๑) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มที่โครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นต้น ผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย

๓.๒) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่

๓.๓) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนน ในชนบท

๕) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ด้านอื่นๆ

โดยได้มีการแบ่งกระบวนการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ คือ

๑) ร่วมรับรู้

๒) ร่วมปรึกษาหารือ

๓) ร่วมตัดสินใจ

๔) ร่วมลงประชามติ

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ๒ ระดับ^{๔๘} คือ

๑) การมีส่วนร่วมในระดับต่ำ หมายถึง หน่วยงานรัฐเป็นฝ่ายริเริ่ม คิดตัดสินใจให้มีโครงการหรือกิจกรรมขึ้นมา และเห็นว่าสมควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการด้วย

๒) การมีส่วนร่วมระดับสูง หมายถึง ประชาชนเป็นฝ่ายคิดริเริ่ม ตัดสินใจและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ เอง

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมนั้นสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ๔ ประเด็นคือ

^{๔๖} กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร, การมีส่วนร่วมของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: [http:// www.moph.go.th](http://www.moph.go.th). [๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒].

^{๔๗} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๔๘} เสรี พงศ์พิศ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: [http:// www.phongphit.Com](http://www.phongphit.Com). [๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒].

๑) ร่วมรับรู้ เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่างๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

๒) ร่วมปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อนุญาตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

๓) ร่วมตัดสินใจ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๔) ร่วมลงประชามติ เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด

๒.๒.๕ หลักการของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึง “หลักการของการมีส่วนร่วม” ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงผู้รับบริการได้มีส่วนในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน รวมทั้งร่วมติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานและแนวคิดของหลักการมีส่วนร่วมตามแบบธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาล มีหลักย่อยๆ ที่ต้องคำนึงถึงรวม ๔ ประการ คือ การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อมูล การร่วมตัดสินใจ การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม^{๔๔}

๑) การรับฟังความคิดเห็น

การรับฟังความคิดเห็น เป็นการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียเพิ่มขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น ความสำคัญคือการรับฟังตั้งแต่เริ่มตระหนักถึงปัญหา ซาติชาย มุกแสง ได้นำเสนอกรณีศึกษาในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนสวนยางพาราแห่งหนึ่งในภาคใต้จากรัฐบาลว่า เป็นการร่วมกันกำหนดวิธีการกินอยู่ของชุมชนเสียใหม่ ด้วยการไปมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

^{๔๔} พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต, “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ มุสสุธมโม)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๐.

เอง ที่ได้สร้างธรรมาภิบาลในชุมชน (Community Good Governance) ขึ้น และได้เข้าร่วมต่อรองในการสร้างธรรมาภิบาลระดับชาติด้วย การมีส่วนร่วมเรียกร้องและร่วมแสดงเจตจำนงในการร่วมผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ และแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการกำหนด นโยบายการบริโภคที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดด้วยตนเอง^{๕๐}

๒) การให้ข้อมูล

เป็นวิธีง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ นั่นคือการตัดสินใจ แล้วมาแจ้งให้ทราบจะเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชนหรืออาจมีแต่ไม่มากนัก

๓) การร่วมตัดสินใจ

การร่วมตัดสินใจ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นไป โดยเป็นการเจรจกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่างๆ เช่นการจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นเป็นต้น แล้วจึงไปสู่การวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน กล่าวคือ เป็นการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง^{๕๑}

๔) การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม

การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ หรือการแสดงประชามติอื่นๆ เป็นต้น

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสรีนี้รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน และประชาชน ในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมคือการมีรูปแบบการปกครองและการบริหารงานที่กระจายอำนาจ^{๕๒}

กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น มีความต่อเนื่องใน ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนประกอบด้วย การรับรู้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนโครงการ

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

^{๕๐} ชชาติชาย มุกสง, **ธรรมาภิบาลการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้บริโภค: ศึกษากรณีกลุ่มผู้บริโภคสี่แยกสวนป่า อ.บางขัน จ.นครศรีธรรมราช**, (เนทบุรี: สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔.

^{๕๑} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, **วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี**, (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๒), หน้า ๘๐.

^{๕๒} สมาน รังสิโยภุชงค์, **การบริการราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต**, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑-๑๒.

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกับเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของโครงการหรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วยซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นขั้นตอนการวางแผนต่อไป

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้มีการร่วมรับรู้ข้อมูลร่วมตัดสินใจร่วมสนับสนุน และร่วมติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน โดยหลักการของการมีส่วนร่วมมีหลักย่อยๆ ที่ต้องคำนึงถึงรวม ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การรับฟังความคิดเห็น คือ การเชิญชวนให้มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น (๒) การให้ข้อมูล คือ การให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ เช่นการแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการการใช้ข้อมูลข่าวสารนี้ต้องให้ความสำคัญที่องค์ประกอบของสื่อสาร เพื่อผลสัมฤทธิ์ของการให้ข้อมูลนั้นๆ (๓) การร่วมตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกัน ใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกันเป็นสำคัญ (๔) การพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม คือ การสร้างความสามารถในการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องให้พัฒนาขึ้นไป เช่น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การทำประชาพิจารณ์ หรือการทำประชามติ เป็นต้น

๒.๒.๖ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีค่ามาก เพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในทางใด ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ ถ้าพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแยกความสำคัญได้ดังนี้

๑. เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนในทุกโครงการ จะมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมตลอดถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชาชนเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนได้ยอมรับ และสนับสนุนต่อการพัฒนาชุมชน โครงการเหล่านั้นย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการ พัฒนาชุมชนไม่ให้การสนับสนุนจนถึงขนาดเท่าการต่อต้านแล้วโครงการพัฒนาชุมชนนั้นย่อมประสบความล้มเหลวในที่สุด^{๕๓}

๒. เนื่องจากการยอมรับว่าประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและต้องการต่างๆ ของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมานานอย่างต่อเนื่อง จึงน่าจะรู้เรื่องราวของปัญหาและต้องการ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนนั้นๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการ

^{๕๓} ภูสิทธิ์ ชันติกุล, รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล; <http://www.ssuir.ssru.ac.th/bitstream/ssuir/๓๒๒/๑/๐๔๗-๕๓.pdf> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๒].

ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนา จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น

๓. เนื่องจากตระหนักว่า แนวคิดของการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่จะใช้รูปแบบเดียวกันทั่วประเทศเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาความต้องการ ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การที่จะให้รูปแบบของการพัฒนาชุมชนเป็นแบบเดียวกันทั้งประเทศ นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหามาตรงจุดแล้วยังอาจสร้างความสับสนในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าชุมชนไม่ยอมรับไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้แนะให้เขา

๔. ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย รัฐบาลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง มาเป็นแนวทางในการปูพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นทุกระดับในการพัฒนาชุมชนก็เช่นกัน แนวคิดของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นๆ ช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนจริงๆ อาทิความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอดทนและอดกลั้นต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่เป็นต้น^{๕๔}

การมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

๑) ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องถิ่น ควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหได้ถูกจุดและตรงประเด็น

๒) ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผล ประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) ทำให้ประชาชนรู้สึกรัก และหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองจากข้อ ๒ เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาคือ ความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องถิ่นของตน เนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

^{๕๔} สมบูรณ์ นันทวงศ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านสาธารณสุข ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีอนามัยกระทุ่มล้ม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๐.

๔) ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่างๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

๕) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป^{๕๕}

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีค่ามาก เพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการหรือนโยบายที่จะสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นตรงกับความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในทางใด ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือตนเอง อันเป็นการนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่ง

๒.๒.๗ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

๑) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชน และชุมชน (Inclusiveness)

๒) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนให้(Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

๓) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน^{๕๖}

การมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ คือ

๑) ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

๒) การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพโดย (๑) ทางด้านปริมาณถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น

๒) ทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วม มีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือ ความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่ามีความดี

^{๕๕} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

^{๕๖} ชชาติชาย ณ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๕๙.

๓) จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (an end) คือจะให้เพียงบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจ คิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากร่วมแล้วจะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการ ที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

๔) การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่นเวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

๕) การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมไปในขณะเดียวกัน แต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

๖) สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่เข้มข้นมิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้มีผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วมคงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคมมีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

๗) มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแนวดำเนินให้เหมาะสมว่าจะให้ บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารมีส่วนร่วมนี้ควรมี ตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้มีความหลากหลายมากพอ

๘) การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหา โดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนชุมชน ได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจที่คิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหาตนเองต่อไปได้

๙) คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่ มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคนคล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

๑๐) ควรให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณชั้นประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทย การมีอารมณชั้น จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณชั้นดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้^{๕๗}

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่สำคัญมี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

^{๕๗} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, “การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง”, (กรุงเทพมหานคร: ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๕๙.

๒) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการ แนวทางโยการดำเนินงานกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

๓) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔) การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีต่อสังคมหรือบุคคลได้

๕) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนา ที่ดำเนินการขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่^{๕๘} การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกขั้นตอน มีความสัมพันธ์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอน การตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่มิบทบาทในทุกๆ เรื่องไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิด ซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐานและการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ดังนี้

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งการมีส่วนร่วมไว้ ๑๐ รูปแบบคือ

- ๑) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
- ๒) การมีส่วนร่วมในการออกเงิน (Financial Contribution)
- ๓) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Contribution)
- ๔) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
- ๕) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- ๖) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน(Solicitor)
- ๗) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
- ๘) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่มการ (Entrepreneur)
- ๙) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employees)
- ๑๐) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)^{๕๙}

สรุปว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะมีใน ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

^{๕๘} อีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓ -๒๔.

^{๕๙} กรรณิกา ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๓ - ๑๑๔.

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล^{๖๐}

ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

๒. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่อง หรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้^{๖๑}

จำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๑๒ รูปแบบคือ

๑) การเลือกตั้ง (Voting) การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดที่สามารถที่จะแสดงให้เห็นถึงแรงสนับสนุนจากประชาชน หรือกดดันให้รัฐบาลปรับนโยบาย เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอีกครั้ง แต่ระหว่างประชาชนและผู้นำนั้นจะมีการสื่อสารกันน้อยมาก การแสดงออกของประชาชนว่าพึงพอใจต่อผู้สมัครคนใดนั้น จึงไม่ปรากฏชัดเจนซึ่งความนิยมของประชาชนและแรงกดดันที่มีต่อผู้สมัคร จะเป็นผลทำให้ผู้สมัครแต่ละคนได้รับการคัดเลือกและจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล

๒) การรณรงค์การเลือกตั้ง (Campaign Activity) การรณรงค์การเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นการแสดงออกอย่างเด่นชัดของประชาชนว่านิยมหรือชื่นชอบผู้สมัครคนใดมากกว่าคนอื่น ๆ และเป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่าการไปเลือกตั้ง เพราะการจะแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะของความพึงพอใจ และจะทำให้ประชาชนได้เข้าไปใกล้ชิดกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มากขึ้น

๓) การติดต่อในฐานะพลเมือง (Citizen-Initiated Contacts) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วๆ ไปมักจะมุ่งไปกิจกรรมในกระบวนการเลือกตั้งเท่านั้น แต่หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลือกตั้ง ก็พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเราสามารถที่จะพิจารณาได้จากกิจกรรมบางอย่างที่แตกต่างออกจากกิจกรรมในการเลือกตั้ง นั่นคือ การที่เข้าไปติดต่อกับหน่วยงานของรัฐโดยนำเรื่องราวต่างๆ ที่เห็นว่าน่าสนใจหรือควรปรับปรุงเข้าสู่วาระการประชุม ถือเป็นกรมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเรียกว่าการติดต่อในฐานะพลเมือง โดยอาจจะแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ

^{๖๐} อคิน รัตพันธ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข, ๒๕๔๗), หน้า ๒๘.

^{๖๑} อภิญญา กังสนารักษ์, รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

๔) การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร (Cooperative Activity) เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปรวมกันเป็นกลุ่ม หรือ องค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและทางการเมือง คล้ายกับการติดต่อในฐานะพลเมือง แต่จะแตกต่างที่เป็นการรวมกลุ่ม โดยที่กลุ่มอาจจะเริ่มจากคนเพียงไม่กี่คน แต่ภายหลังก็จะมีคนอื่น ๆ ที่เห็นด้วยเข้ามารวมกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการตระหนักถึงที่เกิดขึ้น ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ กิจกรรมการรวมกลุ่มถือเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจน จะมีพลังและมีผลมากกว่าการที่บุคคลเพียงคนเดียวที่จะเข้าไปติดต่อ ซึ่งสามารถที่จะแสดงความต้องการหรือความพึงพอใจของประชาชนที่มี จะมีอิทธิพลต่อรัฐได้มากยิ่งขึ้น

๕) การลอบบี้ (Lobbying) หมายถึง การที่บุคคลพยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำทางการเมือง โดยหาทางที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายประเด็นเรื่องที่กระทบต่อประชาชนจำนวนมาก จากความเป็นจริงจะเป็นลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งจะก่อให้เกิดแรงสนับสนุนหรือต่อต้านพระราชบัญญัติ หรือ การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

๖) การประท้วง (Protest) มีลักษณะใกล้เคียงกับที่ Huntington เรียกว่า การใช้ความรุนแรง (Violence) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกาย หรือ ทรัพย์สิน

๗) การเข้ามีส่วนร่วมในบทบาทของผู้สื่อข่าวทางการเมือง (Communicator) หมายถึง การที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่งจดหมายแสดงความสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในการดำเนินการที่เห็นว่าถูกต้อง หรือส่งคำประท้วงต่อการดำเนินงานที่เห็นว่าไม่ดี รวมถึงการเข้าพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นไปยังหนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ

๘) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มใด ๆ ซึ่งต้องการประโยชน์เฉพาะอย่าง ประสงค์ที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ หรือต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวาง ต้องการที่จะหาหลักประกันให้กับผลประโยชน์ของตน หรือ ประสงค์ให้มีการสนับสนุนเพิ่มพูนผลประโยชน์ของตนให้มากยิ่งขึ้น

๙) การแสดงประชามติ (Referendum) เป็นการให้ประชาชนเข้าร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมายที่จะออกมามีผลบังคับใช้แก่ตน โดยที่กฎหมายเหล่านั้นผ่านการพิจารณาของสภาในขั้นต้นมาแล้ว ประชามติอาจจะมีทั้งแบบบังคับให้ประชาชนต้องแสดงประชามติและไม่บังคับต้องให้แสดงประชามติก็ได้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นว่าอย่างน้อยเพียงใด

๑๐) การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) ได้แก่ การชุมนุมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อทำคำร้องเสนอกฎหมาย และลงมติในบัตรเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่าง โดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

๑๑) การเลือกออก (Recall) หมายถึง การให้อำนาจประชาชนในการถอดถอนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือ ปฏิบัติตนไม่สมควร

๑๒) การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจปัญหานั้นได้^{๖๒}

สรุปว่า การที่มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมออกมาหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมานั้นเกิดจากความต้องการของมนุษย์ วัฒนธรรมประเพณีระบบของสังคมและแรงจูงใจต่าง ๆ นั้นเอง ส่วนในการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หรือ ปัจจัยหลายประการที่แต่ละคนมีแตกต่างกัน เช่น เงื่อนไขหรือปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และทางด้านส่วนบุคคล เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการกำหนดความสำเร็จและความเป็นไปได้ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนจากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้น

๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน^{๖๓}

นักวิชาการได้กล่าวอีกว่า การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดินป่าไม้และแหล่งน้ำ ผู้นำต้องเป็นผู้ผลักดันให้เกิดระบบการจัดการจริง ในระดับพื้นที่ด้วยวิธีระดมคน ระดมทุนทางสังคม การวางระบบที่ชุมชนต้องมี การจัดการอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระดับชุมชน “ผู้นำ” จะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด เพราะเป็นผู้ที่รู้สภาพแวดล้อมในชุมชนและข้อมูลต่างๆ ของชุมชน ใช้แนวคิดใหม่ๆ ในการบริหารจัดการ และมีบทบาททำให้ปัญหาของชุมชน ได้รับสนใจจากชุมชนทุกคน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน^{๖๔}

การมีส่วนร่วมถือเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับ ได้รับทราบและร่วมกระทำที่เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองหรือกลุ่มได้รับประโยชน์ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ถือเป็นสิ่งที่กำหนดความหมายและลักษณะประเภทของการมีส่วนร่วม ซึ่งทฤษฎีต่าง ๆ นั้น ได้รับการพัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยนักทฤษฎีต่างก็เชื่อในทฤษฎีของตนเอง บางครั้งอาจมีทั้งข้อดีและข้อเสีย มีทั้งการยอมรับและปฏิเสธไปบ้างตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคล ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

^{๖๒} ไน และเวอร์บา อังถึงใน รุ่งโรจน์ เรื่องทรัพย์, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงสร้างอำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐).

^{๖๓} ยุพาพร รูปงาม, “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๖๔} ปราณี ราชคมน์, บทเรียนการจัดการระดับชุมชน กรณีป่าชุมชนร่องบอนจังหวัดเชียงราย ในป่าชุมชน กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมของสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก, ๒๕๕๑), หน้า ๒๙-๓๓.

๒. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม ขบวนการ มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่ม และโครงสร้างภายในหน่วยงาน

๓. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการ ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการ อันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความเร็ว การกระจายอำนาจสู่ประชาชน

๔. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบัน ให้ความสำคัญในแง่การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบัน มีการถ่ายเทหรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์ และชนชั้นทางสังคม

๕. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบาย เน้นเรื่องการยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบทางสังคม แล้วนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ^{๖๕}

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละบุคคล โดยจะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นบ่อยครั้งเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและความผูกพันในการดำเนินกิจกรรม ทฤษฎีการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนได้แสดงออกถึงการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ เพื่อให้โครงการที่กำหนดขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนด^{๖๖}

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน มีผู้เสนอลักษณะของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ และร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

๒. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่อง หรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้^{๖๗}

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญ ที่

^{๖๕} อีระวัชร จันทระประเสริฐ, การมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพระราชทานเพลิงศพนางสมศรี จันทระประเสริฐ, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๘๓.

^{๖๖} นิตินันท์ แสงประดับ, “ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

^{๖๗} อภิญา กังสนารักษ์, รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

เกี่ยวข้องร่วมคิดแนวทางร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วน การพัฒนาโดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๕ ระดับ เพื่อที่ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ จะเลือกตัดสินใจออกแบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับที่ ๑ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ (To Inform)

ระดับที่ ๒ การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการ/การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ อย่างอิสระและเป็นระบบ (To consult)

ระดับที่ ๓ เป็นระดับที่หน่วยงานภาครัฐ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการและวิธีการทำงาน (To Involve)

ระดับที่ ๔ การที่หน่วยงานภาครัฐ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทเป็นหุ้นส่วน หรือภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ (To Collaborate)

ระดับที่ ๕ การเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเต็มในการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมใดๆ^{๖๘}

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาแบบนี้ จะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น และยังได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วม ๕ ทฤษฎีสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ในการปฏิบัติงานโดยผู้เกลี้ยกล่อม จะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม รวมถึงความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นการเกลี้ยกล่อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน และถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แล้วย่อมส่งผลถึงการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

๒) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ จำเป็นต้องให้ประชาชนในชุมชน และผู้ปฏิบัติงานมีขวัญ การสร้างขวัญที่ต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม ไม่เอารอดเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเป็นต้น ดังนั้น การระดมสร้างขวัญที่ดีย่อมทำให้เกิดความร่วมมือรวมใจในการปฏิบัติงาน

๓) ทฤษฎีการสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญนำไปสู่การมีส่วนร่วม เป็นความรู้รักที่จูงใจหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิจงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

๔) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำ จะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการร่วม

^{๖๘} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ, “การประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๑”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: www.opdc.go.th [๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒].

กลุ่ม คนจูงใจคนไปยังเป้าประสงค์ผลของการสร้างผู้นำ ทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดี

๕) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร(Administrative and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยาก เพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุด ในเรื่องการใช้การบริหาร เพราะธรรมชาติของคนจะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าหากไม่ควบคุมก็จะเป็นไปตามนโยบายและความจำเป็น เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายนั้น^{๖๙}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาชนบท หลักการสำคัญหรือหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือจะต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอน ของทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกร่วมกัน ทฤษฎีการสร้างผู้นำ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนา ปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาชนถูกระทบจากสิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่ มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาของตนให้อยู่รอดไปในแต่ละวัน ไม่มีความสนใจต่อสังคมรอบข้าง ทำให้มีปัญหามาหลายด้าน ที่นับว่าจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

๒.๔ แนวคิดการบริหารจัดการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่ ๕ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา ในอดีตมีกฎหมายเป็นของตนเองหรือบางท้องถิ่น ได้นำกฎหมายเลือกตั้งของท้องถิ่นอื่นมาใช้ บัลคับโดยอนุโลม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่รักษาการโดยผู้มิบทบาทอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายเลือกตั้งเก่า ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ซึ่งตำบลทุ่งไธ้ง มีการบริหารจัดการในรูปแบบของ เทศบาล ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเฉพาะรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลจากตำรา คู่มือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารในรูปแบบเทศบาลมาเสนอตั้งนี้ เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๖ ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติจัดการ

^{๖๙} ภูสิทธิ์ ชันติกุล, รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/๓๒๒/๑/๐๔๗-๕๓.pdf> [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].

สุขภาพีบาลท่าฉลอม ร.ศ.๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อย ๆ มาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

โดยมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ มีการยกฐานะสุขภาพีบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมทั้งหมดขณะนี้ยังมีผลบังคับใช้ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ เทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น จำนวน ๑,๑๖๔ แห่ง

การปกครองท้องถิ่นได้เริ่มต้นมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว แต่การปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นรูปใดก็ยังไม่เข้มแข็งพอแต่จะเป็นหลักได้บ้างก็คือการปกครองท้องถิ่นรูปแบบของกรุงเทพมหานคร และเทศบาลเท่านั้น ซึ่งรัฐบาลหลายรัฐบาลได้พยายามที่จะพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับประเทศไทยอยู่หลายครั้ง โดยมีการทดลองรูปแบบเมืองพัทยาแต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควรจึงกลับมาดำเนินการในรูปแบบเทศบาล โดยให้เมืองพัทยาดำเนินการตามรูปแบบของเทศบาลนครในปัจจุบันนี้ กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สามารถรวมการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นท้องถิ่นขนาดใหญ่ทั้งจังหวัดได้ดังนี้

“มาตรา ๗๘ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง คือ ระบบการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่นของตนได้โดยตรง กล่าวได้ว่า ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงนี้มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๒๑ โดยกรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ อย่างไรก็ตามกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจึงไม่เป็นที่คุ้นเคยนักสำหรับคนไทย ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๓ มีการประกาศใช้กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ ทำให้เทศบาลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๔๔ และเลือกระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงในเทศบาลว่า เทศบาลในรูปแบบนายกเทศบาลนคร ในขณะที่เทศบาลในรูปแบบเดิมเรียกว่าเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี ภายหลังจากต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับหลายรูปแบบ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดของไทยใช้ระบบการเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ดังนั้น นับตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงแล้วทั้งสิ้น

รูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง มักจะถูกเปรียบเทียบกับรูปแบบการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อมเสมอๆ เพราะ รูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อมนั้น

ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมาจากการเลือกของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่ประชาชนเป็นคนเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่น แล้วให้สมาชิกท้องถิ่นทำหน้าที่เลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง

สาระสำคัญของการเลือกตั้งระบบใหม่คือ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมเป็นกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่การสมัครเข้ามาเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งทุกระดับโดยผ่านกระบวนการสรรหา ตั้งแต่คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการนับคะแนน นอกจากนี้ยังเข้ามามีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ระหว่างการลงคะแนน สังเกตการณ์ระหว่างการนับคะแนนเลือกตั้ง คัดค้านคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น คัดค้านการนับคะแนนการเลือกตั้ง คัดค้านและร้องเรียนผลการเลือกตั้ง มาตรการสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม คือ การส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งใหม่ ส่งให้มีการนับคะแนนใหม่และสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือเรียกโดยทั่วไปว่าเป็นการให้ใบเหลืองหรือใบแดง ในส่วนของการคัดค้านการเลือกตั้งเดิมการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น ในกรณีขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ส่วนการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งในกรณีของกรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งในระบบใหม่ได้เปลี่ยนให้มายื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งจะใช้วิธีการพิจารณาในระบบไต่สวนโดยให้โอกาสผู้ร้องและคัดค้านหรือผู้ที่ถูกกล่าวหาที่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง การวินิจฉัยเป็นองค์คณะ คำตัดสินถือเป็นที่สุด เป็นต้น

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า แนวทางในการกระจายอำนาจที่มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่น ยังคงเป็นสิ่งที่น่าทำต่อการสร้างรูปธรรมในการเรียนรู้ และสถาปนากระบวนการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้อย่างพลังการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นนั้นมิได้หมายถึงเพียงแค่การถ่ายโอนอำนาจ การมอบหมายอำนาจหน้าที่ หรือการเปลี่ยนผ่านอำนาจจากรัฐส่วนกลางมาไว้ยังท้องถิ่น เท่านั้น แต่ทำอย่างไรที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการอิสระในการบริหารท้องถิ่น และที่สำคัญกว่านั้นคือการสร้างพื้นที่ให้ภาคประชาชน องค์กรชาวบ้าน ภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นร่วมกันอย่างมีพลัง

๒.๔.๑ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ก่อนที่เราจะสามารถนำเสนอแนวทางการสร้างความเป็นประชาธิปไตยได้ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบหรือแนวคิด ทฤษฎี ของรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย การที่รัฐใดจะได้ชื่อว่ามีระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ จนถึงขั้นเป็นสิ่งคมประชาธิปไตยนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้

๑. อุดมการณ์หรือปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย
๒. หลักการหรือลักษณะที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย
๓. วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมาก ของพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเอง หรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่า พลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคน มีโอกาสแสดงความยินยอมและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคน ในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน คือได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมาย และโอกาสที่จะได้รับการบริการต่างๆ โดยเสมอหน้ากัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งจะกำหนดไว้แน่นอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ^{๗๐}

“ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจของประชาชนนั้น คือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. หลักการของประชาธิปไตย ถือว่าการปกครองเป็นของประชาชน จึงถือว่าประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบ และผูกพันต่อระบอบการปกครอง และมีหน้าที่ต้องรักษาประชาธิปไตยให้ยืนยาว

๒. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การปกครองตามหลักการที่ว่า การปกครองโดยประชาชน

๓. ตามหลักเพื่อประชาชน จึงถือว่าเป็นเป้าหมาย หรือนโยบายในการบริหารประเทศ จะต้องมุ่งประโยชน์แก่คนส่วนมาก

๔. เสียงข้างมากของประชาชนคือ หลักในการตัดสินใจปัญหา และการปกครองประเทศ

๕. ประชาชนมีความเท่าเทียมกัน และมีสิทธิเสรีภาพทุกอย่างตามกฎหมาย

๖. รัฐบาลอยู่ภายใต้ การควบคุมของประชาชน ทั้งในทางตรง ได้แก่การลงเสียงประชามติ และทางอ้อมโดยผ่านสภามหาชน^{๗๑} อื่น ๆ ตรงที่เปิดโอกาสให้ประชาชนดำเนินร่วมกัน พร้อมกันนั้นบุคคลแต่ละคนก็ยังมีเสรีภาพที่จะดำรงชีวิตต่อไปตามแนวทางที่ตนเองปรารถนา

ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนถือความเห็นของฝ่ายข้างมากเป็นเกณฑ์ ในการบริหารแผ่นดิน แต่ขณะเดียวกันสิทธิของปวงชนฝ่ายข้างน้อย ก็ย่อมได้รับความคุ้มครองโดยบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ความเห็นฝ่ายข้างมากนั้น จะต้องเป็นความเห็นที่ชอบด้วยเหตุผล และเป็นธรรม^{๗๒}

ความหมายประชาธิปไตย ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ความหมายแคบกับความหมายกว้าง โดยความหมายแคบถือว่า ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองหนึ่งเท่านั้น แต่มีลักษณะพิเศษ คือ

^{๗๐} สำนักอัยการสูงสุด, *คู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓.

^{๗๑} บุญธรรม เลิศสุขีเกษม, *บทบาทประชาชนต่อการเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย*, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒-๒๓.

^{๗๒} ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, *ระบอบประชาธิปไตย*, (กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา, ๒๕๒๐), หน้า ๑.

ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง กล่าวคือ ประชาชนมีสิทธิอำนาจ และโอกาสที่จะเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองของชาติ ส่วนความหมายกว้าง หมายถึง ปรัชญาของสังคมมนุษย์หรือวิถีชีวิตที่ยึดถือ อุดมคติและหลักการบางประการที่กำหนด แบบแผนแห่งพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม ในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม^{๗๓}

๒.๔.๒ หลักการของประชาธิปไตย

หลักการประชาธิปไตยไว้ดังนี้

๑. หลักที่ถือว่า ประชาชนเป็นแหล่งที่เกิด และเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ในการปกครองประเทศ

๒. หลักในการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจกล่าวได้ว่า การปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชนใช้อำนาจด้วยวิธีต่อไปนี้

๑) เลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๒) สภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจออกกฎหมาย จัดตั้งคณะรัฐบาล จึงเท่ากับว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายด้วย

๓) แสดงประชามติในรูปแบบต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด

๔) การตั้งพรรคการเมือง

๕) การใช้เสรีภาพ

๓. หลักการปกครอง เพื่อประโยชน์ของประชาชน

๔. หลักการใช้เหตุผล

๕. หลักความยินยอม

๖. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก โดยไม่ละเมิดสิทธิฝ่ายข้างน้อย

๗. หลักกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม

๘. หลักการรับฟัง และถือเอาเจตนาของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ

๙. หลักการปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัด

๑๐. หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในทางกฎหมายและโอกาส

๑๑. หลักศีลธรรม

๑๒. หลักการพัฒนาและการปกครองตนเอง

๑๓. หลักเสรีภาพ ซึ่งเสรีภาพที่เป็นขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เสรีภาพที่เกี่ยวกับบุคคล คือชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง ความก้าวหน้า และเสรีภาพในทางการเมืองของบุคคล ได้แก่การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

๑๕. หลักเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๑๖. หลักการประนีประนอม

๑๗. หลักการยอมรับฟังข้อสงสัย^{๗๔}

รากฐานของประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น ๕ ประการคือ

^{๗๓} จรูญ สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๒๕๐.

^{๗๔} สมพงษ์ เกษมสิน, **แบบเรียนสังคม ส. ๓๐๓ ลัทธิการเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙), หน้า ๕๔-๕๖.

๑. กระบวนการของประชาธิปไตย (Democratic Process) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนปกครองตนเอง มุ่งหวังจะให้เกิดความรู้สึกที่เห็นพ้องต้องกัน ในเรื่องต่างๆ อันเกี่ยวกับการปกครอง ดังนั้นการเห็นพ้องต้องกัน จึงเป็นจุดหมายปลายทางของประชาธิปไตย การได้มาซึ่งความเห็นพ้องต้องกัน มีวิธีการหลายอย่าง เช่น การโต้เถียง การอภิปราย การพูดแสดงความคิดเห็น การเลือกตั้ง การให้ประชาชนออกเสียงรับรองกฎหมายที่ผ่านสภาแล้ว (Referendum) การให้ประชาชนเสนอร่างกฎหมายต่อสภาตัวเอง (Initiative)

๒. การใช้เหตุผล (Rationality) มนุษย์เป็นสัตว์ฉลาด โดยเหตุนี้มนุษย์จึงเป็นผู้มีเหตุผล เหตุผลจะเกิดขึ้น จากการที่มนุษย์สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการโต้เถียงกัน ทำให้มนุษย์สามารถใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ดังนั้นหลักการของประชาธิปไตย จึงอยู่ที่ว่าควรเปิดโอกาสให้คนแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

๓. เสรีภาพ (Freedom) เสรีภาพเป็นเครื่องเอื้อกุล ที่ทำให้มนุษย์สามารถใช้ปัญญาและเหตุผลอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้เสรีภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของประชาธิปไตย เสรีภาพ หมายถึงโอกาสที่บุคคลจะทำการที่ปรารถนาได้ โดยถูกควบคุมน้อยที่สุด แต่ขณะเดียวกันการใช้เสรีภาพจะต้องไม่ขัดขวางต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี ของประชาชน ไม่ละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น เสรีภาพสำคัญ ซึ่งรัฐธรรมนูญทั่วไปยอมรับ ได้แก่ เสรีภาพในการพิมพ์ เสรีภาพในการจัดตั้งสมาคม เสรีภาพในการเคลื่อนไหวไปมา เสรีภาพในการประกอบอาชีพฯ

๔. ความเสมอภาค (Equality) เป็นหลักปรัชญาเบื้องต้นของความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาคในที่นี้ หมายถึง ความเสมอภาคในทางการเมือง (Political Equality) ซึ่งในทางการเมือง ความเสมอภาคหมายถึง ลักษณะ ๔ ประการต่อไปนี้

๑) ความเสมอภาคในฐานะที่มีศักดิ์ศรี มีเกียรติ และมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมนุษย์

๒) ความเสมอภาคต่อหน้าที่กฎหมาย

๓) ความเสมอภาคในทางโอกาส

๔) สิทธิในทางการเมืองที่จะได้รับเท่าเทียมกัน

๕. การใช้สิทธิเสียงข้างมาก (Majority Rule) หลักการใช้เสียงข้างมากประกอบด้วย ๗ เกณฑ์ดังนี้

๑) เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการ

๒) เป็นบรรทัดฐานในการตัดสินปัญหา

๓) เป็นบรรทัดฐานในการแก้ไขข้อขัดแย้ง

๔) เป็นหลักในกระบวนการปกครองประชาธิปไตย

๕) ต้องใช้ประกอบกับหลักในความเคารพเสียงข้างน้อย

๖) ถือหลักความเสมอภาค

๗) เมื่อเสียงข้างมากลงมติอย่างไรแล้ว เสียงข้างน้อยจะต้องยอมรับและปฏิบัติ^{๗๕}

หลักสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย ๓ ประการ คือ

๑. ระบบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคมากที่สุด เท่าที่จะมากได้ กล่าวคือ

^{๗๕} จรูญ สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๒๕๑-๒๕๖.

๑) ในด้านสิทธิเสรีภาพนั้น ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพส่วนตัว และในการปกครองบ้านเมืองด้วยตนเอง และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นสำคัญ

๒) ในด้านความเสมอภาคนั้น ต้องขจัดให้บุคคลทุกคนมีโอกาสในอันที่จะอยู่ดี กินดีเท่ากัน กล่าวคือ ในขณะที่รัฐให้ทุกคนได้รับความเสมอภาคกัน ก็ให้ได้เฉพาะโอกาสเท่าเทียมกัน ในอันที่จะอยู่ดี กินดี เท่านั้น และโอกาสที่ให้ต้องมีขอบเขต

๒. ระบอบประชาธิปไตย จะต้องประกอบไปด้วยองค์แห่งรัฐที่สำคัญด้วยกัน คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ

๓. หลักนิติธรรม จึงหมายถึง การปกครอง^{๗๖}

การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลักการอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง

๒. ผู้ใต้ปกครองจะต้องมีสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้

๓. สิทธิมนุษยชนเป็นขั้นมูลฐานของประชาชน จะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง^{๗๗}

สรุปหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่ามีอยู่ ๓ ประการคือ

๑. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

๒. จะต้องมีการกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งมีวิธีการควบคุมการใช้อำนาจของผู้นำเหล่านั้น สำหรับบทบาทของประชาชนในการปกครองแบบนี้ ก็คือ การเลือกตั้งรัฐบาล

๓. จะต้องมีความมุ่งมั่นในการปกครองประเทศ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมมากกว่าแค่หลักการและวิธีการ^{๗๘}

สรุปได้ว่า หลักการที่สำคัญของการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วย

๑. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ

๒. หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย ถือว่าทุกคนที่เกิดมาจะมีความเท่าเทียมกัน ในฐานะการเป็นประชากรของรัฐ ได้แก่ มีสิทธิเสรีภาพ มีหน้าที่เสมอภาคกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้น หรือการเลือกปฏิบัติ ควรดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ข่มเหงรังแกคนที่อ่อนแอหรือยากจนกว่า

๓. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้หลักกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน เพื่อความสงบสุขของสังคม

๔. หลักเหตุผล หมายถึง การใช้เหตุผลที่ถูกต้องในการตัดสินใจ หรือยุติปัญหาในสังคม

๕. หลักการถือเสียงข้างมาก หมายถึง การลงมติโดยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ในสังคมประชาธิปไตย

^{๗๖} ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา, ๒๕๒๐), หน้า ๔-๗.

^{๗๗} กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวิวัฒนาการ, ๒๕๑๖), หน้า ๕-๗.

^{๗๘} ทินพันธุ์ นาคะตะ, รัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: พูลสวัสดิ์การพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๘๖-๑๘๗.

๖. หลักประนีประนอม หมายถึง การลดความขัดแย้ง โดยการผ่อนหนักผ่อนเบาให้กัน ร่วมมือกันเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

หลักการทางประชาธิปไตย จึงเป็นหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้

๒.๔.๓ อุดมการณ์หรือปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย

การที่ระบอบประชาธิปไตยได้มุ่งหมายให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง เพราะมีความเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้มีเหตุผล ความรู้ความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อ โลกภายนอกจึงเพิ่มพูนขึ้นด้วยการศึกษา ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีความสามารถที่จะตัดสินใจ เพื่อเลือกสิ่ง ที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตของตน ถึงแม้การใช้ดุลยพินิจของมนุษย์จะไม่ถูกต้องเสมอไป แต่มนุษย์มีแนวโน้ม ที่จะกระทำการที่ดีที่สุดสำหรับตน มากกว่าการให้ผู้ปกครองตัดสินใจแทนเขา นักประชาธิปไตยมีฐาน ความคิดว่าไม่มีชนชั้นนำคนใดที่จะมีความฉลาดและความไม่เห็นแก่ตัวเพียงพอที่จะทำการปกครอง เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทางสังคม ดังนั้นหนทางเดียวที่จะเป็นหลักประกันว่าผลประโยชน์ส่วนใหญ่ จะเป็นของประชาชนทุกๆ คน และประชาชนทุกคนจะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาคคือ การให้ ประชาชนส่วนใหญ่มีสิทธิที่จะควบคุมการตัดสินใจของผู้ปกครอง ที่จะมิผลกระทบบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมนั้นๆ^{๗๙}

หัวใจสำคัญอีกประการหนึ่ง ของรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือ นัก ประชาธิปไตยจะต้องมีฐานแนวความคิดว่า การตัดสินใจโดยประชาชนส่วนใหญ่ มีแนวโน้มที่จะเป็นสิ่งที่ ดีมากกว่าการตัดสินใจโดยคนส่วนน้อย ซึ่งหมายความว่า เสี่ยงข้างมากมีโอกาสที่จะถูกมากกว่าเสี่ยง ข้างน้อย นอกจากนี้ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยมิได้มองว่า มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นคนดีและให้ ความร่วมมือต่อกันทั้งหมด หรือมองว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่ชั่วร้าย ดังทัศนะของนักเผด็จการเห็นว่า มนุษย์มีทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง^{๘๐}

๑. สิทธิ (Rights) คืออำนาจที่ชอบธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติให้รับรอง และคุ้มครองแก่ บุคคล ในการที่จะกระทำการใดไม่กระทำ โดยต่อทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิด หน้าที่แก่บุคคลอื่นที่จะต้องเคารพสิทธินี้ด้วย คือก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลอื่น โดยเฉพาะ อย่างยิ่งองค์กรของรัฐเข้ามาแทรกแซงในขอบเขตของสิทธิแต่ละบุคคล ซึ่งในบางกรณีก็ก่อให้เกิดสิทธิ เรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง^{๘๑} สิทธิหลักๆ ที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยเช่น สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิใช้ชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมาย สิทธิส่วนบุคคล

๒. เสรีภาพ (Freedom) คือ สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระ ในการที่จะกระทำการอย่างใด อย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตนเอง^{๘๒} เป็นภาวะที่ไม่อยู่ในการครอบงำของบุคคลอื่น เป็นภาวะที่

^{๗๙} สมบัติ อารังรัฐวงค์, การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔๙ - ๒๕๑.

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๑.

^{๘๑} บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักสิทธิพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: องค์กรค้ำของคुरुสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๒ - ๓.

^{๘๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

ปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวางอำนาจของบุคคล ในอันที่จะกำหนดตนเองตามใจปรารถ เสรีภาพ จึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง เช่น เสรีภาพในการพูด การพิมพ์และการโฆษณา เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการสมาคมหรือรวมกลุ่ม เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย เสรีภาพในการประกอบชีวิต

๓. ความเสมอภาค (Equality) ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย มิใช่ความเสมอภาคในเรื่องความสามารถ เพราะมนุษย์เกิดมามีความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกัน ความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกันของมนุษย์ จะไม่ทำให้มนุษย์มีความได้เปรียบหรือความเหนือกว่าบุคคลอื่น ถ้าหากมนุษย์มีได้รับโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถ และความถนัดของตนเองอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยจึงหมายถึง ความเสมอภาคเท่าเทียมกันในโอกาส ทั้งในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม^{๕๓}

๒.๕. หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

หลักอภิธานิยธรรม เป็นหลักธรรมต่อการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างเห็นเป็นรูปธรรม โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัยหังความไม่เข้าใจกัน เพราะการมีส่วนร่วมที่อธิบายตามหลักอภิธานิยธรรม เป็นหลักธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

การประชุมกันเนื่องๆ เป็นการทำงานรวมกันของคนในสังคม ที่จะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมที่มีความเจริญ ไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี ฉะนั้นการประชุมจึงเป็นกลไกที่สำคัญของการพัฒนาทั้งในแง่ของการงาน และการได้กลุ่มบุคคล คือ ถ้าจัดบรรยากาศการประชุมดีจะช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนพัฒนาศักยภาพของคนในกิจการบางอย่าง แม้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีตามหลักอภิธานิยธรรม คือ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง หากหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ย่อมมีแต่ความเจริญ แต่มีข้อแม้ว่าในการประชุมนั้นต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างด้วย หากต่างฝ่ายต่างมุ่งประชุมเพื่อมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ตนและหวังถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การประชุมนั้นก็วุ่นวาย เพราะหาบทสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมไม่ได้^{๕๔}

จะเห็นได้ว่า การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับใน

^{๕๓} สมบัติ อารังธวังศ์, การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๓), หน้า ๒๖๗ - ๒๖๘.

^{๕๔} พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน, อภิธานิยธรรมธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ, [ระบบออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www.cyberanaram.net/index.php/๒๐๐๙-๑๒-๑๗-๑๔-๔๔-๒๓-๑๔/๘๓๐-๒๐๑๒-๐๙-๑๘-๑๔-๑๓-๑๕>. [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].

เหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคม ซึ่งความเจริญไม่เกิด ความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาถูกไปติดยาเสพติด ก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒) ความสามัคคีในการเข้าร่วมประชุม และเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน

การทำงานทุกอย่างในชุมชนหรือหมู่บ้าน หากจะหวังความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทุกอย่างจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายชาวบ้าน ฝ่ายผู้ใหญ่ กำนัน ฝ่ายองค์กร ท้องถิ่น ฝ่ายข้าราชการ ตำรวจ ทหาร รวมไปถึงฝ่ายภาคเอกชนในการเข้ามาร่วมกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น ความพร้อมเพรียงกัน ประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานในทุก ๆ องค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “ดูกรอานนท์ พวกเจ้าวัชชีจักพร้อมเพรียงกันประชุม จักพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และจักพร้อมเพรียงกันทำกิจที่เจ้าวัชชีพึงกระทำอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียวไม่มีเสื่อมเพียงนั้น”^{๘๕}

กล่าวได้ว่า การร่วมกันประชุมกันจะมีนัยยะที่สำคัญ นำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจในระดับ การสื่อสารและการพูดจาหารือ การสร้างข้อตกลง การรับรู้ รับทราบปัญหาในแต่ละปัญหาที่ก่อให้เกิด ความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมทั้งเป็นการระดมความคิดเห็นถึงแนวทางในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาได้ ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง อันเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจกันประชุมโดยที่ทุก ๆ คนมีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นประการที่สำคัญ เพราะหากมี บางส่วนไม่ได้เข้าร่วมประชุม มักจะเกิดการโต้แย้งในภายหลัง ทำให้การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาแต่ ละอย่างล่าช้าและไม่เป็นระบบ เพราะขาดความเข้าใจ และไม่รับรู้กันก็จะทำให้เกิดปัญหา ไม่จบสิ้น จึงไม่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่หรือการพัฒนาขึ้นอย่างสร้างสรรค์ได้

๓) การไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ และไม่ยกเลิก กฎหมาย กติกา ระเบียบที่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม

การปฏิบัติตามกฎหมาย จะต้องไม่สร้างเงื่อนไขที่ไม่จำเป็น หรือพยายามหลีกเลี่ยง กฎหมาย และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในการทำงาน เพราะบางคนอาจจะอ้างว่า กฎหมายข้อนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน จึงเสนอให้มีการปรับเปลี่ยน ส่วนคนอื่นก็อาจเสนอว่าข้อ กฎหมายข้อนั้นก็ทำให้กลุ่มเราไม่สามารถปฏิบัติงานได้เช่นกัน จึงเสนอการแก้ไข หากเป็นเช่นนั้นอยู่ร่ำ ไปกฎหมายที่วางเอาไว้จะถูกแก้ไขไม่สิ้นสุด เพราะมัวแต่มุ่งในการปรับเปลี่ยนกฎข้อบังคับนั่นเอง นอกจากการสร้างเงื่อนไข หรือการบัญญัติกฎหมาย กติกา ระเบียบขึ้นมาใหม่ บางครั้งจะอาจมีความ เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน แต่หากบัญญัติกฎหมายใหม่ออกมาอยู่เรื่อยๆ ก็จะทำให้ประชาชนขาด ความสนใจ และไม่ทราบถึงกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆที่ออกมา ดังนั้น การยอมรับในตัวบทกฎหมาย ที่ได้วางไว้แล้ว และไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ๆ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ดังที่ พระพุทธองค์ตรัสว่า “การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ได้บัญญัติไว้แล้ว สมทานประพฤติ อยู่ในธรรมตามที่บัญญัติไว้แล้วอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อมเพียง นั้น”^{๘๖}

^{๘๕} ที.ม. (ไทย) /๑๐/๑๓๖/๘๑-๘๓.

^{๘๖} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๖๘/๗๗-๗๘.

จะเห็นได้ว่า การรับรู้รับทราบถึงกฎหมาย กติกา ระเบียบหรือสิ่งที่ประชาชนได้ประพฤติกปฏิบัติมาอย่างยาวนาน จะทำให้เกิดการปฏิบัติในสิ่งที่ประชาชนนั้นยึดถือร่วมกัน รวมทั้งการไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ที่ไม่จำเป็น จะทำให้ประชาชนใช้ชีวิตอย่างปกติสุข เพราะประชาชนได้ประพฤติกปฏิบัติมาอย่างนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ กติกาใด ๆ จะต้องเกิดการการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งนั้น ซึ่งจะสืบเนื่องมาจากการประชุมร่วมกันบ่อย ๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะต้องชี้แจงเหตุผลถึงประเด็นในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้ประชาชนลดการต่อต้าน ลดการขัดแย้งต่อผู้บริหารหรือผู้นำสังคม จะกลายเป็นการปรับเปลี่ยนอย่างมีวิสัยทัศน์ และก้าวไปสู่ความความเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ในอนาคต รวมทั้งการยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ กติกาเก่าจะต้องใช้กระบวนการเดียวกันที่จะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจในเบื้องต้น ที่ประชาชนยอมรับ และสามารถปฏิบัติตามได้อย่างไม่อึดอัดขัดใจ ดังนั้น การไม่ยกเลิกสิ่งเก่าและไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ ๆ

๔) การให้ความเคารพต่อผู้นำ หรือประธานในสถานที่นั้น รวมทั้งการเป็นต้นแบบ และแบบอย่างที่ดีของภาวะผู้นำ

การเป็นผู้นำเชิงพุทธ ใ่ว่าจะทำตามอำนาจความพอใจของตนเองเป็นใหญ่ ควรคำนึงถึงผู้ติดตาม หรือผู้ใต้บังคับของเราด้วย หากเมื่อใดผู้นำเดินทางผิดพลาดหรือออกคำสั่งที่ผิดพลาดไปย่อมทำให้ความศรัทธา ความเชื่อมั่นลดลง หรือองค์กรอาจประสบปัญหาหรือ อุปสรรคต่างๆ อีกด้วย ฉะนั้น การเป็นผู้นำที่ดีที่มีความสามารถในการนำจึงควรพิจารณา ข้อเตือนระวังสิ่งเหล่านี้ให้มาก นอกจากนี้คุณสมบัติของผู้นำที่ดีมีอยู่ ๒ ด้าน คือ

- ๑) คุณสมบัติ ภายในตัวของผู้นำ ได้แก่
 - (๑) รู้หลักของสัปปริสธรรม มีการรู้หลักการเหตุผล เป็นต้น
 - (๒) มีสติปัญญา ไม่ประมาท
 - (๓) ตื่นตัว ทันทต่อเหตุการณ์
 - (๔) มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล
 - (๕) เป็นคนเข้มแข็ง
- ๒) คุณสมบัติภายนอก ในการที่จะประสานคนและงานเข้าด้วยกัน ได้แก่
 - (๑) มีความรู้ความสามารถ
 - (๒) มีพรหมวิหารธรรม
 - (๓) หวังประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม
 - (๔) น่ารัก น่าเคารพ
 - (๕) เป็นธรรมาธิปไตย
 - (๖) ฉลาดในการพูด และ
 - (๗) ไม่ลำเอียง^{๘๗}

ซึ่งภาวะผู้นำเชิงพุทธ มองภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม^{๘๘} พระพุทธองค์ตรัสไว้ในโคบาลสูตร โดยการเปรียบเทียบ ผูกโค และโคจำฝูงเกี่ยวกับผู้นำ และผู้ตาม ไว้ว่า

^{๘๗} พระธรรมปิฎก, ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๖), หน้า ๒-๔.

“เหมือนโคหัวหน้าฝูงวัวว่ายน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูงวัวไปตรง ฝูงโคทั้งหลายก็ไปตรงตามกัน และประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงวัวไปคด โคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคดและประสบกับความลำบากฉันทใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่หรือเป็นผู้นำ หากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต หรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดี และประสบกับความปลอดภัย หากว่าผู้นำหรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิต หรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตามและประสบกับความลำบาก ฉันทนั้น”^{๘๘} จะเห็นได้ว่าคำเปรียบเทียบ ที่ทรงตรัสสอนไว้จะทรงเน้นให้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ และความสำคัญของภาวะผู้นำ ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา หากแม้ว่ามีปัญหาและอุปสรรคไปบ้างก็ด้วยความมุ่งมั่น และความทุ่มเทในการนำพาหมู่คณะด้วยใจจริง ก็ย่อมทำให้เกิดการยอมรับได้ในที่สุด

กล่าวได้ว่า องค์กรหรือสังคม หรือชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่เกิดความพร้อมได้นั้น ภาวะผู้นำมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในฐานะผู้ชี้แนะ ที่พร้อมอุทิศตน มีความเสียสละต่อส่วนร่วมในเบื้องต้น และสามารถเป็นที่พึ่ง เป็นต้นแบบแห่งการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นคนที่มุ่งประโยชน์ให้กับประชาชนหรือผู้อื่นก่อนตนเองได้รับประโยชน์ เพราะหากผู้นำมองประโยชน์ส่วนตนเองมาก่อน ย่อมจะทำลายความสามัคคี ทำลายความเป็นระเบียบ ทำลายกฎหมายที่สังคมยึดถือ ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ก็เพราะผู้นำไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี แต่หากผู้นำประพฤติปฏิบัติตนเองดีแล้วย่อมทำให้ประชาชนหรือคนในองค์กร คล้อยตามผู้นำอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับโคจำฝูงที่นำไปทางไปสู่ความสวัสดิ มีความเที่ยงตรง เที่ยงธรรม มีความเสมอภาค มีความยุติธรรมต่อทุกๆ คน จะทำให้ผู้นำเกิด ความน่าเชื่อถือ ถึงแม้คำพูดของผู้นำนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่น่าฟัง นำปฏิบัติตามคำพูดนั้น ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งหรือปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใด ภาวะผู้นำก็สามารถשובหรือคลี่คลายปัญหานั้นได้โดยเร็ว เพราะประชาชนหรือคนในองค์กรเชื่อฟัง และให้ความเคารพต่อคำพูดของผู้นำนั้น ๆ

๕) การปกป้อง คும்ครองบรรดาสตรีทั้งหลาย

การไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี และให้ความคุ้มครองปกป้องสตรีซึ่งเป็นหลักธรรมข้อที่ ๕ ของอภิธานิยธรรม เป็นการให้ความสำคัญแก่บทบาทสตรีในฐานะผู้ก่อกำเนิดชีวิต โดยจะต้องให้ความคุ้มครอง ปกป้อง ดูแลแก่บรรดาสตรีทั้งหลาย ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้บทบาทสตรีแตกต่างจากสมัยก่อน^{๘๙} จากที่เคยเป็นช้างเท้าหลัง แต่ปัจจุบันได้เป็นช้างเท้าหน้า เป็นผู้นำระดับประเทศ เป็นผู้นำหมู่บ้าน เป็นผู้นำองค์กรต่าง ๆ พระพุทธศาสนาได้ระบุถึงหน้าที่ของมารดาและภรรยาที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน^{๙๐} แม้ในทางจิตวิทยาสตรีก็มีความสามารถมากกว่าผู้ชายหลายด้าน เช่น ด้านความจำ ด้านการพูด การติดต่อสื่อสาร ด้าน

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐-๓๐.

^{๘๙} ชุ.ชา. จตุกก. (ไทย) ๒๗/๒๓๕/๑๘๔.

^{๙๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๙/๒๑๔.

^{๙๑} อธิรนาถ กาญจนอักษร, **หญิง ชาย กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒๓.

กระบวนการรับรู้^{๙๒} มีความอ่อนโยน ไม่ชอบความรุนแรง ไม่ซื่อสัตย์ ซื่อเสียน มีทักษะในการพูดจูงใจ โน้มน้าวจูงใจคนให้เห็นด้วยกับเราโดยใช้เหตุใช้ผลเป็นหลัก สตรีสามารถใช้ความไม่เป็นธรรมที่ถูกบีบบังคับมาหลายช่วงคน สร้างความยุติธรรมในการบัญญัติตัวกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเป็นธรรม^{๙๓}

กล่าวได้ว่า การปกป้อง ค้ำครองบรรดาสตรีทั้งหลาย เป็นตัวชีวิตของสังคมหรือในองค์กรนั้นที่จะให้ความสำคัญของสตรี โดยให้ความคุ้มครองปกป้องสตรี รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีที่สามารถแสดงบทบาทในการปฏิบัติงานต่างๆ และที่สำคัญสามารถจะส่งเสริมให้สตรีสามารถเป็นผู้นำองค์กร หรือผู้นำชุมชนได้ ซึ่งเป็นผลของการให้โอกาสแก่บรรดาสตรีได้แสดงศักยภาพและความสามารถในการรวมกลุ่ม เพื่อการพัฒนาของกลุ่มสตรีของตนเอง ซึ่งปัจจุบันสังคมได้เปิดโอกาสให้กับสตรีมากมาย ดังการออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์รักษา และส่งเสริมสตรีในทุกรูปแบบจะมีอยู่มาก

๖) การให้เคารพสักการบูชาเจดีย์ในชุมชนหรือในองค์กรนั้น ๆ

การให้ความเคารพ สักการบูชาต่อสถานที่สำคัญ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลักธรรมข้อ ที่ ๖ ของอภิธานิยธรรม โดยเฉพาะสถานที่ที่ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ เคารพนับถือ โดยคนไทยส่วนใหญ่เชื่อว่า สถานที่ต่างๆ ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเฉพาะชาวพุทธจะมีความเชื่อต่อเจดีย์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามี ๔ ประการ หมายถึง สิ่งที่อยู่สูง ที่เคารพบูชาสถานที่ที่เตือนใจให้ระลึกถึง ในที่นี้หมายถึง สถานที่หรือสิ่งที่เคารพบูชาเนื่องด้วยพระพุทธเจ้าหรือ พระพุทธศาสนา เรียกชื่อเต็มว่า สัมมาสัมพุทธเจดีย์ หรือ พุทธเจดีย์ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ธาตุเจดีย์ สถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ๒) บริโภคเจดีย์ คือ สิ่งหรือสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยทรงใช้สอยอย่างแคบ หมายถึงต้นโพธิ์ อย่างกว้างหมายถึงสังเวชนียสถาน ๔ ตลอดจนสิ่งทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าเคยทรงบริโภค เช่น บาตร จีวร และบริวารอื่น ๆ เป็นต้น ๓) ธรรมเจดีย์ สถานที่บรรจุโบลาน จารึก พุทธพจน์ แสดงหลักปฏิจกสมุปปาท เป็นต้นและ ๔) อุทเทสิกเจดีย์ สถานที่สร้างอุทิศแก่พระพุทธเจ้า เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น^{๙๔} ในทางศิลปกรรมไทย หมายถึง สิ่งที่อยู่ยอดแหลมเป็นที่บรรจุสิ่งที่เคารพ นับถือ เช่น พระธาตุ และอัฐิบรรพบุรุษ เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การให้เคารพสักการบูชาเจดีย์ในชุมชนหรือในองค์กรนั้นๆ อาจจะต้อง พูดถึง ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ อาจจะต้องเป็นการส่งเสริม สนับสนุนกันบ่อยๆ จะเป็นข้อตกลงร่วมกัน เช่น การสร้างความเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะต้องมีการกราบไหว้สักการบูชาเป็นประจำ โดยการนำของผู้นำในสถานที่นั้นๆ หรือการสร้างพระพุทธรูปประจำชุมชนนั้นๆ และเมื่อถึงวันก่อตั้งชุมชนก็ได้มีการทำบุญเลี้ยงพระ หรือมีงานประจำปี เพื่อเฉลิมฉลองวันครบรอบ เป็นต้น การกระทำและการสืบทอดดังกล่าวจะส่งผลไปยังเด็ก เยาวชน และผู้ที่อาศัยในชุมชนหรือองค์กรนั้นๆ ได้ซึมซับวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป ซึ่งในสังคมไทยจะมีให้เห็นอยู่มากในการจัด

^{๙๒} สุพัฒนา เตชาตังศ์ณ อยุธยา, **จิตวิทยาของสตรี**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๘.

^{๙๓} สมบัติ อารังธวังศ์, “เสวนา ผู้หญิงกับโอกาสสู่การเมือง”, **หนังสือพิมพ์แนวหน้า**, พุธที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๓.

^{๙๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

กิจกรรมดังกล่าว เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความดีงามที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และอนุชนรุ่นหลังได้รักษา ประเพณีอันดีงามไว้ต่อไป

๗) การให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่ผู้มีศีลธรรมทั้งหลาย

การจัดให้ความอารักขา ค้ำครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ (ผู้มีศีล) ทั้งหลาย เพราะการต้อนรับ การรักษาคนดี และการจัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่ บรรดาพระสงฆ์ผู้มีศีลทั้งหลาย รวมถึงบุคคลากรทางพระพุทธศาสนา เช่น สามเณร แม่ชี และผู้ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมด ซึ่งระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.๒๕๐๐^{๔๕} มาตรา ๗๙ ระบุว่า “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และ ค้ำครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชน ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความสมานฉันท์ ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” และในมาตรา ๒๘๙ ระบุว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมี อำนาจหน้าที่ บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จึง กล่าวได้ว่า การค้ำครองพระสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนทางพระพุทธศาสนา ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเข้าร่วมกับพระสงฆ์ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ผูกโยงกับสถาบันทางศาสนา โดยผ่าน การจัดการเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

กล่าวได้ว่า สังคมไทยในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนจะให้ความเคารพ การให้ความอารักขา การให้เกียรติ การค้ำครอง การป้องกัน อันชอบธรรม แก่ผู้มีศีลธรรมหรือคนดี ทั้งหลายอันมีพระสงฆ์ เป็นตัวแทนของความดีงาม ของชาวพุทธที่พร้อมใจกันดูแลกิจกรรมทุกอย่าง เพื่อส่งเสริมการประพฤติ ปฏิบัติตามคุณความดีตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีค่านิยมสืบมาจนถึง ปัจจุบัน แต่กระนั้นในปัจจุบันค่านิยม และสิ่งดีงามเหล่านี้เริ่มที่จะอ่อนแอลงไป เพราะกระแสของ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความคิดจิตใจของประชาชน เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงค่านิยมต่อ การเคารพต่อพระสงฆ์น้อย จึงมีการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในหลายๆ เรื่อง เช่น การศึกษา การ พัฒนาสังคม เป็นต้น และสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งเกิดความคุ้มครองตามกฎหมายที่ไม่ได้เกิดจากจิตสำนึก ในความเป็นชาวพุทธที่ดี จึงเป็นจุดเปลี่ยนแปลงทางคุณค่าแห่งจิตใจที่ไม่อาจจะเรียกคืนมาได้ ซึ่งทำให้ ชาวที่ไม่ดีเกี่ยวกับพระสงฆ์เกิดขึ้นมากมาย เกี่ยวกับชีวิตทรัพย์สินเกิดขึ้นอย่างมาก ดังนั้น ความพร้อม เปรียงเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้มีศีลธรรมจะต้องเกิดความสังคมน หรือชุมชนนั้นให้การรับรอง การให้ เกียรติ และสิทธิส่วนบุคคลในการพิทักษ์รักษาต่อพระสงฆ์ เพื่อป้องกันต่อผู้ไม่หวังดีไม่ว่าจากคนนอก ศาสนา หรือคนในศาสนาก็ตามจะต้องสร้างข้อตกลงเพื่อให้ผู้มีศีลธรรมหรือ พระสงฆ์ได้กระทำหน้าที่ ในการสั่งสอนคุณความดีงามให้กับสังคมต่อไป

๒.๖. ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

อำเภอคลองหลวง เป็นอำเภอที่สำคัญอำเภอหนึ่งของจังหวัดปทุมธานี เพราะเป็นที่ตั้งของ องค์การสำคัญหลายแห่ง และเป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด รวมถึงมีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสองของ จังหวัดรองจากอำเภอลำลูกกา อำเภอคลองหลวงเป็นอำเภอเดียวของจังหวัดปทุมธานีที่ไม่มีเทศบาล ตำบล

^{๔๕} ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๐, มาตรา ๗๙, หน้า ๒๓.

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นส่วนหนึ่งของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้มีขึ้นในวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น ๖ เขตเลือกตั้ง เท่าเดิมจากการเลือกตั้งครั้งก่อน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ แต่ละเขตเลือกตั้งจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ ๑ คน อำเภอคลองหลวงเป็นเขตเลือกตั้งที่ ๓ ของจังหวัดปทุมธานี เขตการเลือกตั้งที่ ๓ ประกอบด้วยอำเภอคลองหลวง เฉพาะตำบลคลองสาม ตำบลคลองสี่ ตำบลคลองหนึ่ง (ในเขตเทศบาลเมืองท่าโขลง) ตำบลคลองสอง (ในเขตเทศบาลเมืองท่าโขลง) ทั้งนี้ภายหลังที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคอนาคตใหม่ ผู้ได้รับเลือกตั้ง นายอนาวิต รัตตสถาพร ได้ย้ายเข้าสังกัดพรรคภูมิใจไทยเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๓ จังหวัดปทุมธานี

พรรค	ผู้สมัคร	คะแนนเสียง	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
อนาคตใหม่	อนาวิต รัตตสถาพร (๑๐)	๓๒,๕๕๐	๓๓.๐๗
เพื่อไทย	สมศักดิ์ ใจแคล้ว (๘)*	๓๐,๓๗๒	๓๐.๘๖
พลังประชารัฐ	ศักดิ์ชัย เสาะแสวง (๗)	๑๗,๔๖๕	๑๗.๗๕
ภูมิใจไทย	นพพันธ์ หนูเจริญ (๓)	๖,๔๒๖	๖.๕๓
ประชาธิปไตย	ณฤทธิ นาควงษ์ (๔)	๕,๖๐๘	๕.๗๐
เสรีรวมไทย	พนธ์ชาติ อรุณกรพสุรักษ์ (๒)	๓,๐๓๐	๓.๐๘

๒.๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิชาการ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งแต่ละงานวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณากรอบแนวคิดในการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่มุมต่างๆ ได้เป็นอย่างดีดังนี้

ประภัสสร ปรีเอี่ยมและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” ผลการวิจัยพบว่า การอุปถัมภ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดถึงร้อยละ ๗๓ ส่วนผลประโยชน์ร่วมมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับพวกพ้อง เนื่องจากจากความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับความสม่ำเสมอของหัวคะแนนและมักถูกแทรกแซงด้วยเงิน ทำให้ระดับความสัมพันธ์แบบพวกพ้องลดน้อยลงสำหรับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อกันสูงสุด ได้แก่ การยอมรับนับถือกับกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนกับผลประโยชน์ร่วม การให้บริการกับการอุปถัมภ์ การเคยทำงานร่วมกันกับความเป็นพวกพ้อง และตัวผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดทั้งนี้ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การมีผลประโยชน์ร่วม การอุปถัมภ์และพวกพ้อง มักจะมีการใช้เงินเป็นตัวการในการแลกเปลี่ยน^{๓๖}

^{๓๖} ประภัสสร ปรีเอี่ยมและคณะ, ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล”, วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๑): ๓๙.

ชุตินา ศิริเมธาวี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี: ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๖๐” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การเปิดรับสื่อของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อพบว่าสื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ ตามลำดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^{๔๗}

ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุโขทัย ในห้วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๕๙” การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามทางการศึกษาจากประชาชนชาวจังหวัดสุโขทัยที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและประกอบอาชีพรับจ้างตามลำดับชาวสุโขทัยมีการเปิดรับสื่อทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตสื่อวิทยุและสื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก ชาวสุโขทัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่สังกัดและปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ^{๔๘}

ทวีศักดิ์ แสงเงิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ของเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านพรรคการเมืองปัจจัยด้านตัวบุคคล เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพรายได้คุณสมบัติหัวหน้าพรรคการเมืองนโยบายของพรรคการเมือง คุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งผู้มีสิทธิจะไปเลือกตั้งหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปของเขตพญาไท กรุงเทพฯ ขึ้นอยู่กับปัจจัยข้างต้นมากน้อยเพียงใด โดยใช้ ประชากรและการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน ๓๐๐ คน

^{๔๗} พันตำรวจโทหญิง ชุตินา ศิริเมธาวี, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี: ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๖๐, สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

^{๔๘} ดาวเรือง นาคสวัสดิ์, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุโขทัย ในห้วงเวลาปี พ.ศ.๒๕๕๙, สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๙), หน้า ๑-๒.

เครื่องมือในการใช้วิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากตำราเอกสารและงานวิจัยเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนที่ ๑ แบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ กลุ่มตัวอย่างไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น ๕ ระดับ โดยอาศัยช่วงกว้างระหว่างชั้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญต่อปัจจัยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรวม ๓ ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมือง และคุณสมบัติของผู้สมัครอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ คุณสมบัติของผู้สมัครนโยบายของพรรคการเมือง คุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมือง ตามลำดับ^{๙๙}

ลัคนา ฤชบุตร และบัญญัติ วิทยอนันต์, ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครอยู่ในระดับน้อย ๒. ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันและประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ๓. ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทางด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครในการเลือกผู้สมัครที่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกงกินเข้าถึงได้ง่าย ชอบช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน ทางด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด เป็นพรรคมีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป มีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ในทางที่ดี^{๑๐๐}

พันธุ์ทิพา อัครธีรณัย, ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก: ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๙” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๖-๕๐ ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และประกอบอาชีพเกษตรกร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนชาวจังหวัดนครนายก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในสื่อโทรทัศน์ ลำดับถัดมาสื่อวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

^{๙๙} ทวีศักดิ์ แสงเงิน, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ของเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม ๒๕๕๑): ๖๙.

^{๑๐๐} ลัคนา ฤชบุตร และบัญญัติ วิทยอนันต์, ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๔๐-๑๔๑.

พบว่า อยู่ในระดับมากในด้านคุณลักษณะของผู้สมัครลงมาด้านสื่อบุคคล ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผลพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า อายุและอาชีพของประชาชนชาวจังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของชาวจังหวัดนครนายกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง^{๑๑๑}

ประมวลศิลป์ โภคสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหาร” ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลในการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชนใน เขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหารมากที่สุด คือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือการเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยและเมื่อหาความสัมพันธ์พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้สุทธิ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ด้านความรูความเข้าใจและความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในกระบวนการ และด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงหลังเลือกตั้ง^{๑๑๒}

จิราภรณ์ สารศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเมืองการเลือกตั้ง และด้านตารางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง ๒. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นคือ ให้ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนในพื้นที่ ควรเพิ่มงบประมาณพัฒนาชุมชนให้มาก ให้มีการชี้แจงนโยบายการพัฒนาชุมชนแก่ประชาชนรับทราบ ให้จัดการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีเป็นไปด้วยความสุจริต โปร่งใส และให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีออกไปรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน^{๑๑๓}

สันิตดา นราศร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ๑.ประชาชนบ้านหนอง

^{๑๑๑} พันธุ์ทิพา อัครธีรนัย, ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก: ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๙, สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๙), หน้า ๔-๕.

^{๑๑๒} ประมวลศิลป์ โภคสวัสดิ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๑ จังหวัดมุกดาหาร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๒).

^{๑๑๓} จิราภรณ์ สารศรี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๒).

ใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมาคือด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เมื่อจำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพสมรสพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ ๑๘-๓๐ปี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี รายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป และสถานภาพสมรสจะเป็นกลุ่มโสด จะให้ความร่วมมือ เสียสละเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางการเมืองขึ้น ๒. สาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการเลือกตั้ง มีสาเหตุมาจากขาดการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เลือกตั้งบ่อยทำให้เกิดการเบื่อหน่ายทางการเมือง จะต้องออกทำงานหารายได้มาใช้จ่ายภายในครอบครัว ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีสาเหตุจากผู้สมัครไม่ได้เข้าถึงประชาชน ผู้สมัครขาดการรณรงค์หาเสียงที่ต่อเนื่อง และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีสาเหตุมาจาก ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ประชาชนจะต้องทำงานหารายได้ทำให้ไม่มีเวลาติดตามข่าวสารทางการเมือง และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ด้านการเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ควรมีการเลือกตั้งบ่อย ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ควรที่จะเพิ่มการส่งข่าวสารทางโทรศัพท์ให้มากขึ้น และอยากให้มีรายการนำเสนอข่าวของโทรทัศน์เป็นการเฉพาะ^{๑๐๔}

สมพิศ สุขแสน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังอยู่ในระดับน้อย ๒. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ระดับปานกลาง ๓. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ที่สำคัญคือ บางครั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไม่มีเวลาว่าง การไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพราะมีการศึกษาน้อย การเมืองปัจจุบันแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย และการไม่กล้าแสดงตนว่าเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองใด^{๑๐๕}

^{๑๐๔} สุนัดตา นราศร, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

^{๑๐๕} สมพิศ สุขแสน, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์”, รายงานการวิจัยรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๒)

ปวีณา อุดมกัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษา ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย(ร้อยละ ๖๓.๔๓) มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๑.๘๖) มีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส.(ร้อยละ ๓๙.๖๑) มีอาชีพค้าขาย / รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ ๓๑.๓๐) และมีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท/เดือน(ร้อยละ ๔๑.๕๕) ๒. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง ๔ ด้าน มี ดังนี้ (๑) ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (๒) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก (๓) ด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง อยู่ใน ระดับมาก (๔) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ๓. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษาตำบลบาง ทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร (๓.๑) เพศต่างกัน ในภาพรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ . ๐๕ (๓.๒) อายุ ต่างกัน ในภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ส่วน ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการแสดงความสนใจต่อ กิจกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ (๓.๓) ระดับการศึกษาต่างกัน ใน ภาพรวมและรายด้าน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .๐๑ (๓.๔) อาชีพต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ แตกต่างกัน (๓.๕) รายได้ในภาพรวม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ต่างกัน และเมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .๐๑^{๑๐๖}

ปรารถนา ไวมงคุณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเมืองการเลือกตั้งของ อบต. มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านการวางแผนพัฒนา อบต. และด้านติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่าทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๑๐๗}

^{๑๐๖} ปวีณา อุดมกัน, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๓).

^{๑๐๗} ปรารถนา ไวมงคุณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๒).

สุพจน์ แก้วเจริญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการค้นคว้า พบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ๑ ด้านคือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง และด้านกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้ง ๒. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ มีดังนี้ ๑) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองปัญหา คือ การที่ประชาชนออกทำงานประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาว่างในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ๒) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งปัญหา คือ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดการรณรงค์การหาเสียง ๓) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ปัญหา คือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ๔) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองปัญหา คือ ขาดการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องและ ๕) ด้านกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้งปัญหา คือ การที่ประชาชนในตำบลไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการวางแผน และการตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีขึ้นในชุมชน และจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้ดังนี้ ๑) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองตามหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ๒) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการให้ผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่จากภาคราชการมีการจัดประชุมให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน ๓) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางพรรคการเมืองหรือตัวแทนผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองทั้งในระดับชาติ จังหวัดและชุมชน ๔) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ข้อเสนอแนะคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังการปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งในชุมชน ๕) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะคือ ควรให้มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง^{๑๐๘}

สุจินตนา โสภานเวทย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย” ผลการค้นคว้า พบว่า ประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสอง

^{๑๐๘} สุพจน์ แก้วเจริญ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

ห้อง มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความแตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน^{๑๐๙}

มานพ เข้มเมือง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า: ๑. การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ด้านการรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ดังนี้ คือ ด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง และด้านการตรวจสอบติดตามการเลือกตั้งตามลำดับ ๒. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากกว่านี้ รองลงมาคือควรให้มีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้มากกว่านี้ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบ และติดตามการดำเนินการตามลำดับ^{๑๑๐}

วัฒนิกา ศิลปะกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประกอบอาชีพที่หน้าจะมีเวลาเพียงพอที่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในท้องถิ่น และในส่วนของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารนั้นพบว่า เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากขึ้น จะส่งผลทำให้แนวโน้มที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงขึ้นไปตามไปด้วยอย่างมีนัยสำคัญ และในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือก ผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ในด้านคุณสมบัติของพรรคการเมืองนั้น กลุ่มการเมืองที่มีคณะบริหารที่ดี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด ขณะที่ในด้านคุณสมบัติของผู้สมัครนั้น ผู้สมัครที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด และสุดท้ายในด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมืองนั้น หัวหน้ากลุ่มการเมืองที่มีความเป็นผู้นำสูง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด^{๑๑๑}

^{๑๐๙} สุจินตนา โสภาเวทย์, “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

^{๑๑๐} มานพ เข้มเมือง, “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๖).

^{๑๑๑} วัฒนิกา ศิลปะกุล “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ “ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”

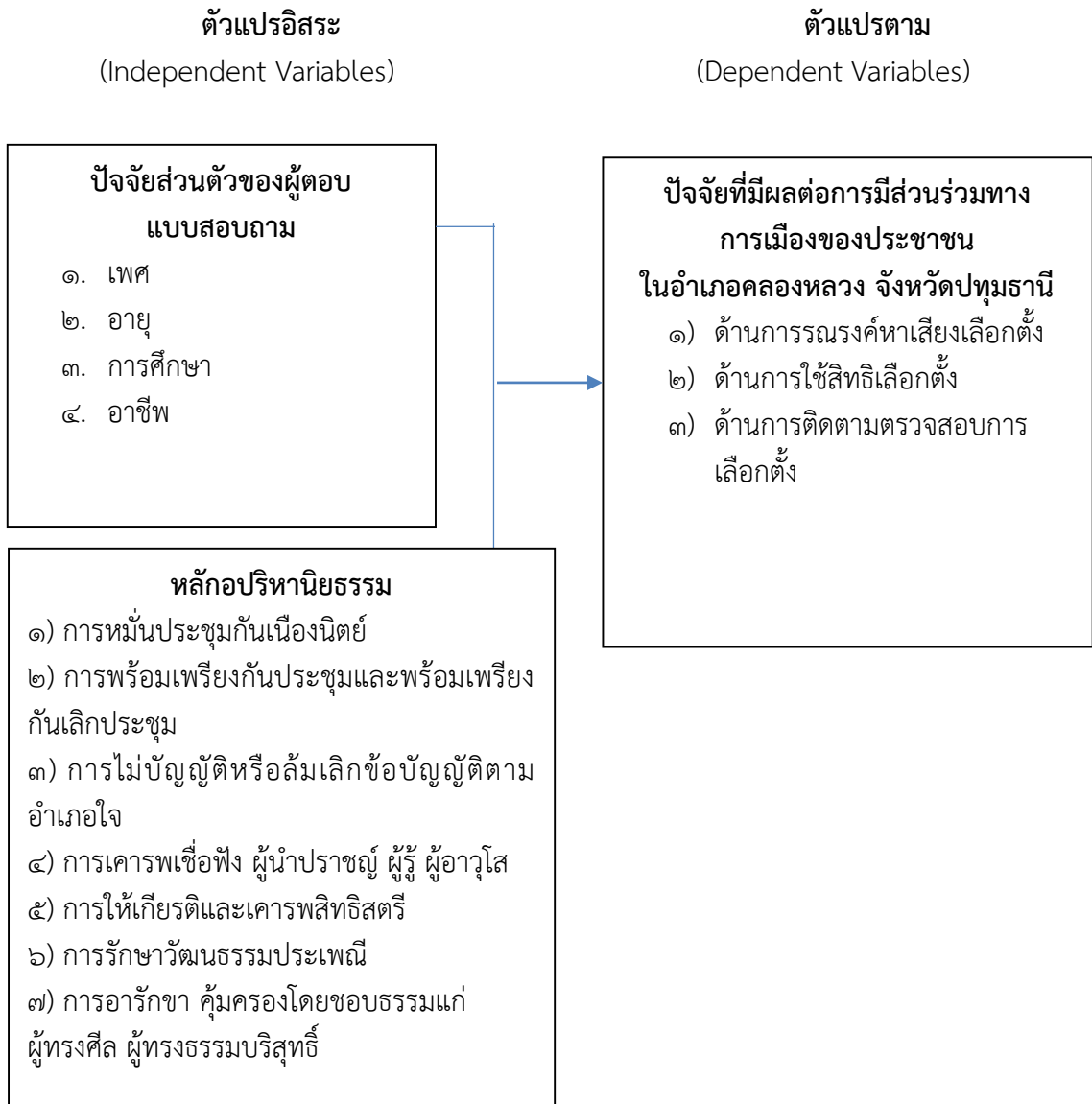
ชื่อผู้วิจัย	ผลการวิจัย
ประภัศสร ปรีเอี่ยมและคณะ (๒๕๕๑)	พบว่า “ประชาชนการอุปถัมภ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดถึงร้อยละ ๗๓ ส่วนผลประโยชน์ร่วมมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับพวกพ้อง เนื่องจากความเข้มข้นของความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับความสม่ำเสมอของหัวคะแนนและมักถูกแทรกแซงด้วยเงิน ทำให้ระดับความสัมพันธ์แบบพวกพ้องลดน้อยลงสำหรับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อกันสูงสุด ได้แก่ การยอมรับนับถือกับกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนกับผลประโยชน์ร่วม การให้บริการกับการอุปถัมภ์ การเคยทำงานร่วมกันกับความเป็นพวกพ้อง และตัวผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดทั้งนี้ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การมีผลประโยชน์ร่วม การอุปถัมภ์และพวกพ้อง มักจะมีการใช้เงินเป็นตัวการในการแลกเปลี่ยน
ชุตินา ศิริเมธาวิ (๒๕๕๑)	พบว่า การเปิดรับสื่อของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในแต่ละสื่อพบว่า สื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุตามลำดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ “ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”(ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	ผลการวิจัย
ดาวเรือง นาคสวัสดิ์ (๒๕๕๙)	พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทและประกอบอาชีพรับจ้างตามลำดับ ชาวสุโขทัยมีการเปิดรับสื่อทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตสื่อวิทยุและสื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก ชาวสุโขทัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่สังกัดและปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
พันธุ์ทิพา อัครธีรน้อย (๒๕๕๙)	พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในสื่อโทรทัศน์ ลำดับถัดมาคือวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากในด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร รองลงมาด้านสื่อบุคคล ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผลพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า อายุและอาชีพของประชาชนชาวจังหวัดนครนายกมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก

๒.๘. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑.ด้านปัจจัยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๒.ด้านปัจจัยการใช้สิทธิเลือกตั้ง และ ๓.ด้านปัจจัยการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้งดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๙ รูปหรือคน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน ๔๗,๐๘๓ คน^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวน ๓๔๗ คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จำนวน ๓๔๗ คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ ๙๕ คลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

^๑ ทะเบียนการเลือกตั้ง สำนักงานอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒]

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรทั้งหมด ๔๗,๐๘๓ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{47,083}{1+47,083 (0.05)^2}$$

$$n = \frac{47,083}{1+47,083(0.0025)}$$

$$n = ๓๙๖.๖๓$$

$$n = ๓๙๗$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๙๗ คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการสุ่มแบบบังเอิญ ตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง คือ มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จนครบตามจำนวน ๓๙๗ คน

๓.๒.๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ รูปหรือคน

๑. พระครูวิจิตรอาภากร เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง วัดสว่างภพ จังหวัดปทุมธานี
๒. พระมหาบุญเทียม ปุณฺณปุณฺโณ ดร. ครูพระสอนศีลธรรมวัดกลางคลองสาม
๓. พระมหาสุทธินารถ ญาณชโย ป.ธ. ๙, ดร. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสว่างภพ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๔. นายบุญเลิศ เนตร์ขำ ปลัดอาวุโสอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๕. ดร.วีระศักดิ์ ฮาดดา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๖. นายฤกษ์ พยัคใหม่ หัวหน้าฝ่ายเทศกิจกำกับดูแลงานด้านการเลือกตั้ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๗. นายวีระ วงษ์มั่งมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๘. นางกนกวรรณ ไม้แก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๙. นางสาวทัตดาว บุญผัด นักจัดการทั่วไปชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยมีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด^๒

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

แบบสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ ๒ สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตามหลักอภิธานิธรรม ดังนี้

๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งตาม
๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

๓.๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยก่อนนำไปใช้ เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ หรือหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$\text{ใช้สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum X}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ^๓

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

^๒ชูติระ ระบอบ และคณะ, *ระเบียบวิธีวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

^๓ประคอง กรรณสูต, *สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๗.

+๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับจุดประสงค์ การวิจัย

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับจุดประสงค์ การวิจัย

-๑ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การวิจัย

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)^๔ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ๐.๘๘๗

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑) การรวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๘๗ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

๓) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๙ รูปหรือคน

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

^๔สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่า ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๒๑ – ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๔๑ – ๔.๒๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๖๑ – ๓.๔๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๘๑ – ๒.๖๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๘๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด ^๕

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t – test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และข้อเสนอแนะอื่นๆ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- ๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- ๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- ๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

^๕ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตร, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้าง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากการสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน ๓๙๗ คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน ๔๗,๐๘๓ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๙ รูปหรือคน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๔.๕ ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๗ คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๙๗)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๒๑๕	๕๒.๒
หญิง	๑๘๒	๔๕.๘
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๕๑	๑๒.๘
๓๑ - ๔๐ ปี	๙๖	๒๔.๒
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๒๗	๓๒.๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๑๒๓	๓๑.๐
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐
๓. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๘๑	๔๕.๖
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวช./ปวส.)	๑๙๙	๕๐.๑
ปริญญาตรีขึ้นไป	๑๗	๔.๓
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐
๔. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	๑๘๘	๔๗.๔
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๙๘	๒๔.๖
เกษตรกรกรรม	๑๑๑	๒๘.๐
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีจำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน ๒๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒ รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ รองลงมาคือ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี

จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ และน้อยที่สุดมีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวช./ปวส.) จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑ รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๖ และน้อยที่สุดคือ ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๔ รองลงมาคือ เกษตรกรรม จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐, และน้อยที่สุดคือ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีของประชาชน โดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๒) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ๓) ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	๓.๓๒	๐.๗๑	ปานกลาง
๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	๓.๒๗	๐.๖๙	ปานกลาง
๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง	๓.๓๑	๐.๕๘	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๓๐	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๓๐$, S.D.=๐.๕๕) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=๓.๓๒$, S.D.=๐.๗๑) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X}=๓.๒๗$, S.D.=๐.๖๙) และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ($\bar{X}=๓.๓๑$, S.D.=๐.๕๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยรณรงค์ ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนไป ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๒.๖๗	๐.๙๙	ปานกลาง
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามวันเวลาที่กำหนด	๓.๓๙	๑.๐๙	ปานกลาง
๓. ท่านร่วมรณรงค์ให้ประชาชนเคารพและรับ ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่าง	๓.๔๙	๑.๐๘	มาก
๔. ท่านร่วมรณรงค์ให้ทุกคนให้เกียรติซึ่งกัน และกัน ไม่กดขี่ข่มเหงกันโดยเฉพาะการให้ เกียรติสตรี	๓.๔๙	๑.๐๓	มาก
๕. ท่านได้เข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปเลือกตั้ง	๓.๓๖	๑.๐๔	ปานกลาง
๖. ท่านได้รับทราบถึงการแนะนำให้ประชาชน เคารพต่อกฎหมายการเลือกตั้ง	๓.๔๑	๑.๐๑	ปานกลาง
๗. ท่านได้รับทราบถึงการชักชวนให้ประชาชน เคารพต่อสถานที่เลือกตั้ง	๓.๔๐	๐.๙๗	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๓๒	๐.๗๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =
๓.๓๒, S.D.=๐.๗๑) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านร่วมรณรงค์ให้ทุกคนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่กดขี่ข่มเหงกันโดยเฉพาะ
การให้เกียรติสตรี” (\bar{X} =๓.๔๙, S.D.=๑.๐๓) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านร่วมรณรงค์ให้ประชาชนเคารพ
และรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่าง” (\bar{X} =๓.๔๙, S.D.=๑.๐๘) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่
ข้อที่ว่า “ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” (\bar{X} =๒.๖๗, S.D.=๐.๙๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง	๓.๓๗	๐.๙๘	
๒. ท่านใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ไม่ทาผิดกฎหมายและเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง	๓.๒๙	๑.๐๗	
๓. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตรงตามวันเวลาที่กำหนดไว้	๓.๒๓	๑.๐๓	
๔. ท่านไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ไม่รังแกข่มเหงสตรี	๓.๑๗	๑.๐๓	
๕. ท่านให้ความเคารพและรับฟังความเห็นต่างของผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๓.๓๒	๐.๙๙	
๖. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเคารพต่อกฎหมายการเลือกตั้ง	๓.๒๔	๐.๘๙	
๗. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยให้การเคารพต่อสถานที่เลือกตั้ง	๓.๓๐	๐.๙๑	
โดยรวม	๓.๒๗	๐.๖๙	

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๓.๒๗, S.D.=๐.๖๙) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากได้แก่ข้อที่ว่า “ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง” (\bar{X} = ๓.๓๗, S.D.=๐.๙๘) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านให้ความเคารพและรับฟังความเห็นต่างของผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” (\bar{X} = ๓.๓๒, S.D.=๐.๙๙) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ไม่รังแกข่มเหงสตรี” (\bar{X} = ๓.๑๗, S.D.=๑.๐๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการติดตามตรวจสอบการ
เลือกตั้ง

ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้มีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นอิสระในการทำงานไม่ถูกข่มเหงรังแก	๓.๒๐	๐.๙๔	ปานกลาง
๒. ท่านได้มีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นอิสระในการทำงานไม่ถูกข่มเหงรังแก	๓.๑๘	๑.๐๐	ปานกลาง
๓. ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ ตรงตามวันและเวลาที่กำหนดไว้	๓.๔๑	๐.๙๔	มาก
๔. ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ ว่าให้ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่าง	๓.๓๕	๐.๙๕	ปานกลาง
๕. ท่านมีส่วนรับทราบถึงการตรวจสอบสถานที่เลือกตั้ง มีความพร้อมให้การคุ้มครองและรักษาดูแลผู้มาใช้สิทธิ	๓.๒๙	๐.๙๓	ปานกลาง
๖. ท่านมีส่วนร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง	๓.๓๘	๑.๐๐	ปานกลาง
๗. ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งว่ามีความ เที่ยงธรรมและเป็นธรรม	๓.๓๘	๐.๙๙	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๓๑	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปาน
กลาง ($\bar{X}=3.31, S.D.=0.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของ
เจ้าหน้าที่ตรงตามวันและเวลาที่กำหนดไว้” ($\bar{X}=3.41, S.D.=0.94$) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วน
ร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้งว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง” ($\bar{X}=3.38, S.D.=1.00$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้มีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบการทำงาน
ของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นอิสระในการทำงานไม่ถูกข่มเหงรังแก” ($\bar{X}=3.20, S.D.=0.94$) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและ โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ในเรื่อง เพศ โดยการทดสอบค่า F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า ๒ กลุ่ม ในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๑ ใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๗ แสดงการเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ

(n = ๓๙๗)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี		n	\bar{X}	SD.	t	Sig.
๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ชาย	๒๑๕	๓.๓๔	๐.๗๓	.๖๖๔	๐.๕๐๗
	หญิง	๑๘๒	๓.๒๙	๐.๖๘		
๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาย	๒๑๔	๓.๓๒	๐.๖๗	๑.๕๘๘	๐.๑๑๓
	หญิง	๑๘๒	๓.๒๑	๐.๗๑		
๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง	ชาย	๒๑๕	๓.๓๐	๐.๖๐	-.๔๖๖	๐.๖๔๒
	หญิง	๑๘๒	๓.๓๓	๐.๕๗		
โดยรวม	ชาย	๒๑๔	๓.๓๒	๐.๔๓	๐.๗๘๑	๐.๖๑๒
	หญิง	๑๘๓	๓.๒๘	๐.๔๘		
	รวม	๓๙๗	๓.๕๒	๐.๕๘		

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ

(n=๓๙๗)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรณรงค์ หาเสียงเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๔.๑๒๘	๔	๑.๐๓๒	๒.๐๙๔	๐.๐๘๑
	ภายในกลุ่ม	๑๙๓.๑๕๙	๓๙๒	๐.๔๙๓		
	รวม	๑๙๗.๒๘๗	๓๙๖			
๒. ด้านการใช้สิทธิ เลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๕.๔๓๐	๔	๑.๓๕๘	๒.๘๙๙	๐.๐๒๒*
	ภายในกลุ่ม	๑๘๓.๐๙๑	๓๙๑	๐.๔๖๘		
	รวม	๑๘๘.๕๒๑	๓๙๕			
๓. ด้านการติดตาม ตรวจสอบกาเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๘๕	๔	๐.๘๒๑	๒.๔๔๕	๐.๐๕๖
	ภายในกลุ่ม	๑๓๑.๖๔๗	๓๙๒	๐.๓๓๖		
	รวม	๑๓๔.๙๓๒	๓๙๖			
โดยรวม	ระหว่าง กลุ่ม	๑.๒๖๑	๔	๐.๓๑๕	๑.๕๕๘	๐.๑๘๕
	ภายในกลุ่ม	๓๙.๑๓๗	๓๙๑	๐.๒๐๒		
	รวม	๔๐.๓๙๘	๓๙๕			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกันดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

**สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน**

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

**ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
จำแนกตามการศึกษา**

(n=๓๙๗)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรณรงค์ หาเสียงเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๕.๑๓๑	๔	๑.๒๘๓	๑.๘๕๖	๐.๑๑๘
	ภายในกลุ่ม	๒๔๗.๔๕๑	๓๕๘	๐.๖๙๑		
	รวม	๒๕๒.๕๘๓	๓๖๒			
๒. ด้านการใช้สิทธิ เลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๗๙	๔	๐.๘๗๐	๑.๔๐๗	๐.๒๓๑
	ภายในกลุ่ม	๒๒๑.๒๕๖	๓๕๘	๐.๖๑๘		
	รวม	๒๒๔.๗๓๕	๓๖๒			
๓. ด้านการติดตาม ตรวจสอบการ เลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๓.๕๖๐	๔	๐.๘๙๐	๑.๔๔๕	๐.๒๑๙
	ภายในกลุ่ม	๒๒๐.๕๔๒	๓๕๘	๐.๖๑๖		
	รวม	๒๒๔.๑๐๒	๓๖๒			
โดยรวม	ระหว่าง กลุ่ม	๐.๘๙๕	๒	๐.๔๔๘	๑.๓๓๕	๐.๒๖๕
	ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๗๘๕	๓๖๐	๐.๓๓๖		
	รวม	๑๒๑.๖๘๐	๓๖๒			

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๔ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๘๑	๒	๐.๕๙๑	๑.๑๘๗	๐.๓๐๖
	ภายในกลุ่ม	๑๙๖.๑๐๖	๓๙๔	๐.๔๙๘		
	รวม	๑๙๗.๒๘๗	๓๙๖			
๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๑๙	๒	๑.๑๕๙	๒.๔๔๗	๐.๐๘๘
	ภายในกลุ่ม	๑๘๖.๒๐๓	๓๙๓	๐.๔๗๔		
	รวม	๑๘๘.๕๒๑	๓๙๕			
๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๘๔	๒	๐.๓๔๒	๑.๐๐๓	๐.๓๖๘
	ภายในกลุ่ม	๑๓๔.๒๔๘	๓๙๔	๐.๓๔๑		
	รวม	๑๓๔.๙๓๒	๓๙๖			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๕๔	๒	๐.๓๒๗	๑.๖๑๓	๐.๒๐๑
	ภายในกลุ่ม	๗๙.๗๔๔	๓๙๓	๐.๒๐๓		
	รวม	๘๐.๓๙๘	๓๙๕			

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผล การ ท ด ส อ บ	
					สมมติฐาน ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
๑	เพศ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	๐.๗๘๑	๐.๖๑๒	-	/
๒	อายุ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑.๕๕๘	๐.๑๘๕		/
๓	การศึกษา	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑.๓๓๕	๐.๒๖๕	-	/
๔	อาชีพ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑.๖๗๗	๐.๑๕๕	-	/

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานต่างกัน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

จากผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

๔.๔.๑ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีของประชาชน **ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง** รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี **ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง**

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งมีการซื้อเสียงเลือกตั้ง ด้านประชาชนมองไม่เห็นโทษของการซื้อเสียง	๑๕	๑. คณะกรรมการเลือกตั้งควรชี้ให้เห็นโทษภัยในการซื้อเสียงให้มากขึ้นและเห็นเป็นรูปธรรม	๑๐
๒. ผู้นำท้องที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านไปใช้สิทธิอย่างทั่วถึง	๑๐	๒. ส่งเสริมสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยเพื่อให้เข้าถึงผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง	๙

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ของประชาชน **ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง** ดังนี้

ปัญหา คือ ๑) ผู้ลงสมัครลงเลือกตั้งบางคน มีการซื้อเสียงเลือกตั้ง ในด้านประชาชนก็มองไม่เห็นโทษของการซื้อเสียง จำนวน ๑๕ คน ๒) ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านขาดการประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านไปใช้สิทธิอย่างทั่วถึง จำนวน ๑๐ คน

แนวทางแก้ไข คือ ๑) คณะกรรมการเลือกตั้งควรชี้ให้เห็นโทษภัยในการซื้อเสียงให้มากขึ้นและทำให้เห็นเป็นรูปธรรม จำนวน ๑๐ คน ๒) ส่งเสริมสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยเพื่อให้เข้าถึงผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง จำนวน ๙ คน

๔.๔.๒ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะแนวเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีของประชาชน ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ประชาชนในชุมชนบางแห่งไม่ได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองมากนัก	๑๕	๑. ควรจัดบุคลากรในชุมชนผู้มีความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	๑๒
๒. เจ้าหน้าที่คอยให้ความสะดวกประชาชนกลุ่มพิเศษไม่เพียงพอ เช่น ผู้สูงอายุ	๘	๒. เพิ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือในชุมชนคอยอำนวยความสะดวก	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีของประชาชน ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

ปัญหา คือ ๑) บุคลากรในชุมชนไม่ได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก เช่น คอยสังเกตการณ์และเข้าร่วมทำกิจกรรมในวันเลือกตั้ง จำนวน ๑๕ คน ๒) เจ้าหน้าที่คอยให้ความสะดวกประชาชนกลุ่มพิเศษไม่เพียงพอ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ จำนวน ๘ คน

แนวทางแก้ไข คือ ๑) จัดบุคลากรทั้งภาครัฐและคนในชุมชนผู้มีความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำนวน ๑๒ คน ๒) เพิ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือในชุมชน เช่น อาสาสมัครจะได้เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้มากขึ้น และ คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนกลุ่มพิเศษดังกล่าว จำนวน ๑๐ คน

๔.๔.๓ ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อยยังไม่ค่อยชัดเจน	๑๕	๑. ควรให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ	๕
๒. ประชาชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนักในชุมชน	๑๐	๒. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีของประชาชน ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ดังนี้

ปัญหา คือ ๑) การรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อยยังไม่ค่อยชัดเจน จำนวน ๑๕ คน ๒) ประชาชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็น ในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนักในชุมชน จำนวน ๑๐ คน

แนวทางแก้ไข ดังนี้ ๑) ควรให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ จำนวน ๕ คน ๒) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม จำนวน ๑๐ คน

๔.๕ ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ รูปหรือคน ผลการสัมภาษณ์พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ใน ๓ ด้าน ได้แก่

- ๑) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- ๒) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ๓) ด้านการติดตามผลการเลือกตั้ง

ตามหลักกรรมวิธีบริหารนิยธรรม ๗ ประกอบด้วย

- ๑) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม
- ๓) การไม่บัญญัติหรือล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ
- ๔) การเคารพเชื่อฟัง ผู้นำปราชญ์ ผู้รู้ ผู้อาวุโส
- ๕) การให้เกียรติและเคารพสิทธิสตรี
- ๖) การรักษาวัฒนธรรมประเพณี
- ๗) การอารักขา คัมครองโดยชอบธรรมแก่ผู้ทรงศีล ผู้ทรงธรรมบริสุทธิ์

มีรายละเอียดดังนี้

๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักกรรมวิธีบริหารนิยธรรมของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า

๑. การปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงานกันอยู่เป็นประจำเพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ประชาชนอำเภอคลองหลวงมีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้จากจำนวนที่ออกไปใช้สิทธิ การหาเสียงของผู้สมัครผู้แทนก็เป็นแบบต่อเนื่องภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์อันเกิดจากการปรึกษาหารือการหาเสียงของผู้สมัครผู้แทนก็เป็นแบบต่อเนื่อง ภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี อันเกิดจากการปรึกษาหารือ การพูดคุยมีการจัดตารางการประชุมของภาครัฐในส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง^๑

๒. ประชาชนในอำเภอคลองหลวงภายใต้การนำของผู้นำชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต) หรือผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของการเลือกตั้งหรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ไม่ได้ทำตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง^๒

^๑ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

๓. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านผู้มีสิทธิออกไปใช้สิทธิ ตามที่
 ภาครัฐกำหนดและต้องเป็นกลาง ไม่ปฏิบัตินอกเหนือจากที่ภาครัฐกำหนดคือการใช้สิทธิเลือกตั้งทำตาม
 ระเบียบวิธีที่ทางการกำหนดมา^๓

๔. การมีส่วนร่วมในการจัดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ออกมาใช้สิทธิตามระบอบ
 ประชาธิปไตยเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองกับเพื่อนร่วมงานและผู้ที่มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้^๔

๕. ประชาสัมพันธ์รณรงค์หาเสียงให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและต้องเป็นกลางเลือกคน
 ดีมีวิสัยทัศน์ที่ดี^๕

๖. การกำหนดพื้นที่และสถานที่ในการให้หาเสียงของผู้สมัครโดยการควบคุมดูแลของ
 หน่วยงานต้นสังกัดจนถึงหน่วยงานผู้กำกับดูแลเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการหาเสียงเลือกตั้งของแต่ละ
 ผู้สมัครให้ถือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน^๖

๗. รับฟังความเห็นต่างของผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็น
 รูปแบบที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือ ให้ประชาชนในรัฐสามารถออกเสียงต่อกิจการบ้านเมือง หรือกฎหมาย
 ต่าง ๆ ตามสิทธิของตนเอง^๗

๘. จำกัดจำนวนผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ด้วยว่าคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 และความเหมาะสมในอำเภอคลองหลวง^๘

๙. มีการแสดงออกโดยความสมัครใจถึงการให้ความสนใจทางการเมืองโดยเป็นพฤติกรรมที่มี
 อิทธิพลหรือมีผลกระทบต่อการตัดสินใจหรือการทำงานของรัฐบาล โดยการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมใน
 การเลือกผู้นำเพื่อมาเป็นผู้ปกครองและกำหนดนโยบาย^๙

สรุปได้ว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประชาชนมีการปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงาน
 กันอยู่เป็นประจำเพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความกระตือรือร้นในการ
 ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดูได้จากจำนวนที่ออกไปใช้สิทธิ การหาเสียงของผู้สมัครผู้แทนก็เป็นแบบต่อเนื่อง
 ภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์อันเกิดจากการปรึกษาหารือการหาเสียงของผู้สมัครผู้แทนก็เป็นแบบต่อเนื่อง
 ภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง กฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ไม่ได้ทำตามความ
 ต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

^๓ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^๔ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๕ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๖ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๗ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๘ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

^๙ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๓

๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักอภิธานิธรรมของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า

๑. จัดทำข้อมูลก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้งด้วยระบบออนไลน์ รายงานสถานการณ์การเลือกตั้งให้ครอบคลุมและป้องกันการเกิดข้อผิดพลาดในระหว่างการให้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้งที่ต้องดำเนินการเลือกตั้ง^{๑๐}

๒. ช่วยเหลือแนะนำประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิตามหน่วยเลือกตั้งที่รัฐกำหนดและตรวจสอบสิทธิการเลือกตั้ง^{๑๑}

๓. จัดบุคลากรในชุมชนร่วมปฏิบัติภารกิจร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการจัดการเลือกตั้งในแต่ละครั้งและในแต่ละชุมชนให้ออกมาใช้สิทธิใช้เสียงในแต่ละครั้งของการเลือกตั้ง^{๑๒}

๔. เลือกผู้สมัครที่เป็นสตรี ด้วยว่ามีความละเอียดอ่อน รอบคอบ อดทน และทำงานภายใต้แรงกดดันสูงได้ส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยเปิดใจรับผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต^{๑๓}

๕. ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^{๑๔}

๖. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเคารพต่อกฎหมายการเลือกตั้งตามสิทธิและหน้าที่เพราะกฎหมายกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐหรือหน่วยงานของรัฐกับราษฎรเพื่อวางระเบียบสังคมเพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย^{๑๕}

๗. ให้ความร่วมมือซึ่งถือเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมือง นั่นคือการมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ความสนับสนุน เป็นทางหนึ่งที่จะลดปัญหาในการปกครองและการบริหาร^{๑๖}

๘. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างหนึ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยให้การเคารพต่อสถานที่เลือกตั้ง ตรวจสอบสถานที่เลือกตั้ง ไปใช้สิทธิตามวันเวลาและสถานที่^{๑๗}

^{๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

๙. ร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติและไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^{๑๘}

สรุปได้ว่า การการใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิตามหน่วยเลือกตั้งที่รัฐกำหนดและตรวจสอบสิทธิการเลือกตั้ง โดยทางภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งทุกครั้งที่ ประชาชนเองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี น่าพอใจ ซึ่งถือเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมือง นั่นคือการมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ความสนับสนุน เป็นทางหนึ่งที่จะลดปัญหาในการปกครองและการบริหาร เพราะการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างหนึ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยให้การเคารพต่อสถานที่เลือกตั้ง ตรวจสอบสถานที่เลือกตั้ง ไปใช้สิทธิตามวันเวลาและสถานที่

๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีแก่ประชาชน พบว่า

๑. ติดตามและสรุปผลการเลือกตั้ง จัดตั้งคณะกรรมการแบ่งออกเป็นฝ่ายๆ เช่น ฝ่ายอำนวยความสะดวก ฝ่ายพื้นที่ ฝ่ายติดตามและสรุปผลการเลือกตั้ง^{๑๙}

๒. การทำงานของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นอิสระในการทำงานปฏิบัติภารกิจได้โดยปราศจากความกลัว ตัวอย่างเช่น กลัวการถูกลงโทษหรือตำหนิโดยผู้มีอำนาจหน้าที่เหนือกว่า ทั้งนี้ได้หมายเอาว่าตัดสินใจอะไรไปแล้วจะไม่มีบททบทวน หักล้างหรือแก้ไขโดยผู้มีอำนาจหน้าที่เหนือกว่าและการทบทวนเช่นว่านี้ก็ไม่ได้หมายความว่าในตัวเองว่า ความเป็นอิสระในการทำ หน้าที่สูญหายไปหรือถูกจำกัด^{๒๐}

๓. ติดตามผลการเลือกตั้ง หลังจากจัดการเลือกตั้งไปแล้ว ตรวจสอบผลการเลือกตั้งให้รวดเร็วแม่นยำ ใครได้เท่าไร อย่างไร และตรวจสอบว่าโปร่งใสหรือมีการทุจริต^{๒๑}

๔. สรุปผลการเลือกตั้ง รายงานผล ให้กับคณะกรรมการผู้กำกับดูแลในแต่ละชั้นตามลำดับ เพื่อจัดทำสถิติ ข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลการเลือกตั้งครั้งต่อไป^{๒๒}

๕. ให้ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่างตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย คือ หลักการถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ควบคุมไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย ประชาชนมักมีความเข้าใจกันน้อยอย่างผิดเพี้ยนว่าการตัดสินใจต้องยึดตามเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญ และมองว่าการตัดสินใจตามเสียงส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรมและมีความเหมาะสมดีแล้ว โดยละเลยหรือเพิกเฉย

^{๑๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๒๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ต่อการเคารพในสิทธิของเสียงส่วนน้อย ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของเสียงส่วนน้อยอีกด้วย^{๒๓}

๖. ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งว่ามีความเที่ยงธรรมและเป็นธรรม ตลอดจนแสดงความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการเลือกตั้ง^{๒๔}

๗. ติดตามประเมินผลกิจกรรมทางการเมือง เช่นการเลือกตั้ง ผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต^{๒๕}

๘. ติดตามข่าวสารและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นหรือถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้องให้สังคมได้รับรู้และกระตุ้นให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นในทางที่ถูกต้อง ก็จะส่งผลทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น^{๒๖}

๙. พบปะพูดคุยกับกรรมการชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น ติดตามผลการเลือกตั้ง เพื่อเสนอปัญหาหรือร้องทุกข์และแก้ไขปัญหาในการเลือกตั้งครั้งต่อไป^{๒๗}

สรุปได้ว่า การติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง คณะกรรมการผู้กำกับดูแลการเลือกตั้งในแต่ละชั้นมีการจัดทำสถิติ ข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูล การทำงานของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นอิสระในการทำงาน ปฏิบัติภารกิจได้โดยปราศจากความกลัว ตัวอย่างเช่น กลัวการถูกลงโทษหรือตำหนิโดยผู้มีอำนาจหน้าที่เหนือกว่า ทั้งนี้มีได้หมายเอาว่าตัดสินอะไรไปแล้วจะไม่มีบททวน หักล้างหรือแก้ไขโดยผู้มีอำนาจหน้าที่เหนือกว่าและการทบทวนเช่นว่านี้ก็มิได้หมายความว่า ความเป็นอิสระในการทำ หน้าที่สูญหายไปหรือถูกจำกัด ให้ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่างตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย คือ หลักการถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ควบคุมไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย ประชาชนมักมีความเข้าใจกันอย่างผิดเพี้ยนว่าการตัดสินใจต้องยึดตามเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญ และมองว่าการตัดสินใจตามเสียงส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรมและมีความเหมาะสมดีแล้ว โดยละเลยหรือเพิกเฉยต่อการเคารพในสิทธิของเสียงส่วนน้อย ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของเสียงส่วนน้อยอีกด้วย

^{๒๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓.

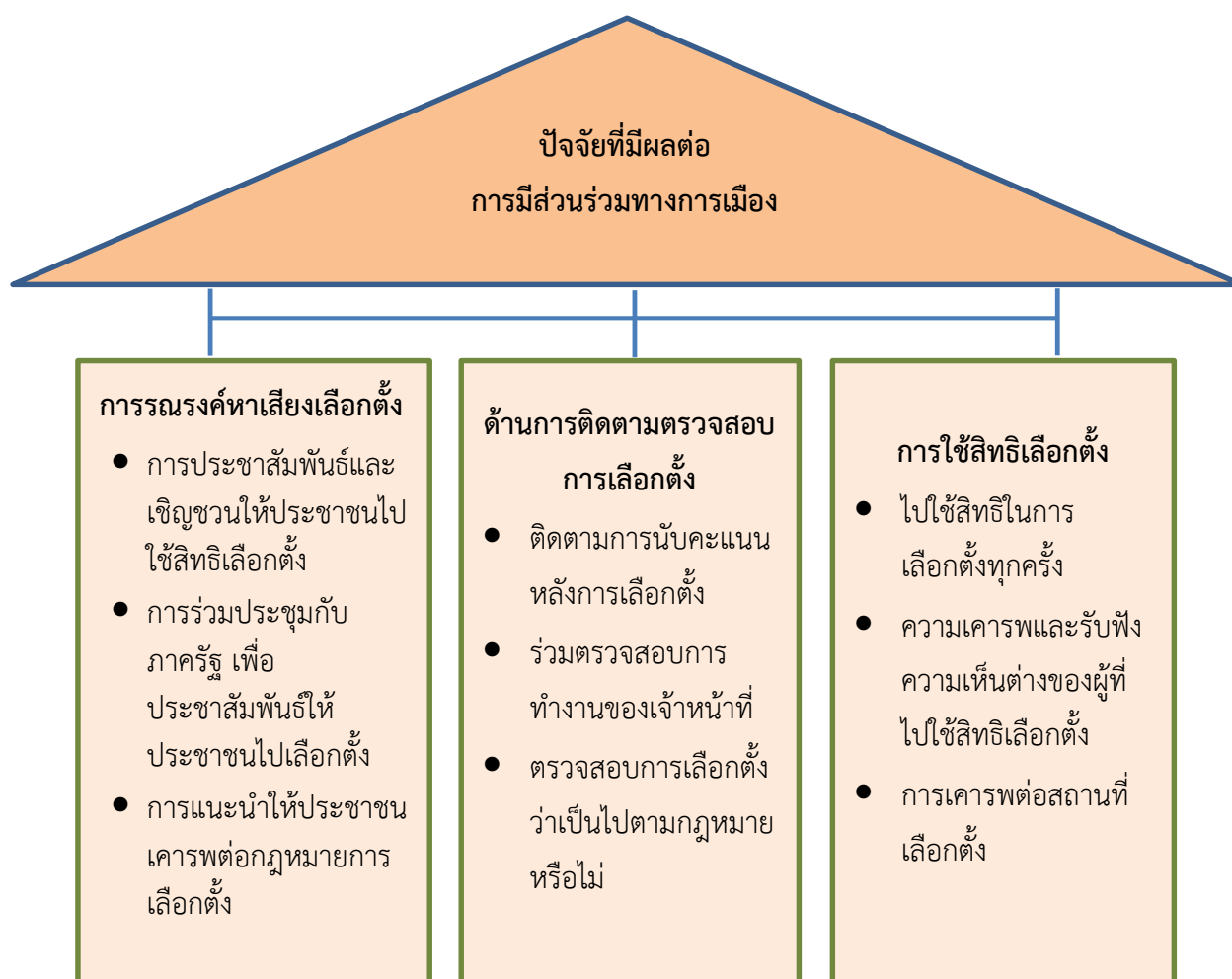
^{๒๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓.

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากสอบถาม และจากการสัมภาษณ์ สามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ แต่ขาดการควบคุม มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง บางโอกาสก็มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมอง

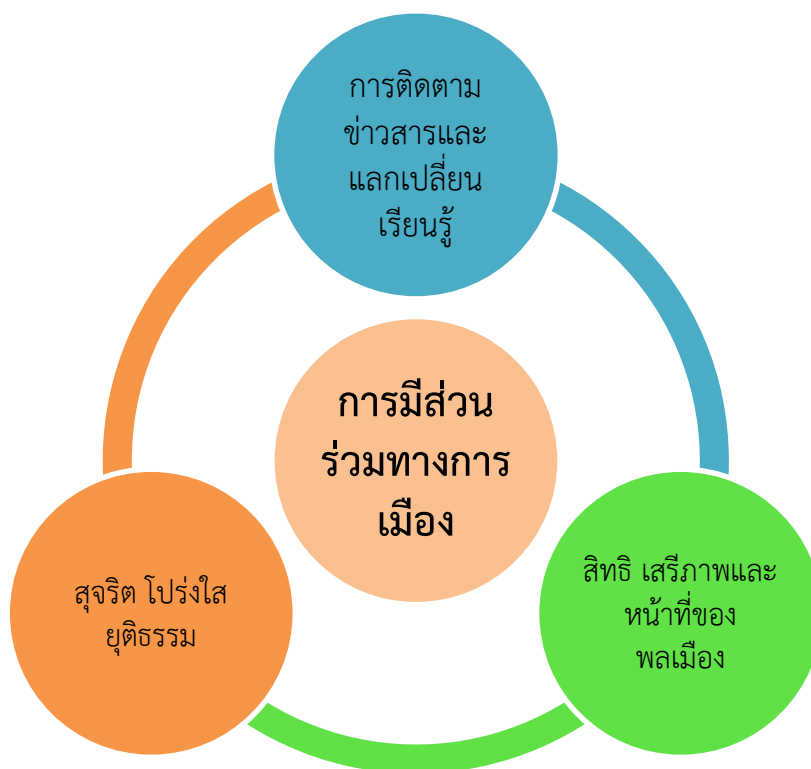
ที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ คนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาจจะได้รับข้อมูลจากสังคมอื่นที่ตนเองได้รับรู้และเห็นข้อมูลมา ซึ่งมีผลต่อการหล่อมเกลตาและสามารถสร้างเสถียรภาพของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองได้รับการสืบต่อรุ่นต่อรุ่น

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้การเข้ามาแข่งขันทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถและการเป็นคนมีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจหรือขอฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของพลเมืองไทย ตามรัฐธรรมนูญ จึงแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยพฤติกรรมการชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความสนใจและติดตามข่าวสารการเลือกตั้งในสื่อหลาย ๆ ด้าน เลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเปรียบเทียบข้อมูลให้ถูกต้องและเวลาเกิดปัญหาความขัดแย้งกันต้องรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งและปรับความเข้าใจกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ติดตามตรวจสอบการทำงาน ofหน่วยงานภาครัฐทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น ทำให้ทราบถึงการทำงานว่าสุจริต โปร่งใส ยุติธรรม สามารถทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและเชื่อใจในการทำงาน การตรวจสอบการทำงานที่ของเจ้าหน้าที่ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตามหลักธรรมาภิบาล พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างซึ่งมองกันว่าเป็นการมีส่วนร่วม เป็นลักษณะทางการเมืองที่สำคัญยิ่งของระบบการเมืองที่ทันสมัยและเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบการเมือง ที่พัฒนาแล้ว สรุปแง่มุมหรือปัจจัยต่างๆอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีของประชาชน ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากงานวิจัย สรุปได้ว่า

การติดตามข่าวสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลจากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ปัจจุบันเป็นโลกยุคโลกไร้พรมแดน ที่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถแพร่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว ผ่านระบบการสื่อสาร ที่ถูกพัฒนาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง การรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ และการใช้สื่อทุกประเภทอย่างถูกต้องเหมาะสม พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเรียนรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ การแก้ปัญหาความขัดแย้งกันโดยยึดหลัก

เหตุผลและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรียอมรับความคิดเห็นต่าง การรู้ทันสื่อและการรู้ทันข้อมูลข่าวสารก็เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติ และกลยุทธ์การสื่อสารของสื่อทุกประเภท เพื่อไม่ให้ตกเป็นเรื่องมือในการสร้างผลประโยชน์ให้แก่เจ้าของสื่อต่างๆ มีสติในการใช้สื่อ โดยรับฟังข่าวสาร ภาพ และทุกๆ สิ่งที่ปรากฏในสื่ออย่างมีสติ อย่าปักใจเชื่อหรือคล้อยตามสิ่งที่สื่อนำเสนอ จนกว่าจะมีหลักฐานยืนยันหรือพิสูจน์ ใช้สื่ออย่างหลากหลาย โดยการอ่าน ฟัง หรือชมข่าวสารจากสื่อที่หลากหลาย ทั้งในโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลข่าวสารในเรื่องเดียวกัน มาตรวจสอบ เปรียบเทียบว่ามีเนื้อหาสาระเหมือนกัน หรือต่างกันอย่างใด ซึ่งจะช่วยให้เห็นข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารนั้นๆ มากขึ้น ฝึกหาความรู้ ศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้าน และติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพราะผู้ที่มีขอบเขตความรู้อย่างกว้างขวาง ย่อมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยการนำข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้ รวบรวมมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับบริบททางสังคมในอดีต ปัจจุบัน เพื่อให้เห็นแนวโน้มของอนาคต

สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของพลเมือง สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่และคุณธรรมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีความมั่นคงก้าวหน้าเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับการที่ประชาชนในชาติรู้จักสิทธิ เสรีภาพ กระทำหน้าที่ตามความรับผิดชอบและมีคุณธรรม สิทธิหมายถึงอำนาจหรือผลประโยชน์ที่ได้รับการคุ้มครองและรับรองตามกฎหมาย ทั้งสิทธิที่เป็นสิทธิเฉพาะบุคคลและสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน หมายถึง สิทธิที่มีเจ้าของมีอยู่ในทรัพย์สินนั้นโดยการถือกรรมสิทธิ์และสามารถใช้ประโยชน์ใด ๆ ได้ ตามที่เจ้าของทรัพย์สินต้องการ เช่น มีสิทธิในการให้ผู้อื่นเช่าบ้าน มีสิทธิในการขายที่ดินของตน ฯลฯ การใช้สิทธิของบุคคล มีข้อจำกัดดังนี้คือ การใช้สิทธิต้องเป็นไปตามขอบเขตและหลักการที่กฎหมายกำหนดไว้ จะละเมิดมิได้สิทธิบางอย่างเป็นสิทธิเฉพาะตน ผู้มีสิทธิจะต้องใช้ด้วยตนเองเท่านั้น จะมอบให้ผู้อื่นไม่ได้ เช่น สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น สิทธิบางอย่างอาจใช้โดยการมอบอำนาจหรือแต่งตั้งผู้แทนได้ เช่น การเบิกถอนเงินจากธนาคาร เป็นต้น เสรีภาพของประชาชนหมายถึงความเป็นอิสระของบุคคลที่จะกระทำการต่างๆ ได้ตามความต้องการของตน โดยไม่ละเมิดต่อผู้อื่นและไม่ผิดกฎหมาย เสรีภาพของประชาชนไทยตามรัฐธรรมนูญ มีหลายประการเช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ในยามที่บ้านเมืองเป็นปกติ การใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายในยามสงครามหรือภาวะคับขัน รัฐบาลอาจจะใช้อำนาจพิเศษบางอย่างเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนบางประการเป็นการชั่วคราว

สุจริต โปร่งใส ยุติธรรม การทำให้กระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานเป็นไปอย่างเปิดเผย หรือเรียกได้ว่าเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารในนโยบายของรัฐต่อกลุ่มที่ให้ความสนใจหรือกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้วิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาเกี่ยวกับคำว่า “โปร่งใส” คือ ความซับซ้อนของนโยบายและการเลือกผู้ฟัง ทำให้องค์กรไม่โปร่งใส จึงเกิดการเรียกร้องและแก้ไขโดยออกกฎหมาย/นโยบาย การออกกฎหมายและความโปร่งใสของการบริหาร (Administration) ซึ่งความถูกต้องของกฎหมายมักขึ้นอยู่กับการศึกษา วิธีการบริหารและการบังคับใช้ ความสม่ำเสมอและไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น การออกกฎหมายและการตีความหมายกฎหมายจึงมีผลอย่างมาก ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ ซึ่งนโยบายที่ไม่มีบุคคลที่อยู่นอกรัฐบาลให้ความ

เชื่อถือและไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง อันจะก่อให้เกิดการไม่มีความโปร่งใส สิทธิภายใต้ความโปร่งใส เกิดจากการหมุนเวียนของข้อมูลแบบสองทิศทางระหว่างรัฐกับประชาชน โดยรัฐกำหนดภารกิจรัฐเพื่อสื่อสารไปยังประชาชน ซึ่งภารกิจดังกล่าวหากมีผลกระทบในภาคประชาชน จะส่งผลให้เกิดการร้องเรียกจากภาคประชาชนไปยังภาครัฐ การใช้อำนาจของผู้บริหารโดยเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในการรักษาธรรมาภิบาล (Good Governance) สามารถควบคุมพฤติกรรมคอร์รัปชันได้ด้วยการควบคุมนักการเมืองและผู้บริหารไม่ให้ประพฤติเกินขอบเขตและแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ เป็นหลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประการสำคัญจะช่วยขจัดปัญหาการทุจริต ประพฤติมิชอบสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการเสริมสร้าง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Methods) โดยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากประชาชนในพื้นที่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๕๗ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิด และปลายปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-Test) และค่าเอฟ (F-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๔ รูปหรือคน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุป

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า เพศหญิง จำนวน ๒๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒ มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ รองลงมา คือ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปีจำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ และน้อยที่สุดมีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘ การศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑ รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๖ และน้อยที่สุดคือ ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๔ รองลงมาคือ เกษตรกรรม จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐, และน้อยที่สุดคือ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ ตามลำดับ

๕.๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๐$, $S.D. = ๐.๔๕$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๓๒$, $S.D. = ๐.๗๑$) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๒๗$, $S.D. = ๐.๖๙$) และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๓๑$, $S.D. = ๐.๕๘$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบดังนี้

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$, $S.D. = ๐.๘๔$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านร่วมรณรงค์ให้ทุกคนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่กดขี่ข่มเหงกันโดยเฉพาะการให้เกียรติสตรี” ($\bar{X} = ๓.๔๙$, $S.D. = ๑.๐๓$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านร่วมรณรงค์ให้ประชาชนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่าง” ($\bar{X} = ๓.๔๙$, $S.D. = ๑.๐๘$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ($\bar{X} = ๒.๖๗$, $S.D. = ๐.๙๙$) ตามลำดับ

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากได้แก่ข้อที่ว่า “ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง” ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.55) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านให้ความเคารพและรับฟังความเห็นต่างของผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.55) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ไม่รังแกข่มเหงสตรี” ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.75) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ตรงตามวันและเวลาที่กำหนดไว้” ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านมีส่วนร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้งว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง” ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.60) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้มีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ มีความเป็นอิสระในการทำงานไม่ถูกข่มเหงรังแก” ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

๕.๑.๓ สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) ผู้ลงสมัครมีการซื้อเสียงเลือกตั้ง ด้านประชาชนมองไม่เห็นโทษของการซื้อเสียง ๑๕ คน ๒) ผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านไปใช้สิทธิอย่างทั่วถึง จำนวน ๑๐ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) คณะกรรมการเลือกตั้งควรชี้ให้เห็นโทษภัยในการซื้อเสียงให้มากขึ้นและเห็นเป็นรูปธรรม จำนวน ๑๐ คน ๒) ส่งเสริมสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยเพื่อให้เข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) ประชาชนในชุมชนบางแห่งไม่ได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง มากนักจำนวน ๑๕ คน ๒) เจ้าหน้าที่คอยให้ความสะดวกประชาชนกลุ่มพิเศษไม่เพียงพอ เช่น ผู้สูงอายุ จำนวน ๘ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ควรจัดบุคลากรในชุมชนผู้มีความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำนวน ๑๙ คน ๒) เพิ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือในชุมชนคอยอำนวยความสะดวก จำนวน ๑๐ คน

ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) การรวมกลุ่มทางการเมืองของประชาชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อยยังไม่ค่อยชัดเจน ๑๕ คน ๒) ประชาชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนักในชุมชน จำนวน ๑๐ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ควรให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ จำนวน ๕ คน ๒) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม จำนวน ๑๐ คน

๕.๑.๕ สรุปผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง สรุปได้ว่า เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง การกระทำของเด็กจะได้มาจากครอบครัว ส่วนใหญ่บิดามารดาจะสอนให้เด็กเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโส เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากคนรุ่นไปสู่อีกรุ่น บิดามารดาหรือผู้ปกครองประชาชน ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้ประชาชนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง สถาบันครอบครัวก็อาจจะมีส่วนช่วยในการให้ข้อคิดสอดแทรกข้อเท็จจริง เพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจเอง โดยผู้อาวุโสในครอบครัวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมให้กับเด็กด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การสั่งสอน อบรม เลี้ยงดูหรือการสอดแทรกไปกับกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่างๆ ของครอบครัว สถาบันครอบครัว มีส่วนช่วยโดยการแนะนำและสั่งสอนบุตรหลานของท่าน ให้ได้รู้จักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้การแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมประชาชนเหล่านั้นจะเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นดี บุคคลในครอบครัวสามารถอบรมสั่งสอนให้สมาชิกทุกคนรู้จักประชาธิปไตยอย่างเช่น ปลุกฝังให้ไปเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อใช้สิทธิหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ฟังเสียงข้างมากและต้องเป็นประโยชน์แก่สังคม

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง สรุปได้ว่า มีบทบาทสำคัญเพราะส่วนใหญ่ประชาชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโต มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย เช่น การปลุกฝังให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้คิดเป็น ตัดสินปัญหาด้วยเหตุด้วยผล จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามแบบการเลือกตั้ง ให้นักเรียนได้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง สรุปได้ว่าช่วยในการให้ข้อมูลหลายทางในการปกครองโดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แสดงออกทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในอนาคต ในกลุ่มอยู่ในชุมชนที่ดี รู้เรื่องประชาธิปไตย หน้าที่สิทธิเสรีภาพ ก็สามารถจะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีได้ มีผู้นำทางความคิดที่ดี ครอบครัวดี

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ในการรณรงค์โดยให้ประชาชนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรารถนา ไวมงคุณ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแฝก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๑

ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้งพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลกับกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนที่โรงเรียนซึ่งเป็นเพื่อนวัยเดียวกันเมื่อรวมกลุ่มกับกลุ่มเพื่อนให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วัฒนา แซ่ไพเราะ** ได้วิจัยเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔” ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและกลุ่มเพื่อนและชุมชน ตามลำดับ^๒

^๑พิชญ์ บุญนิยม, “การกล่อมเกลางานการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”, **วารสารพิภุค**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

^๒วัฒนา แซ่ไพเราะ, “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔”, **ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง**, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕).

และพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง หน่วยงานราชการ เช่น รัฐสภา วุฒิสภา มีส่วนในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันทางการเมืองเปิดโอกาสให้ท่าน แต่นักเรียนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นมีลักษณะการสนทนาทางการเมือง ส่วนใหญ่พวกเขาไปลงคะแนนเลือกตั้งเนื่องจากพวกเขามองว่าเป็นหน้าที่พลเมืองที่สำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พึงปรารถนา^๓

๕.๒.๒ จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอกงหรา จังหวัดปทุมธานี

จากผลการทดสอบสมมุติฐาน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

๑. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอกงหรา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนทั้งหญิงและชาย มีหน้าที่และสิทธิ ความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญหนึ่งสิทธิหนึ่งเสียงอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พัฒนภูมิ ผ่องยุบล** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่าง^๔

๒. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอกงหรา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน จึงได้รับการมีส่วนร่วมจากสถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัว จากสถาบันการศึกษาโดยการเรียนรู้จากบทเรียน และกิจกรรมภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกรียงไกร พัฒนะโชติ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

^๓เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา**, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๐)

^๔พัฒนภูมิ ผ่องยุบล, ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

เมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกัน^๕

๓. ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมโดยรวมแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีช่วงการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ได้รับการมีส่วนร่วมจากสถาบันการศึกษาและ หลักสูตรเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **พิษณุ บุญนิยม** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร” ผลการเปรียบเทียบพบว่า ระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน^๖

๔. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนนักศึกษา ได้รับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากสถาบันทางการที่ไม่แตกต่างกันตามช่วงวัยที่ยังต้องอยู่และใกล้ชิดกับครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกรียงไกร พัฒนะโชติ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมแตกต่างกัน^๗

^๕เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๖พิษณุ บุญนิยม, “การกล่อมเกลางานการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”, **วารสารพิภูล** ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

^๗เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” มีนโยบายเสนอแนะ ดังนี้

๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง รัฐควรมีนโยบายให้ข้อมูลแก่ชุมชนและครอบครัวรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลของรัฐและส่งเสริมสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย เพื่อให้เข้าถึงผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง

๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง รัฐควรจัดบุคคลากรเข้าไปในชุมชนหรือเพิ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง รัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรรณรงค์ทำความเข้าใจกับประชาชนและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึง เช่น การเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง

๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการบุคคลากรทั้งภาครัฐและคนในชุมชนผู้มีความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้งรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็น ควรให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” พบว่าจะต้องวิจัยต่อในประเด็นดังนี้

๑) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนไทยในยุคไทยแลนด์ ๔.๐”

๒) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนไทย”

๓) คว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย”

๔) คว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน”

๕) คว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครอง”

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ออยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ :

(๑) หนังสือ

กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวิวัฒนาการ, ๒๕๑๖.

กระมล ทองธรรมชาติ และเชาวนระ ไตรมาส. วิวัฒนาการของระบบรัฐธรรมนูญไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๕.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔ และ ๒๕๒๗.

จันทรา สุทธจารี. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายกฎหมาย, ๒๕๔๘.

จักษ์พันธ์ชูเพชร. การเมืองการปกครองไทย จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ". พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพมหานคร: พันซ์กรุ๊ป, ๒๕๔๙.

จิโรโชค วีรสัย และคนอื่นๆ. รัฐศาสตร์ทั่วไป, ๒๕๕๙.

จุลสาร. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑.

เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๔๕.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕.

ชุตีระ ระบอบ และคณะ. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตร, ๒๕๔๑.

เชาวนระ ไตรมาส. การเลือกตั้งแบบใหม่: ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: สุขุม และบุตร, ๒๕๔๕.

- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. **การเมืองการปกครองของไทย**. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, ๒๕๕๐.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. **รัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ: พูลสวัสดิ์การพิมพ์, ๒๕๒๒.
- ธานีรินทร์ ภัยวิเชียร. **ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๐.
- ธีรนารถ กาจณูอักษร. **หญิงชายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอ็ดมันเพรสโปรดักส์, ๒๕๔๓.
- ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านานาวิทยา, ๒๕๔๓.
- ธีรภัทร เสรีรังสรรค์. **โครงการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ: คณะกรรมการการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร: ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗.
- บวรศักดิ์อุวรรณโณ และถวิลวดีบุรีกุล. **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘).
- บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักสิทธิพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำของคุรุสภา, ๒๕๔๓.
- บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. **บทบาทประชาชนต่อการเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.
- ประคอง กรรณสูต. **สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระธรรมปิฎก. **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๓. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, ๒๕๕๕.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. **การเลือกตั้ง**. เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองนนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔.
- โกคิน พลกุล. **ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์พลายชัย, ๒๕๒๙.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๓.

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บิ๊คพอยท์, ๒๕๕๓.
- วัชรยา ไชยสาร. ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๔.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ และสุขุม นวลสกุล. การเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.
- วิชญ์ เครื่องงาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, ๒๕๓๐.
- วิสุทธิ โปธิแณ. ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. “เสวนา ผู้หญิงกับโอกาสสู่การเมือง”. หนังสือพิมพ์แนวหน้า, พงษ์สบัติที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๓.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: เสมอธรรม, ๒๕๔๘.
- สมพงษ์ เกษมสิน. แบบเรียนสังคม ส. ๓๐๓ ลัทธิการเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- สมาน รังสิโยภักษ์. การบริการราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๓.
- สารวุฒิสภา. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ ๙. เอกสารเผยแพร่ในวงงานวุฒิสภา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๓๘.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สถิติข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๑.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. รายงานประจำปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การใช้สิทธิเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๕.
- สำนักอัยการสูงสุด, คู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน, กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, ๒๕๔๑.
- สุจิต บุญบงการ และสุขุม นวลสกุล. แนวโน้มในอนาคตของการพัฒนาการเมืองไทย. ในเอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ ๘-๑๕. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๐.
- สุพัฒนา เดชาตวิงศ์ณ อยุธยา. จิตวิทยาของสตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๖.

อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบาย
สาธารณสุข, ๒๕๔๗.

อภิญา กังสนารักษ์. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะ ของ
สถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

อัษฎางค์ ปาณิกบุตร. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบาย
การศึกษา, ๒๕๔๔.

อาจารย์ ศิริพูล. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลและการพัฒนาท้องถิ่นยั่งยืน
จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการพัฒนาพื้นฐาน, ๒๕๔๖

อิระวัชร์ จันทระประเสริฐ. การมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพระราชทานเพลิงศพนางสมศรี
จันทร์ประเสริฐ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๑.

เอกน เหล่าธรรมทัศน์. ๑ ทศวรรษแห่งประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิติใหม่, ๒๕๔๕

(๒) วิทยานิพนธ์

W.H.O. (World Health Organization). 1978. ใน ทิพย์วิภา เทศวิศาล. “การมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดสำโรง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต: นนทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๓.

กรรณิกา ชมดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการ
สารภีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๖.

โคเฮน และ อัฟโฮฟ. อังใน จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์ . “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ดำเนินงาน
องค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์
จังหวัด เชียงเตตรา”. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๘.

จุฑามาศ ประยูรทอง. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗).

ตฤชา เรียงโพน. “การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหมุ่มน. ศึกษากรณีเฉพาะการเลือกตั้ง
เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาขาวิชารัฐศาสตร์. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
๒๕๕๐.

นายวงศ์วิรัช ศุภปฐวีพงศ์. “แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์”.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร,
 (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๘.

ไฉ และเวอร์บา อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ เรื่องทรัพย์. ทศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงสร้างอำนาจ
 การบริหารส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ
 ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย:**
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

ปัทมา ปานเนตรแก้ว. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
 ส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัด
 สมุทรสงคราม”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น:**
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

พรณิลา นิตโรจน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร: ศึกษา
 เฉพาะกรณีการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเขตวังทองหลาง”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
 บัณฑิต สาขากฎหมายและการจัดการ. (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์), ๒๕๕๗.**

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์. “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ ของ
 พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสุธมโม)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา
 การจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.**

พานี เรียงทอง และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบาง
 เตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชานโยบาย สาธารณะ. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร), ๒๕๕๒.**

เพียงกมล มานะรัตน์. “การเลือกตั้งเป็นการศึกษากระบวนการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง”.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์. (บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๗.

มัลลี กาฉิมพลี. “การมีส่วนร่วมการเลือกทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน
 ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์),**
๒๕๕๔.

มานพ เข้มเมือง. “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนอง
 แวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐ
 ประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๖.**

ยุพาพร รูปงาม. การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๔๕.

ร้อยตรีหญิงพินดา เกษมมงคล. “การหาเสียงเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดฉะเชิงเทรา เขตเลือกตั้งที่ ๑”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์.** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๔๐.

วัฒน์กา ศิลปะกุล. “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐.

วิษณุ หยกจินดา. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี”. **รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.**(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๗.

สมบูรณ์ นันทวงศ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านสาธารณสุขศึกษาเฉพาะกรณีสถานีอนามัยกระทุ่มล้น อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

เสรี โกมลเปลิน. การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

อรนุช โจมจตุรงค์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป.** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๙.

(๓) วารสาร

ประภัสสร ทองยินดี. ประชาธิปไตย: แนวคิดและหลักการเบื้องต้น. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.** ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ [กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘].

อานันท์ ปันยารชุน. แนวคิดการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย. **วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ [มกราคม ๒๕๕๑].

สิริลักษณ์ คอมันตร์ และคณะ. ทุจริตคอร์รัปชันกับประเด็นทางวัฒนธรรม. **วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ [มกราคม ๒๕๕๑].

ปานเทพ กล้าณรงค์ราญ. ข้อคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ภารกิจหลักของชาติในงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต. วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ [มกราคม ๒๕๕๑]

(๓) บทความ/สาระสังเขปออนไลน์

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. การมีส่วนร่วมของประชาชน. [ออนไลน์. แหล่งที่มา: <http://www.moph.go.th>. [๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒].

จิราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์. การโน้มน้าวใจและการรณรงค์. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: https://devcomru7.blogspot.com/2011/09/blog-post_21.html. [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. อภิธานยธรรมธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ:. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <http://www.cybervanaram.net/index.php/2009-12-17-14-44-23-14/830-2012-09-18-14-13-15> [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].

ภูสิทธิ์ ชันติกุล. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์], แหล่งที่มา. <http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/322/1/047-53.pdf> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๒].

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://th.wikisource.org/wiki.com> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://th.wikipedia.org/wiki>. [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา. ความสำคัญของการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www2.Ccl.go.th> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

เสรี พงศ์พิศ. การมีส่วนร่วมของประชาชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.phongphit.Com>. [๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๒].

เสรี วงษ์มณฑา. การรณรงค์การเลือกตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.thaipublica.org/about.php> [๑๖ กันยายน ๒๕๖๒].

เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กัล. การเลือกตั้ง : ดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1353 [๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๒].

๒. ภาษาอังกฤษ

Mibrath, Lester W. Political Participation. New York : University of Buffalo Press. 1971, pp.12-16.

Nei. Norman, H. and Verba, Sydney (EDS). **Handbook Political Science Non Government Politic Reading**, Massachusetts; Addison Wesley, 1975.

White, A.L. **The Homeward Tide**, (London : Granada, 1981

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เพื่อเปรียบเทียบระดับการพัฒนาตนเองตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเป็นการลับและการนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นและความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และสร้างองค์ความรู้ให้มีขีดความสามารถมีศักยภาพในการปฏิบัติงานต่อไป จึงใคร่ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพจริงและครบทุกข้อ **แบบสอบถามมีทั้งหมด ๓ ส่วน**

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี”

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

พระมหาเรวัตม์ อคคาทโร

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบข้อความตามความเป็นจริงในช่องว่าง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรง กับความเป็นจริงของท่านที่สุด

๑. เพศ

- ๑) ชาย ๒) หญิง

๒. อายุ

- ๑) อายุ ๑๘- ๓๐ ปี
๒) อายุ ๓๑-๔๐ ปี
๓) อายุ ๔๑- ๕๐ ปี
๔) อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

- ๑) ประถมศึกษา
๒) มัธยมศึกษาตอนปลาย
๓) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวช./ปวส.)
๔) ปริญญาตรีขึ้นไป

๔. อาชีพ

- ๑) นักเรียน/นักศึกษา
๒) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
๓) เกษตรกรรม

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนหลวง ในอำเภอคลอง จังหวัดปทุมธานี	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง						
๑	ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร					
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามวันเวลาที่กำหนด					
๓	ท่านร่วมรณรงค์ให้ประชาชนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่าง					
๔	ท่านร่วมรณรงค์ให้ทุกคนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่กดขี่ข่มเหงกัน โดยเฉพาะการให้เกียรติสตรี					
๕	ท่านได้เข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปเลือกตั้ง					
๖	ท่านได้รับทราบถึงการแนะนำให้ประชาชนเคารพต่อกฎหมายการเลือกตั้ง					
๗	ท่านได้รับทราบถึงการชักชวนให้ประชาชนเคารพต่อสถานที่เลือกตั้ง					
๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง						
๑	ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง					
๒	ท่านใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ไม่ทำผิดกฎหมายและเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง					
๓	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตรงตามวันเวลาที่กำหนดไว้					
๔	ท่านไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่ไม่รังแกข่มเหงสตรี					
๕	ท่านให้ความเคารพและรับฟังความเห็นต่างของผู้ที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง					
๖	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเคารพต่อกฎหมายการเลือกตั้ง					
๗	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยให้การเคารพต่อสถานที่เลือกตั้ง					
๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง						
๑	ท่านได้มีส่วนร่วมติดตามการนับคะแนนผลการเลือกตั้ง					
๒	ท่านได้มีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ ี่มีความเป็นอิสระในการทำงานไม่ถูกข่มเหงรังแก					
๓	ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ ตรงตามวันและเวลาที่กำหนดไว้					
๔	ท่านได้ติดตามตรวจสอบการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ ว่าให้ความเคารพต่อคะแนนเสียงของผู้ที่เห็นต่าง					
๕	ท่านมีส่วนร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบสถานที่เลือกตั้ง มีความพร้อมให้การคุ้มครองและรักษาดูแลผู้มาใช้สิทธิ					

๖	ท่านมีส่วนร่วมรับทราบถึงการตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่าปฏิบัติตามกฎ และข้อบังคับตามกฎหมายการเลือกตั้ง					
๗	ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งว่ามีความเที่ยงธรรมและเป็นธรรม					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑) ด้านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๒) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๓) ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ตำแหน่ง/.....
 อาชีพ.....สถานที่.....ตำบล.....
 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน..... พ.ศ.๒๕๖๔

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”

โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวถึงปัญหา และเสนอแนวทางการส่งเสริมแก้ปัญหาการทำวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในหัวข้อต่อไปนี้

๑. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นอย่างไร

.....

๒. ท่านมีแนวทางในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้านตามหลักอภิธานิธรรม อย่างไร

.....

๒.๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

.....

๒.๒ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

.....
.....

๒.๓ ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง

.....
.....

๓. ท่านมีแนวความคิดในการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนใน
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีอะไรบ้าง

.....
.....

๔. ท่านมีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมกับการเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชน
ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

.....
.....

เจริญพรขอบคุณ สำหรับการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูล

ภาคผนวก ข

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Congruence : IOC)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

- (๑) รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์
- (๒) รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
- (๓) รศ.ดร.ชัชชนันท์ อิศรเดช
- (๔) รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม
- (๕) อ.ดร.กาญจนา คำจตุ

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

ของแบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง								
ข้อ ๑	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ”

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.๙๘๗	๒๑

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a๑	๑๗๓.๙๖๖๗	๙๓๕.๓๔๔	.๘๘๘	.๙๘๗
a๒	๑๗๔.๑๐๐๐	๙๓๗.๒๖๖	.๘๕๘	.๙๘๗
a๓	๑๗๔.๑๐๐๐	๙๔๓.๘๘๖	.๗๒๒	.๙๘๗
a๔	๑๗๔.๒๖๖๗	๙๔๕.๗๘๙	.๗๑๓	.๙๘๗
a๕	๑๗๓.๗๓๓๓	๙๔๕.๕๘๒	.๗๐๖	.๙๘๗
a๖	๑๗๔.๐๖๖๗	๙๓๘.๔๗๘	.๗๙๗	.๙๘๗
a๗	๑๗๓.๙๓๓๓	๙๕๐.๗๕๔	.๘๖๒	.๙๘๗
b๑	๑๗๔.๐๐๐๐	๙๔๗.๕๑๗	.๘๖๘	.๙๘๗
b๒	๑๗๓.๘๖๖๗	๙๔๖.๓๒๖	.๗๔๗	.๙๘๗
b๓	๑๗๓.๙๖๖๗	๙๔๕.๐๖๘	.๗๓๐	.๙๘๗
b๔	๑๗๔.๒๐๐๐	๙๓๘.๗๑๗	.๗๔๒	.๙๘๗
b๕	๑๗๔.๔๐๐๐	๙๓๗.๒๘๓	.๗๘๒	.๙๘๗
b๖	๑๗๔.๒๓๓๓	๙๔๔.๑๑๖	.๘๗๒	.๙๘๗
b๗	๑๗๔.๒๐๐๐	๙๓๘.๗๑๗	.๘๖๔	.๙๘๗
c๑	๑๗๔.๑๖๖๗	๙๓๒.๔๒๐	.๘๖๑	.๙๘๗
c๒	๑๗๔.๒๐๐๐	๙๕๑.๖๘๓	.๘๗๔	.๙๘๘
c๓	๑๗๔.๒๓๓๓	๙๔๒.๙๔๔	.๗๓๑	.๙๘๗
c๔	๑๗๔.๑๐๐๐	๙๔๑.๒๖๖	.๗๓๖	.๙๘๗
c๕	๑๗๔.๐๖๖๗	๙๔๒.๓๔๐	.๗๒๑	.๙๘๗
c๖	๑๗๔.๐๖๖๗	๙๓๙.๒๓๗	.๗๘๒	.๙๘๗
c๗	๑๗๔.๐๖๖๗	๙๓๗.๒๓๗	.๘๒๑	.๙๘๗

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓
 นพ. ๐๐๖๖๒๖/๒๓
 นส. ๐๐๖๖๒๖/๒๓

ด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้ดำเนินการจัดทำ "การพัฒนาระบบบริหารงานของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ" เพื่อให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบบริหารงานของบุคลากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยและจัดทำคู่มือดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๐๘.๐๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมคณะผู้บริหาร ชั้น ๒ ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี รายละเอียดปรากฏตามลิ้งค์ด้านล่าง

สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
 ฝ่ายบริหารทั่วไป
 โทร/โทรสาร ๐๒-๕๘๐-๘๘๘๕
 ผู้ประสานงาน น.ส. สุจิตา มีพันธ์ โทร. ๐๘๖-๔๖๖-๕๕๕๕
 ไลน์แอด @P25 @ 9 นนทบุรี

จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองที่คู่กับคูคลอง และมีเศรษฐกิจที่คึกคัก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะผู้บริหาร
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 อาคารวิทยุรวม โทร. ๒ ชั้น 5 ถึง 8 504
 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไย อำเภอศรีบัวบาน
 จังหวัดนครราชสีมา 31170
 โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
 Website : gpmu.ac.th
 E-mail : gpmu@mu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับบุคลากร
 ยื่น นายปรีดี พิษณุโกศล ประธานสภาคณาจารย์จังหวัดนนทบุรี
 มีที่ส่งเอกสาร และขอแบบฟอร์มใบตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย รศ.ดร.ไพฑูริย์ นามสกุล สุข.เจณี รหัสประจำตัววิจัย ๒๐๑๑๑๑๑๑๑๑ ได้ศึกษาและ
 ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหารงานของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การศึกษาดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาระบบบริหารงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน
 ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธา สุขะพรหม)
 ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการศึกษา
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ประสานงาน : รศ.ดร.ไพฑูริย์ สุข.เจณี
 โทร. ๐๒-๕๘๐-๘๘๘๕

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะผู้บริหาร
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 อาคารวิทยุรวม โทร. ๒ ชั้น 5 ถึง 8 504
 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไย อำเภอศรีบัวบาน
 จังหวัดนครราชสีมา 31170
 โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
 Website : gpmu.ac.th
 E-mail : gpmu@mu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับบุคลากร
 ยื่น นายปรีดี พิษณุโกศล ประธานสภาคณาจารย์จังหวัดนนทบุรี
 มีที่ส่งเอกสาร และขอแบบฟอร์มใบตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย รศ.ดร.ไพฑูริย์ นามสกุล สุข.เจณี รหัสประจำตัววิจัย ๒๐๑๑๑๑๑๑๑๑ ได้ศึกษาและ
 ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหารงานของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การศึกษาดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาระบบบริหารงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน
 ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธา สุขะพรหม)
 ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการศึกษา
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ประสานงาน : รศ.ดร.ไพฑูริย์ สุข.เจณี
 โทร. ๐๒-๕๘๐-๘๘๘๕

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะผู้บริหาร
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 อาคารวิทยุรวม โทร. ๒ ชั้น 5 ถึง 8 504
 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไย อำเภอศรีบัวบาน
 จังหวัดนครราชสีมา 31170
 โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
 Website : gpmu.ac.th
 E-mail : gpmu@mu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับบุคลากร
 ยื่น นายปรีดี พิษณุโกศล ประธานสภาคณาจารย์จังหวัดนนทบุรี
 มีที่ส่งเอกสาร และขอแบบฟอร์มใบตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย รศ.ดร.ไพฑูริย์ นามสกุล สุข.เจณี รหัสประจำตัววิจัย ๒๐๑๑๑๑๑๑๑๑ ได้ศึกษาและ
 ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหารงานของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การศึกษาดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาระบบบริหารงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน
 ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธา สุขะพรหม)
 ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการศึกษา
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ประสานงาน : รศ.ดร.ไพฑูริย์ สุข.เจณี
 โทร. ๐๒-๕๘๐-๘๘๘๕

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

๑. พระครูวิจิตรอากาศ เจ้าคณะอำเภอลองหลวง วัดสว่างภพ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๒. พระมหาบุญเทียม ปุณฺณปุณฺโณ ดร. ครูพระสอนศีลธรรม วัดกลางคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๓. พระมหาสุทธินารถ ญาณชโย ป.ธ. ๙ , ดร. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสว่างภพ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๔. นายบุญเลิศ เนตร์ขำ ปลัดอาวุโสอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๕. ดร.วีระศักดิ์ ฮาดดา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๖. นายกฤษณะ พยัคใหม่ หัวหน้าฝ่ายเทศกิจกำกับดูแลงานด้านการเลือกตั้ง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๗. นายวีระ วงษ์มั่งมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๘. นางกนกวรรณ ไม้แก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๙. นางสาวทัตดาว บุญผัด นักจัดการทั่วไปชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

พระครูวิจิตรอากาศ
เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง
วัดสว่างภพ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
สัมภาษณ์ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

พระมหาบุญเทียม ปุณฺณปุณฺโณ ดร.

ครูพระสอนศีลธรรม วัดกลางคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
สัมภาษณ์ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

พระมหาสุทธินารถ ญาณชโย ป.ธ. ๙ , ดร.

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสว่างภาพ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
สัมภาษณ์ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓

นายกฤษณะ พยัคฆ์ใหม่
หัวหน้าฝ่ายเทศกิจกำกับดูแลงานด้านการเลือกตั้ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
สัมภาษณ์ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓

นายวีระ วงษ์มั่งมี
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗
ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
สัมภาษณ์ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	: พระมหาเรวัต อคคาทโร (สลีอ่อน)
ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ)	: Phramaha Rewat Akkadaro (Salee-on)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันที่ ๒๙ เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐
ภูมิลำเนา	: บ้านเลขที่ ๕๔ หมู่ ๔ บ้านกลาง ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
การศึกษาทางโลก	
พ.ศ. ๒๕๓๓	: มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเชียงกลางประชาพัฒนา ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
พ.ศ. ๒๕๕๑	: ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการ) วิทยาลัยบัณฑิตบริหารธุรกิจ จังหวัดขอนแก่น
การศึกษาทางธรรม	
พ.ศ. ๒๕๓๘	: นักธรรมชั้นเอก วัดพระธรรมกาย สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. ๒๕๔๒	: เปรียญธรรม ๖ ประโยค วัดพระธรรมกาย สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. ๒๕๔๔	: เปรียญธรรม ๘ ประโยค วัดพระธรรมกาย สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. ๒๕๔๐	: ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม
พ.ศ. ๒๕๔๖	: ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี
พ.ศ. ๒๕๕๙	: พระสอนศีลธรรมประจำจังหวัดกาญจนบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๒๓/๒ หมู่ ๗ วัดพระธรรมกาย ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๐
โทรศัพท์	: ๐๖๑-๙๔๑-๖๑๕๙